

38 PILLANAT

második kiadás

NEHRER GYÖRGY

*N.G.Y.
publisher*

NEHRER GYÖRGY

38 pillanat

2. kiadás 2024

(PDF) ISBN 978-615-82597-2-9

Kiadó: Nehrer György

Tartalomjegyzék

ÖTVENES ÉVEK	7
Viharkabát	8
Szederúti nyár.....	19
HATVANAS ÉVEK	23
A világ nagy baja	24
Gundrum bácsi.....	26
Sült gesztenye.....	31
Gombfoci.....	35
Szifonpatron.....	38
Karbid.....	41
Rongyszőnyeg.....	43
Két fillér.....	45
Gulyásleves.....	47
Itt van a tél itt van újra.....	51
Pista bácsi.....	55
Selyemhernyó.....	58
Tánciskola.....	61
Dani bácsi befektetése.....	65
HETVENES ÉVEK	68
Kék spirálfüzet.....	69
Sanyi bácsi.....	71
Kecske és a kakas.....	76
NAPJAINK	82
Cölöpök.....	83
Tüdőszűrő.....	84
A tű.....	88
Valentin-nap margójára.....	90
Virtuális társskereső.....	92
Mindenszentek.....	94

Vágyak és valóság.....	95
Kórkép.....	101
Nagy beszélgetés.....	103
Cocom.....	108
Csak egy villanás.....	110
Kisütött a nap.....	111
Kőműves.....	113
Magyarország.....	117
RELIKVIÁK	118
Rabságban.....	119
SAS-behívó.....	123
Bakonycsernyei ördög.....	132
Kristálybolygó.....	135

ELŐSZÓ

Nehrer Györgyöt mindössze 2016 januárja óta ismerem személyesen, írói tehetségéről pedig a *Hazádnak rendületlenül* (Publio Kiadó, 2015) című történelmi családkrónikája-kisregénye győzött meg. Ahogy személyiségéből, úgy írásaiból is hiányzik a kései pályakezdőkre jellemző görcsösség és agresszív bizonyítási kényszer. Nehrer született mesélő, úgy is fogalmazhatnánk: olyan tollforgató, olyan billentyűkoptató, akire nyugós, szomorú napjainkban is oda tudunk figyelni. Nem túlzás azt mondani: ő a „Jókai köpönyegéből” kibújt emberek egyike, azzal a különbséggel, hogy nem keveri a fikciót és a valóságot, mint távoli „ősatyja”, hanem többnyire valós történeteket kínál nekünk, igaz szavakra szomjazó olvasóknak. Olykor már belefáradunk a huszonegyedik századi próza sok író által kötelezőnek érzett töredezettségébe és kopárságába.

Ő bizony szép komótosan, de mívesen, szinte a lélegzetvétel természetes ritmusában mondja el minden történetét, ezúttal életének harmincnyolc pillanatát, amolyan „férfi-Seherezádé” módjára. A jelen novelláskötet igaz meséi, ciklusokba rendezve, az ötvenes és hatvanas évekbe, a szerző kisfiú, kiskamasz, majd ifjú korába vezetnek el bennünket, végül pedig a jelenbe. Ha nem is egy év születői, de generációs társak vagyunk, mindketten „Ratkó-gyerekek”, így meghatottan olvastam korai éveink legendás viharkabátjáról, töltetlen savanyúcukráról, a bádoggal bélelt őshűtőszekrényről (*Viharkabát, Szederúti nyár, A sárkány*), illetve a fehértvári gyerekeket úszni tanító Gundrum bácsiról, a *Sült gesztenye* című novellában a félelmetesen ismerős, lábgyötrő cipőkről és a sült gesztenye viaszgáz illatáról.

Szó esik továbbá a sokunkra sikítófrászt hozó, metáلكék *Szifonpatron*-ról, a család levetett holmijaiból készült *Rongyszőnyeg*-ről, és ne felejtsük el a sós kifli-tejkaramellát érő lyukas pénzfüzért sem (*Két fillér*), valamint a lóhúsból készült leves édeskés kolbászként ismerős illatát sem (*Gulyásleves*). A nosztalgikus, ugyanakkor realista gyerekkor- és kamaszkor-idézők sorában kitüntetett helye van a *Dani bácsi befektetése* című bánáti vakációs emléknek is, ahol a fogorvos nagybácsi, Rudi életében fel-felbukkan a folyvást vállalkozó, magát a nyomorból olykor kirángató, találékony Dani bácsi. Ez a hol mulatságos, hol nagyon szomorú történet már átvezet az egykori fiatal felnőtt világába.

A *Kék spirálfüzet* az élete utolsó szakaszában, már halálos betegen verseket író-publikáló nagymama, a *Sanyi bácsi* pedig egy szomszédok által istápolttól elhagyott öregember rekviemje. A könyv harmadik ciklusa, a *Napjaink*, már a jelenbe vezet. A *Cölöpök* a balatonfüredi móló ihlette lírai töprengés, a *Tüdőszűrő* és a *Kór-kép* finoman ironikus egészség-betegség kalandok, míg *A tű* és *A nagy beszélgetés* az idős családtagok fizikai leépülésének, ápolásának megrendítő krónikája, ahol azonban a majdnem-tragikus is derűbe, humorba tud oldódni.

A *Valentin-nap* kedvesen cinikus írás napjaink bugyuta majdnem-ünnepéről, a *Vágyak és valóság* az író választott „másod-hazájának”, Szlovéniának állít emléket, míg a *Kisütött a nap* egy ismeretlen hajléktalan férfi utolsó óráit idézi fel, az ébredéstől a reggel ragyogását elsötétítő halálos gázolásig. A *Kömvés* az évtizedeken át éppen az építőmesterséget művelő szerző hitvallása egy mai Kömves Kelemenről, aki képtelen a tengernél két hétig csak pancsolni – nyaralás közben kitatarozza egy ismeretlen öregember kis házát. A *Sas-behívó* remek torzkép egy született köpönyegforgatóról, a *Bakonycsernyei ördög* egy, az anyai mesét „modernizáló”, a család egyik régi fészkébe vezető történet.

A novellagyűjtemény végén erősen meghökkenhetünk egy egészen más stílusú írás olvasásakor: az elmondása szerint világ életében „sci-fi utáló” szerző ezúttal éppen ebben a műfajban jeleskedik. A *Kristálybolygó* ugyanis nem más, mint egy-két olcsó (és persze elutasított) nőcskével megfejtelt, visszafiatalodási időutazás, amelynek végén az író megszokott szlovéniai törzsszállodájukban ébred, ismét ősz hajjal, boldog férjként és háromunokás nagyapaként.

Ha valaki azt kérdezné tőlem, miért olyan könnyen befogadhatók Nehrer György novellái a gördülékeny mesélőkészségen kívül, könnyen tudnék válaszolni. Elsősorban azért, mert minden sorából hiteles, érzelgősségtől mentes szeretet sugárzik, az élet és ember-társai iránt. Erre manapság ki vagyunk éhezve, annyi gorombaság, szeretetlenség vagy olcsó érzelés közepette. Köszönjük ezt a 38 igaz és szép pillanatot!

Petróczi Éva
nyugalmazott egyetemi docens

Ötvenes évek

Viharkabát

Hatéves voltam és valahogy minket az ötvenes évek viszontagságai önállóbbá neveltek, mint a mai gyerekeket. Úgy mozogtunk a környezetünkben, mint a felnőttek, akik többnyire nyúzóttak, soványak voltak, és rossz időben viharkabátban jártak.

Milyen is volt abban az időben a viharkabát? Nos, impregnált lenvászon, sárgászöld és szürke színben, háromféle fazonban lehetett vásárolni. Volt hosszú, háromnegyedes és feles. A szürkét a férfiak, a sárgászöldet a nők és a gyerekek hordták. Szándékosan írtam, hogy hordták, mert ezt a kabátot csak nagy jóindulattal lehetett viseletnek nevezni. Ugye micsoda különbség van a két szó között? A kabáthoz járt kapucni háromszög alakban összehajtva, és hátul a gallérhoz gombolva, valamint egy háromujjnyi széles öv. Az öv végén egymás mellett két fémkarika, amivel furfangos módon lehetett az övet szorosabbra, vagy lazábbra állítani. A kabáthoz tartozott még négy darab jó nagy barna gomb, a zsebek felett pedig gombolható hajtóka. Begombolni szinte lehetetlen volt. Részben az anyag keménysége, részben pedig a gomblyukakat szegő durva cérna miatt. A cérna olyan vastag volt, hogy egy lovat simán kilehetett volna kötni vele. Amelyik nőn ilyen kabát volt, annak biztos nem volt hosszú körme, ha be akarta gombolni a kabátját. A hosszú köröm meg amúgy sem volt divat annak idején, még a lakkozástól is megbotránkoztak sokan. Persze a „sokan” közé az öregasszonyok tartoztak. Egyenesen erkölcstelennek számított, akin rúzs és körömlakk volt. Az utcán járkáló nőkre – már aki fiatalabb volt, mint az öregasszonyokból álló „pletykacsapat” – azt mondták, „céda”. Nem igazán értettem, hogy mit jelent. Úgy gondoltam, hogy az a neve, bár az óvodában ilyen szép nevű lány nem járt velünk. Attól még a felnőttek között lehet, hogy van ilyen.

Zörgetett valaki nagykapun. Szaladtam ajtót nyitni.

– Itthon van a nagymamád? Kellene tíz darab tojás.

– Itthon van, tessék bejönni.

Aztán hátraszaladtam az asszony előtt a ház melletti téglás járdán, egészen a kis konyháig, ahol a mama éppen főzött, és csak a szűnyoghálós ajtó volt becsukva. Illedelmesen, hangosan kiabálva bejelentettem a látogatót, és a látogatás célját.

– Mamaaa! Itt van a Céda néni, kell neki tíz tojás.

Megismételtem még vagy kétszer jó hangosan, mert a mama elég nehezen akart előjönni a konyhából. Így utólag visszagondolva szerintem éppen akkor süllyedt derékig a döngölt földes kiskonyha földjébe. „Céda” néni nem szólt egy szót sem, csak köhintett egyet és várta a mamát. Végül öreganyám is előkerült a konyhából, és zavartan törölgette a kezét egy konyharuhában, majd a ruhával a fenekemre csapott, nem nagyot, éppen csak meglegyintett.

– Butaságokat beszél ez a gyerek. Nem is tudom, hol tanulnak ilyesmit?

– Nem Céda néninek hívják a nénit? – forszíroztam tovább a dolgot.

– Kati néni vagyok – szólalt meg a nő a hangjában valami furcsa hangsúllyal.

– Szaladj gyorsan hátra, ott a kamrában a kis vájdling, hozd azt a tíz tojást, de nehogy összetörd – adta ki az utasítást a mama „Céda” nénin éppen viharkabát volt, és a rövid körmei pirosra lakkozva, a száján pedig ugyanolyan színű rúzs. De hogy a fogai miért voltak rúzsosak, azt nem tudtam.

Mindenesetre, amikor a húgom néhány év múltán kikente a száját anyánk rúzsával, mondtam neki, hogy a fogait is kenje be, mert én láttam a „Céda” nénin, hogy azt úgy kell. Húgom már kezdett hasonlítani egy vámpírra, miközben én a szemceruzával szép bajuszt és szakállat pingáltam magamnak. Persze az nem ment olyan könnyen, mint a rúzsozás, mert akkoriban nem voltak olyan modern sminkdolgok, mint manapság. A szemceruza csak akkor húzott fekete vonalat, ha az ember megnyálazta. Szóval mire nekem kackiás bajuszom és sűrű szakállam lett, addigra gyakorlatilag elnyalogattam majdnem az egész ceruzát. Anyánk szép fehér kalapja – amin egy kis selyemszalag is volt – már a húgom fejére került.

Éppen a magas sarkú cipőben, rúzsos kezeivel az előszobai tükörbe kapaszkodva próbált megállni, amikor anyánk hazaért egy hatalmas csomaggal.

Hogy a csomagot ijedtében vagy meglepetésében dobta-e el, azt nem tudom.

– Jézusom! Ti mit csináltok?

Erre a húgom gyakorlatilag végigcsúszott a tükrön, és úgy nézett ki, mint aki véres csíkokat húz az ujjaival a foncsorra. Mire gyönyörködhettünk volna magunkban, már vége is lett a produkciónak.

Nem hinném, hogy túl jó gyerekek lettünk volna, és talán a szüleink sem gondolták úgy. Azért a lakást egyszer sem sikerült felgyújtani, bár némi próbálkozásunk volt ez ügyben is. Őszintén mondom, nem rajtunk múlt, csupán a véletlen, hogy megúsztuk.

A hatalmas csomagban három gyermekméretű sárgászöld viharkabát lapult, amit rögtön fel is kellett próbálnunk. A bátyánk akkor éppen valamelyik mamánál tartózkodott, így az ő kabátját is én próbáltam fel, mert nem volt olyan nagy különbség kettőnk között. A május elsejei felvonulás már a nyakunkon, és anyám úgy tervezte, hogy az idén először mi is részt vehetünk ezen a neves ünnepen. Mielőtt valaki feltenné a kérdést, hogy miből tellett három viharkabáttra abban az időben, felvilágosítanám, hogy anyám fizetése négyszáz forint volt apámé is nagyjából ugyanannyi. Akkoriban a fizetés nem úgy volt, mint manapság, hogy átutalják a bankba, hanem kis fehér zacskóban harmadika körül megkapták a pénzt. A havi munkabérből mindjárt levontak tíz százalékot békekölcsönre, amire azt mondták, hogy önkéntes. Aztán ezért a pénzért adtak egy nagyon szép, oklevélhez hasonló színes papírt, amit anyánk egy sárga dossziében őrizgetett sokáig. Ezeket a papírokat időnként kisorsolták, olyankor a hírlapnak külön melléklete volt a sorsolási jegyzékről. Persze sosem hallottuk, hogy bárki is nyert volna ezeken a sorsolásokon, de már az is nyeremény volt, ha valaki a névértéken vissza tudta váltani a színes papírokat. Végül ezerkilencszázötvenhat után már nem kellett „önként” békekölcsönt jegyezni, és szép kötvényeket sem kaptunk többet. A nagy köteg színes papír között a kopott sárga dossziében voltak olyan papírok, amiket névértéken be lehetett váltani. A többivel meg begyűjtöttünk a cserépkályhába. Ezekből a visszaváltható papírokból vásárolta anyánk a kabátokat és három fehér színű svájcisapkát. Eljött május elseje! Ezen a napon vagy trópusi meleg van, vagy hideg szél és eső. Akkor éppen az utóbbi volt, így beöltözött a család az egyen viharkabátba. Mi örültünk, hogy így legalább megismerjük egymást a tömegben és nem veszünk el, hiszen csak a viharkabátot kell figyelni. Nos, az első húsz perc után, kétségbeesetten keresni kezdtük a hűgunkat, aki valahogy eltűnt, mert minden gyereken viharkabát és fehér svájcisapka volt. Bátyámmal eluntuk a nagy keresgélést, és nekünk már annyira nem is hiányzott, ezért úgy döntöttünk, hogy viszünk egy másik viharkabátos lányt, hogy

anyánkat megvigasztaljuk. Így végül is darabra megleszünk, és húngunkat is biztosan felneveli majd valaki a tömegből.

A terv nem jött be, mert egy öregasszony épp az esernyőjét kezdte tönkretenni rajtunk nagy kiabálva, mire anyánk megjelent a testvérünket vezetgetve.

Az első május elsejénk ilyen kalandosan zajlott, de aztán végül nagyon jól sikerült, mert a vidámparkban fejeztük be a felvonulást, virslievés és töméntelen mennyiségű bambi elfogyasztását követően. A vidámparkban egy darabig pecázgattuk a műanyag halakat, de aztán nagy nehezen rábeszéltük anyánkat, hogy fizessen be bennünket a körhintára, mert már a nap is kisütött. Néhány kör után a hinta körül álló és gyermekeikért aggódó szülők valami miatt menekülőre fogták a dolgot. Először nem értettem, hogy miért, de aztán rájöttem, hogy sugárban távozott belőlem a virsli és a bambi keveréke. Megkönnyebbültem, és innentől kezdve tőlem foroghatott volna a hinta, ameddig csak akar.

De nem forgott, hanem hazaindultunk és még jól meg is áztunk. A vízhatlannak gondolt impregnált vászonkabát egyre nehezebb lett a sok víztől, és már a kabát alatti ruha is nedves volt, mire beestünk a lakásba. Az átázott kemény kabátok gyakorlatilag megálltak a saját lábukon a sarokban, és csak akkor csuklottak össze, amikor távozott belőlük a víz.

Ha össze kellene foglalni, hogy mi jut eszembe erről az időszakról, akkor tőszavakban: viharkabát, lódenkabát, békekölcsön, svájci-sapka, kenyérjegy, Inota, Sztálinváros, üres boltok, fáradt és dohányszagú, sovány emberek.

Szederúti nyár

Palotai út melletti járdán ballagtunk anyámmal, amikor jellegzetes kopogásra lettem figyelmes. Csak a lovak patkója ad ilyen hangot a keramitkövön. A különleges hang után megjelentek a testes muraközi lovak, és a lovas kocsi, ami elé párosával voltak befogva ezek a roppant széles hátú és erős jószágok. Kellett az erő, mert a kocsi tömör téglával színig rakva tetemes súlyt szállított.

Néztem az ütemesen kopogó patkókat, amint a sárga kövön még nappal is látható kicsi kék szikrákat hánytak. Amikor patkó megmegcsúszott, úgy tűnt, mintha a lovak egyhelyben járnának. Az út éppen csak emelkedett. A kocsis az ostorral verni kezdte az egyik lovat. De szerencsétlen pára az ostorcsapásoktól sem tudta jobban húzni a kocsit, bármennyire is szerette volna. Mellső két lábát egyszerre a magasba emelve, és egy nagyot rántva a kocsin próbált továbbmenni, de nem sikerült. A másik ló is neki-nekifeszült, de a kocsi csak nagyon lassan haladt előre. A bakon ülő ember mielőtt lecsapott az ostorral, kissé felemelkedett. A vékony szíj gyors „S” betűt rajzolt a levegőbe, majd a ló hátán port csapva csattant. Már ujjnyi vastag hurkák sorakoztak egymás mellett az elszenvedett ütésektől. Keservesen nyerítve, hörögve, habzó szájjal próbálta ismét, és ismét két lábra állva, nagyokat rántva, gyorsabban húzni a kocsit, de nem ment, mert az acélpatkók minduntalan elcsúsztak. – Bácsi, ne bántsa! – Kirántottam a kezemet anyám tenyeréből! – Ne bántsa! Ne bántsa! – kiabáltam a kocsisra.

A kocsist legutóbb a trafóház melletti Bableves kocsmánál láttam, egy korsó sörrel a kezében.

Azt nem tudhattam, hogy hányadik korsó sört öntötte le a porzó gigáján, mindenesetre a többi kocsissal csoportba verődve hangoskodtak a kocsmá előtt. Egy cigányasszony – meztelen és régen fürdetett gyerekével – ott állt közöttük. Az asszony pipacsmintás szoknyája majdnem földig ért, aranyszínű cipője csámpásra taposva, porosan kukucskált a szoknya alól. Kezében egy korsó sörrel hadonászott, miközben a gyereke egy kölyökkutyát rángatott. Szerencsétlen jószágnak kötélhurok volt a nyakán. Néha nyüszítve leült a porba, majd elfeküdt, és mellső lábaival a nyakát kaparva próbált a kötél szorításától szabadulni. A népes társaság közben valamin jókat röhögve, és egymás szavába vágva hangoskodott. Az egyik muraközi lóból – talán az unalomtól – elindult egy sárga vízesés, ami mintha soha nem akarna félbeszakadni. Pedig a lovak nem kaptak sört. A sárga lé előbb tócsába rendeződött a trafóház melletti porban, aztán mint valami folyó utat talált magának, és lassan csordogálva kifolyt a keramitra.

Anyám elkapta a kezemet és néhány határozott mozdulattal maga után rángatott.

– Gyere már! Ne bámészkodj. Sosem érünk oda – mondta ingerülten.

– Miért bántja a lovakat? Nem látja, hogy csúszik a patkójuk szégyeknek?

– Be van rúgva! – mondta anyám. Aztán sürgetett, hogy menjünk már!

– Mi az, hogy „be van rúgva”? – faggattam tovább.

– Hát az, hogy részeg! – felelte.

De ez a válsz sem elégítette ki a kíváncsiságomat, amitől aztán anyám még idegesebb lett.

– Menjünk, menjünk! Majd ha nagyobb leszel, elmagyarázom – húzott maga után.

Már látszottak a Szeder út sarkán a mázsaház zöld zsalugáterei.

– Mikor érünk oda? – kérdeztem türelmetlenül.

– Már nincs messze! Látod azt a zöld ablakos házat? Amellett elmegyünk, és onnan már csak kétszáz méter.

Az utca eleje sárgászöröses terméskővel volt lerakva, de talán csak húsz méter hosszon, az út többi részét vastag por takarta, amit csak a nyári zápor vert el néha. Az út két oldalán egy-egy sor akácfa, szép gömb alakúra vágva. A fasoron kívül pedig egy méter széles, murvával felszórt járda.

Félúton volt egy kicsi üzlet, aminek az utolsó betonlépcsője a járdába lógott. Bementünk az üzletbe, ahol az olajos padló átható illata terjengett. Anyám vett pár szem töltetlen savanyú cukrot, a boltos nagy gondosan egy kis fehér staneclibe rakta, majd lemérte.

– Ötven fillér lesz! – mondta anyámnak

Az apró kis cukorból mindjárt be is kaptam kettőt. Egyet jobbra, egyet pedig balra a pofazacskómba rejtve, és nagyokat cuppogva, mert a savanyú cukortól összeszaladt a nyál a számban.

– Ne disznólkodj! – szólt rám anyám.

Aztán lassan odaértünk a házhoz, aminek az udvarát két méter magas, barnára festett kétszárnyas deszkakapu, és egy ugyanolyan magas deszkaajtó takarta a kíváncsiskodó szemek elől. Az ajtó kicsit lógott, mert az egyik pántja megereszkedett. Az öreg oszlop már régen kiszáradt, és oldalán ujjnyi széles repedés éktelenkedett. A hatalmas szegek nehezen tartották a súlyos ajtót, de még működött, csak egy kicsit meg kellett emelni a kilincsnél fogva.

A házak egyformának tűntek, a járda szélén állt mindegyik, egy vagy két ablak tekintgetett az utcára. A házfalak fehérre vagy sárgára festettek, de volt olyan is, amelyiknek a vakolatába apró tükrödarabokat nyomkodtak. Hogy mire volt ez jó? Talán így

szebbnek gondolta a gazda. A tetőket a hosszú épületeken többnyire náddal, néhány helyen cseréppel fedték. A papáék háza cseréppel fedett volt, és az utcára csak egy ablak nézett.

Az első szederfát a Szeder utcában az ő udvarukon láttam. Gyerekszemmel jó nagy fának nézett ki. Egy erős oldalágon vastag kötélén deszkalapból fabrikált hinta lógott. A szederfa hatalmas lombja majdnem a kútig ért, így még az is árnyéket tartott a kis házra emlékeztető fatetőnek, amin egy ajtó is volt, ahonnan a súlyos vízszödröt kellett kiemelni.

Vézna és kicsi gyerek voltam. Anyám sokszor sopánkodott: „Hogyan jár majd iskolába ez a kölyök? Még a táskát sem fogja elbírní.” Aztán az iskolakezdés előtti nyáron elvitt anyai nagyszüleimhez.

Most jártam itt először, és próbáltam felmérni az elkövetkező egy hét lehetőségeit. A hinta már jó dolognak tűnt, és a kút is. Csak egy kis sámliról láttam bele a több méter mélyen lévő vízbe. Mindjárt bele is köptem egyet, már csak azért, hogy kipróbáljam, mennyi idő alatt ér le. És bele is ordítottam, hogy halljam, milyen furcsa öblös hangok jönnek vissza. Nem is gyerek az, aki nem köp a kútba és nem ordibál bele.

Öreganyám lépett ki a nyári konyhából és a kezét gyorsan a kötényébe törölve köszöntött bennünket. A mama hatalmas termetű szász asszony volt, talán egy fejjel is magasabb anyámnál. Hosszú bronzvörös haja hátul varkocsba összefonva. Fehér arcát apró szeplők tarkították. Tenyere akkora volt, mint egy palacsintasütő. Ami rögtön feltűnt, az a hihetetlenül nagy orra. Mi tagadás, sírva fakadtam, amikor megláttam Rögtön eszembe jutottak a Jancsi és Juliskából a boszorkány, aki fel akarja hizlalni a gyerekeket, hogy aztán megegye őket.

– Anya, én nem maradok itt – mondtam böggve.

Aztán a mama a magasból lehajolt hozzám, és hatalmas kezeivel olyan sebességgel emelt fel, mintha dinamit robbant volna a cipőtalpam alatt.

– Gyere, megnézzük a kecskéket. – Már vitt is a hátsó udvarba, ahol az ólak, a pajta és a tehénistálló volt. A tyúkok egy külön kis épületben tanyáztak, de napközben a tyúkól bejárata előtt faágakból eszkábált lépcsőkön üldögéltek.

Nem tudtam, hogy néz ki egy kecske élőben, mert eddig még képen sem láttam ilyen állatot.

– Simogasd meg! Nem bánt – mondta a mama. A kecske örömeiben vagy félelmében elkezdett mekegni. Így aztán olyan gyorsan ugrottam öreganyámra, mint amikor ő emelt fel engem. Megnéztük a tehenet és a disznókat is, végül kimentünk a kertbe egy kisajtón keresztül. A mama teleszedte a köténye zsebét ropogós cseresznyével, majd a kertkapu mellett lévő nagy beton hordóba belenyúlt és megkeverte a vizet.

– Jó meleg már, majd pancsolhattok délután, ha itthon lesz Ágika. A betonhordóba egy deszkákkal alátámasztott hosszú esőcsatornán keresztül folyt az esővíz, az épülettől egész a kertig.

Ki az Ágika? Azt nem tudtam, de biztosan egy lány, gondoltam, mert azoknak van ilyen neve.

Mint később kiderült, Ágika az unokatestvérem.

– Gyere velem, amíg hazaérnek Ágikáék, segítesz nekem a konyhában.

Azt mondani, hogy segítettem, túlzás lenne, viszont nagy élvezettel raktam a sparheltbe a kukorica csutát, amivel a tűzhelyet fűtöttük. Mama egyik szeme mindig rajtam volt, nehogy valami rosszat csináljak. Közben én is figyeltem őt, ahogy a tésztát gyúrja, és a sodrófával nyújtja, lisztezi, mintha sózná. Aztán összehajtogatta több rétegben, és egy nagy késsel olyan sebességgel metélte pontosan egyforma szélességűre, mint valami gép. Néha letette a kést, olyankor két kézzel alányúlt a felmetélt tésztáknak és ujjai között lazán megszellőztette, majd a nagy asztalon lévő fehér abroszon széttergette. Hagyta száradni.

Az ebéd lassan elkészült, és Ágika is hazaért, kezében egy nagy barna dobozzal, ami felettébb izgatta a kíváncsiságomat.

Gyorsan összeismerkedtünk, miközben a finom tyúkhúslevest ettük, amit a mama főzött ebédre.

– Gyerekek! Ebéd után egy óra alvás, aztán mehetek játszani – adta ki az utasítást a mama. Lassan kezdtem megbarátkozni öreganyámmal, de azért nagyon figyeltem minden mozdulatát, mert a vasorrú bábás mese még mindig nem ment ki a fejemből.

Az ágy előtt valami nagyon szúrós, furcsa alakú foltos fehér szőnyeg volt.

– Mama, ez milyen szőnyeg?

– Kecskebőr. Menj már aludni! – ripakodott rám.

Ezek után nekem végképp nem jött álom a szememre. Dehogy alszom! Hogyisne, mire felébredek, már belőlem is szőnyeg lesz!

Különben is szurkáltak a szalmazsákból kibujkáló kemény valamik, amik átbökték a lepedőt is.

Egyfolytában azon járt az eszem, hogy melyik ágy elé leszek kitérítve.

Mama közben hangosan szuszogott – ma már tudom, hogy horkolt –, amitől amúgy sem lehetett aludni.

Az első napom nehezen indult, és nehezen is telt, de délután kiderítettem, hogy mi van abban a nagy dobozban, ami Ágika kezében volt: egy furcsa alakú fadoboz, meg egy bot, amit Ágika húzogatót a dobozon. Olyankor a doboz valami rettenetes hangokat hallatott, mint amikor a macska farkát rángattuk. Én is kipróbáltam, de nekem sem ment jobban. A boton lévő szőrök valami oknál fogva lassan elfogytak. Végül a doboz már csak rekedt hangokat adott, amikor a fát húzgáltam a fényes drótokon.

– Milyen hülye játék ez? – kérdeztem Ágikát, aki sírva válaszolt, hogy ez nem játék, hanem hegedű, és most mi lesz, hogy kihullott a szőre a vonónak?

– Majd a mama vág a kecskéből szőrt a botra, az pont ilyen! – próbáltam vigasztalni.

Délután hazaért a munkából a papa is. Akkor fedeztem csak fel, hogy egy fejfel alacsonyabb, mint a mama. Nem értettem a dolgot. Hogyan lehet az, hogy az ágy feletti esküvői fényképen a papa egy fejfel magasabb? Csak nem levágtak a lábából?

Aztán összeismerkedtem a papával is, és kaptam tőle is egy puszit, ami nagyon szűrt, mert a papának nagy tüskés bajsza volt.

Ez a fénykép-dolog nagyon furdalta az oldalamat.

A mamával már majdnem összebarátkoztam, így őt kérdeztem meg.

– Mi történt a papával, hogy most alacsonyabb, mint a fényképen?

– A mama hirtelen nem is értette a kérdést, de aztán rájött, és a könnyei is potyogtak a nevetéstől. Talán eszébe jutott, hogyan fényképezték őket.

– A fényképész felállította egy kis sámlira a papát, hogy magasabb legyen nálam. Engem nem zavart volna, ha nem áll sámlira, de ha így akarták, hát legyen.

– De jól szórakoztok – mondta két kanál leves között, sértődötten az öreg.

– Gyerekek, menjetek inkább játszani, mert mindjárt hajtják haza a teheneket, nyissátok ki a nagykaput, hogy be tudjon jönni a Rozika.

Kinyitottuk a nagykaput, majd Ágikával kimentünk az utcára, és a murvás járdába rajzoltunk ugrálókockákat. Egy darabig ugráltam, de aztán eluntam, meg a talpamat is bökdöste már a sok apró kavics.

– A cipőre vigyázni kell, abból nem lehet mindennap újat venni – mondta öreganyám. Aztán még délelőtt elrakta a lábbelit a szekrénybe.

Szürkületkor jött a tehéncsorda, nagy kolompolva, és a nyitott kapukon mindig hazatalált egy-egy tehén, pedig olvasni sem tudnak, mégsem tévesztették el a házszámot.

Közben nagy lepényeket ejtettek maguk után, amik gőzölögve lestek az út vastag porából. Amint elhaladt a csorda a ház előtt, az elhagyott lepényekbe beleléptünk, és a lábujjaink között csiklandozva tört a magasba a meleg tehénszar, egészen térdig spriccelve. A szembeszomszéd, Jankovics bácsi ránk szólt.

– Öregapátok mérges lesz ezért! – Nem értettük, hogy miért, de aztán rájöttünk, mikor a papa egy talicskával és egy lapáttal felszerelve kiment az utcára, ahol már csak a széjjeldúlt tehénlepényeket találta.

Az volt ugyanis a szokás, hogy a házak előtt lévő tehénlepényeket – mikor azok már egy kicsit megkeményedtek – összeszedték, és hátravitték a kertbe. A papa aztán szentségelt is rendesen, mert a porral összekeveredett lepényeket már nem nagyon tudta összegyűjteni.

A mama egy vödör hideg kútvízzel lemosta rólunk az ürülék nagyját, aztán melegített a sparhelten vizet, és egy kis kádban lefüröszött bennünket.

A napjainkat többnyire hintázással töltöttük, és egércsapdát telepítettünk a kukoricagóré alatt, ahová az egerek visszajártak a tavaly elhullott szemekért.

Egyik nap betévedtünk a papa kis műhelyébe, ami kincseket rejtett és mindenféle érdekes dolog volt ott. Többek között kis fém dobozban piros zsírféle, amit a hajunkra kentünk, mert szép fénye lett tőle. A gépzsíros hajpakolási munkánkat nagy kiabálás szakította félbe. Kiszaladtunk az utcára megnézni, mi lehet az, amiért az összes kutya ugat.

– Jeges! Itt a jeges!

Jött egy lovas kocsi, a bakon pedig egy ember, térdközépig érő nehéz bőrkötényben, fején széles karimájú bőr kalappal. Ordibált. A kocsin egy hatalmas fémdoboz, és mindegyik oldalán egy ajtó. Mama kikiabált a konyhaajtón...

– Szóljatok neki, hogy mi is kérünk négy darabot!

Szoltunk neki, és a jeges megállt a kapu előtt. Felhúzott a kezére egy akkora bőrkesztyűt, ami a hónaljáig ért. Kinyitotta az egyik ajtót és kiemelt egy egy méter hosszú, úgy húsz centi széles, és ugyanolyan magas tömböt. A karjában becipelte a jégveremig, ami a kút mellett volt, néhány földbe vájt lépcsőfokkal lejjebb az udvar szintjétől. A Papa jó vastag nádból és ágakból kis tetőt épített a gödör fölé. A verembe egy nádszövettel szigetelt ajtón keresztül lehetett bejutni. Öreganyánk a gondosan letakart húsokat, és minden egyebet, amit hűteni kellett, ott tárolta. A legmelegebb nyárban is elég volt hetente egyszer jeget venni a „hűtőbe”

A Jeges behordta a jeget, és gondosan be is csukta a veremajtót.

A mama fizetett, és mi folytathattuk a góré alatti egércsapdák ellenőrzését. Mindig fogtunk két-három kis szürke egeret, amit aztán Kormos, a nagy fekete kutya jóízűen elfogyasztott.

A góré alatti hason csúszástól a zsírral kifényesített hajunk valahogy kezdett vakotássá válni, egyre több por és pókháló ragadt bele. Gyorsan kerítettünk egy darab szódás szappant, és a kútból húzott hideg vízzel próbálkoztunk megszabadulni a zsírtól és a portól. Azt nem mondta nekünk senki, hogy a kútvíz kemény víz, abban nem lehet haját mosni, csak azt, hogy abból inni nem szabad. Ezért aztán nem értettük, hogy a szappan miért nem habzik, és a hajunk miért kezd egyre inkább a vesszőseprűhöz hasonlítani.

Ég felé meredezett minden hajsálunk és olyan kemény lett, hogy valóban seperni lehetett volna vele. Nem volt mit tenni, szólni kellett a mamának, hogy tüntesse el rólunk ezt a valamit.

Nem örült nekünk, és ezt ki is fejezte azzal, hogy tenyérrel egyet a fenekünkre csapott.

Az ütés a mama méreteihez képest nem volt nagy. Talán csak a mi fenekünk lehetett kicsi, mert úgy éreztük, mintha ránk dőlt volna a szekrény.

Melegített vizet, majd egy nagy lavórban lemosta valami szódafélével a hajunkról a zsírt, és a koszt, aztán csinált habos sampont egy pohárba, amibe előtte egy tojástartó ütött. Azzal még egyszer

átmosta a hajunkat, és végül egy kancsó ecetes hideg vízzel leöblítette. Ez rosszabb volt, mint az összes tortúra, amit eddig a fejünkkel művelt.

Lassan letelt a szabadságom és jött értem anyám, aki megkérdezte: – Jól viselkedtél?

Erre én nem nagyon tudtam mit felelni, de a mama kisegített.

– Nem volt vele semmi baj – válaszolta. – Szépen eljátszottak az Ágikával.

Volt még pár szép nyarunk a nagyszüleimnél. Végül egy napon megjelentek a hatalmas gépek, és a házakból egy nagy dombot építettek, amit aztán a teherautók elhordtak.

Most egy emeletes ház áll a nagy szederfa helyén.

A sárkány

A hosszú kertek a mezőig értek, ahol mindig harsány zöld volt a fű. A mező csak egy keskeny, talán harminc méter széles sáv volt, folytatásaként pedig ingoványos, zsombékos, náddal tarkított vizenyős terület uralta a tájat. Ha óvatlanul lépett rá az ember, akkor térdig süppedt a lába ebbe a zöld valamibe. Így aztán nem merészkedtünk rá a mocsarasra. Ezt a sásos, zsombékost a nyár derekán, amikor a víz nagy része elpárolgott, lekaszálták. Néhány nap múlva csak a meredező, pengeszerű, éles torzsák, a torzsák között virító „mocsári lednek” halványlila virágai és a vidrafű hófehér, hatágú csillag alakú szirmai tarkították a zsombékost.

Csábítóan szép volt, de a cipőket és a szandálokat a mama mindig elkobozta, amikor kiengedett bennünket a rétre. Tudta, hogy mezítláb messzire úgysem megyünk. A fűben sok bajunk nem lehet, legfeljebb libafröccsbe léphetünk. Virágot szedni a mocsarasból: ehhez nem nagyon fűlött senkinek a foga, mert a kaszált sásra és nádtorzsákra nem merészkedett be mezítláb egyikünk sem. A zöld mező szélén nyílottak a „zergeboglár” citromsárga virágai. Estére összecsuhtak a vékony szirmaikat és ilyenkor az embermagasságúra nőtt szárukról fürkészték a mocsáron tébláboló gólyákat. A békák hada némává vált, amint megjelentek a fehér ruhás

madarak. Egyik-másik brekegő óvatlanul odakiáltott a szomszédjának, hogy vigyá... De a mondatot már befejezni nem tudta, mert vacsora lett belőle.

Csak ültünk a mező szélén a fűben, mint a „zergeboglár,” lábunkat a napközben felmelegedett néhány centis vízben áztatva. Szentjánosbogarakat fogtunk, majd a tenyerünkbe zárva, kicsi lyukon át kémleltük, hogyan világítanak a sötétben. Véletlenül némelyik világított, de amikor a fénye felvillant, akkor megégette a tenyerünket. Talán nem szerették a rabságot, ezért valami büdös sárgás váladékkal is összekenték a markunkat. Jobb volt elengedni őket, és bevárni a sötétedést, amikor fel-felvillanó fénnel üzengetni kezdtek egymásnak ezernyi luciferin lámpával. Öreganyánk csak Lucifer-bogárnak hívta. Nem voltak se szépek, se kedvesek, inkább hasonlítottak egy kölyökcsótányra. Hozott a szomszéd gyerek egy márényi zöld színű, fémesen ragyogó csalánlevél bogarat, és azokat nézegette a markába csukva. Foszforeszkáltak valamennyire, de közel sem olyan szépen, mint a mi bogaraink. Lábunkkal a langyos vizet tapicskolva már a holnapon járt az eszünk.

– Kellene egy sárkányt építeni! Ezen a hosszú mezőn lehetne vele futni, egészen a Csitáry kútig .

– Ha egy kis szél is fújna! Akkor aztán jó magasra repíthetnénk! Ábrándozásunkat a mama szakította félbe.

– Gyerekek! Gyerünk befelé! – Állt a kertkapuban, kezét a vele együtt öregedett akácfaoszlopon pihentetve.

Nem volt itt magas kerítése senkinek, inkább csak azért volt, hogy a nyulak be ne jöjjenek megdézsmálni a kerti növényeket. A kerítések hullámszerű sora, mint valami barna inggallér, úgy választotta el a zöld mezőt a kertektől. Néhány rozsdásodó vascső éberén vigyázta az éjszakát, napközben a kecskét kötötték ide. Szegény kecske aztán körbejárta az oszlopot, amíg a láncvégén lévő acélkarika meg nem szorult. Végül nagy mekegve az oszlop mellől kért segítséget. Ilyenkor kiszabadítottuk, és egy másik oszlopra tettük a karikáját. Ilyen dolgosan teltek a napjaink, miközben henteregtünk a fűben, és ábrándoztunk mindenféle dologról: papírsárkányról, bőrlabdáról, fagylaltról, savanyú cukorkáról és bicikliről.

Az álmunk megvalósítására a hétvégéig várni kellett, mert egy rendes sárkányhoz sok minden kell ám. A mi sárkányunk eredetileg gyermekmérethez igazodó könnyű kis papírsárkány lett volna, színes szalagokkal a farkán... Előbb csak a szomszédokban élő nagyfiúk,

majd az apák és a nagyapák is csatlakoztak a sárkányépítési ötletünkhöz. Így aztán a sárkány egyre nagyobb és nagyobb méreteket öltött előbb gondolatban, majd a valóságban is. Hétvégén aztán a mezőn gyülekezett a sárkányépítők apraja-nagyja. Volt, aki egy köteg indigókék csomagolópapírt, volt, aki vékony gyalult léceket, apró szegeket, volt, aki enyvet és egyéb ragasztóféléket hozott. Aztán beállított az egyik szomszéd egy kábeldobra csévélő ötszáz méter hosszú nagyon erős zsinórral. A réten összeverődött alkalmi sárkányépítő társaság létszáma, már elérte a harminc főt, és itt-ott előkerültek a csatos sörösüvegek és a kisebb-nagyobb demizsonok is. Na nem a savanyúvizes demizsonok, hanem a borosak. Aztán jöttek az asszonyok süteménnyel, édessel és sóssal, ki milyet süttött. Mi csak ámultunk, és tömtük magunkba a süteményeket. Nem gondoltuk mi, hogy ennyi minden kell egy sárkányhoz. Belátuk: jobb, hogy nem vágtunk bele egyedül.

Ekkora sárkány szerintem sem előtte, sem utána nem épült a városban, és talán ennyi kapatos nagypapát sem látott még ez a rét egyszerre. Ragasztottuk a papírokat, és adogattuk a léceket. A sárkány egyre nőtt és nőtt. Kora délutánra végül a sárkányépítésben jártasak kijelentették...

– A sárkány elkészült!

Megemeléséhez négy fiatal férfi kellett, akik vállalták a sárkánnyal való futkosást, és egy ötödik, aki a zsinórt engedi a dobról, mindig annyit, amennyi kell.

Nem nagyon fújt a szél, mondhatnám azt is, hogy a futkosók zihálása nagyobb huzatot csinált, mint a természet. De kitartóak voltak, és ezt talán a sárkány is megérezhette, mert egyszer csak méltóságteljes lassúsággal ráfeküdt egy gyenge fuvallatra. Ezzel a fuvallattal hol jobbra, hol meg balra kacsázva, de emelkedett. Végül a zsinór megfeszült, és hangosan kelepelve szaladt a dobról. Egyre magasabbra szállt a Szeder úti sárkányunk, és ujjongva lestük imbolygó száguldását. Hanyatt feküdtünk a zöld fűvön és úgy gyönyörködtünk benne.

– Engedd el Feri! Hallod, engedd el!

Felültünk a nagy kiabálásra, és láttuk, hogy Feri bácsi hol a földön van, hol pedig a levegőben. Aztán valaki egy nagy késsel elvágta a zsinórt, amikor a Feri bácsi éppen a földön volt. Néztünk bánatosan a sárkány után – talán meg sem áll Afrikáig?! Jó lett volna írni rá valamit, üzeni vele a messzeségbe. De jobban jártunk, hogy nem

tettük, mert a sárkányunk bizony nemhogy Afrikáig nem ment, hanem még a város túlsó felét sem érte el. Úgy döntött, hogy megpihen a Felsővárosi templom egyik tornyán. Ott lógott viharverten, a keresztre gabalyodott zsinórral. Szombaton az éjszakai záportól az indigókék csomagolópapír levelet engedett, és kékre festette a torony egyik felét. A vasárnapi misén sosem volt ennyi nép, mint akkor. Mindenki csodájára járt a megtépázott hatalmas sárkányunknak. A tiszteletes is kiprédikálta: „A szülőknek jobban oda kellene figyelni a gyerekekre, hogy mit csinálnak napközben. Ezzel a felelőtlen magatartással vásott kölykök micsoda gondot okoztak a templomnak.” A mise hamar véget ért, mert valaki félhangosan megjegyezte a tömegben.

– Engedd el, Feri!

Hatvanas évek

A világ nagy baja

A világ nagy bajai akkor kezdődtek, amikor a Jóisten úgy rendelkezett, hogy a fákon csúzliágasok nőjenek, és az akácfákon legyen a legtöbb ilyen ágas. A másik nagy baj akkor történt, amikor megteremtette az embert, akinek utódai is születtek. De azt már a Jóisten sem értette, hogy ezek közül a fejletlen egyedek közül az ember miért hívta az egyiket „okos gyereknek”, a másikat meg „bűdös kölyöknek”, amikor ugyanúgy nézett ki mindegyik.

Ezért aztán elkezdte figyelni az embereket, hogy megtudja, mi ennek az oka. Mivel a Jóisten jó megfigyelő, így hamar rájött, hogy általában az a „bűdös kölyök”, akinek a kezében egy „Y” alakú faág van, és a faágon egy nyújtható valami, amit guminak hívnak, és ezzel a szerkezettel apró kavicsokat lehet hajigálni.

Amúgy ezen fejletlen egyedek jóval nehezebbek voltak, mint a hasonló társaik, pedig nem voltak se kövérebbek, se nagyobbak. Aztán a súlykülönbségre is fény derült az esti fürdésnél, amikor a levetett nadrág zsebeiből kihullott egy lapátnyi kavics. A szép gömbölyű kavicsokat a parkokban lehetett találni, amit az ember magának épített. Keresni sem kellett, csak lehajolni érte, majd zsebre tenni. Erre azért volt szükség, mert ezek az egyedek nem járhatnak mindig a parkokban, és amikor kell egy kavics, jó, ha kéznél van. Amikor a „bűdös kölyök” kezében volt ez az „Y” alakú valami, akkor az „okos gyerek” vagy a szoknyás ember mindig furcsán kapkodta a lábát és kiabálni kezdett.

Volt az úgy, hogy több „bűdös kölyök” is összegyűlt a templomparkban. Ilyenkor a kis sövény mögé bújva a boltból jövő szoknyás ember kötélcekkerében lévő dolgait kopogtatta a kicsi kavicsokkal. Az nem volt nagy teljesítmény, hogy az út túloldalán eltalálja a szoknyás ember cekkerét, meg amúgy is, az csak tompán pufogott a kenyéren, vagy egy csomag parizeren.

A fém tejeskannát, eltalálni?! Az igen!

Annak hangja is van, és olyankor a szoknyás ember is kiabál. Főképp a Kovács néni, aki mindig elzavarta ezeket az egyedeket az ablaka alól, ha ott labdáztak. Ott csak „okos gyerekek” társasjátékozhattak.

Akkoriban a tejet tejeskannába mérték, mert mi másba lehetne még mérni? Volt félliteres, literes, meg kétliteres zöld, kék meg

barna színben, és elvétele pöttyös is, de az már nagyon vagány kanna. Tejeskanna abban az évszázadban minden rendesebb családban megtalálható volt, és a helye főleg a spájzban, a kövön volt. A kannákat talán csak ötvenévenként kellett cserélni, akkor is csak olyankor, ha a zománc lepattogzott róla.

A megmaradt tejből akkoriban, főleg a szoknyás ember, aludttejet készített bonyolult eljárással. Bögrébe öntötte, és a bögre tetejére a kávéscsésze alátétjét tette. Az ablakpárkányon aztán harmadnapra a bögre aljáig, csak úgy magától, megaludt a tej. Az aludttejet pirospaprikával megszórt zsíros kenyér mellé lehetett kanalazni. De az ember olyan nyughatatlan fajta, hogy mindig kitalál valami újat. Az időközben felnőtt sok „okos gyerek” valami miatt úgy gondolta, hogy nem jó az a régi kanna. Ezért egy szép napon üvegben kezdték árulni a tejet, aminek széles és kerek szája egy kemény viaszos kartonnal volt lezárva. Az üvegre az volt írva, hogy „pasztörözött tej”. Ebből még lett aludttej, de már nem olyan jó, mint a kannásból, mert ennek az alján bizony két-három centi savó is maradt.

Ezt az üveget már a kötélcekkerben vitte a szoknyás ember. A sok egyéb dolog miatt nemigen látszódott a szürkületben az üveg, így az nagy durranással eltörött. Na nem csak úgy magától, vagy az üvegben lévő feszültségtől. Hanem a „büdös kölyök” csúzlijától. Nagy kiabálás kerekedett, és néhány füles is kiosztásra került. A tejet is meg kellett venni újból, és azokat a dolgokat is, amik a tejtől eláztak. A „büdös kölyöktől” végül a nadrágos fejlettebb egyedek elvették az „Y” alakú fát.

Talán a „büdös kölyökre” vagy a tejesüveggyártókra haragudott meg az ember, vagy a tehenekre is?! Mert ezután a tejet csak porból meg vízből, és valami vegyszerekből készítették, és nejlonzacskóban kezdték el árulni. A zacskós tejet nem lehetett kővel összetörni, legfeljebb csak pufogott, annak meg semmi értelme, ha nem ad valami élesebb hangot. A „büdös kölyökök” nem metszették tovább az akácfákat, és a gyárak is okádni kezdték a bűzt, mert a tejeszacskó nem terem a fákon, mint az ágas fa!

Az embernek aztán újabb ötlete támadt, mert a papírdobozgyártók is szerettek volna sok pénzt keresni. Ezért a nadrágos fejlettebb egyedek elkezdtek kivágni az ágast termő fákat, és dobozokat gyártottak belőlük. Végül egy szép napon nejlonzacskóban és

papírdobozban is lehetett már tejet venni. A maradék tejet azóta az ember nem eszi meg, hanem kiborítja a mosogatóba, mert abból harmadnapra valami bűdös és keserű lötty lesz, és a színe sem hasonlít a tejre. Azt már csak a régen született egyedek tudhatják, hogy milyen volt az igazi tej, ami a tehénből jött, és nem fémcsövekből, meg acéltartályokból. A kiborított „tej” miatt még több papírdoboz, és még több nejlonzacskó kell.

A „bűdös kölyök” közben kifejlett egyed lett, és neki is lettek „bűdös kölyök” utódai és „bűdös kölyök” unokái. Most azon gondolkodik, hogy kéne vágni még egy utolsó ágas fát, mielőtt az ember ismét kitalál valamit.

Gundrum bácsi

Ebben a kis történetben elmesélem, hogyan jutottam el a Velenceitótól a Szokol rádión keresztül a székesfehérvári strandig, majd az úszómester Gundrum bácsitól a női napozóig. Néhány gondolat erejéig betekintünk a női keresztnevek rejtelseibe is.

Mint az az előző történetekből kiderült, bennünket a jómód valahogy mindig elkerült, így aztán a szüleink rejtélyes okok miatt a három gyerekből sem kaptak kifejezetten jót. Azért nagyon rosszak sem voltunk, inkább csak elevenek, és a zshiványságot tekintve kreatívak.

Energiáink lekötése érdekében ötezer forint bankhitelt vettek fel tízévi lejáratra, és vásároltak Agárdon százhuszonöt négyszögölnyi üdülőterületet.

Ősz lévén szép füves teleknek nézett ki a megvásárolt ingatlan. Akkoriban ezeket a telkeket épphogy legyalult, három méter széles földúton lehetett a vasútállomástól megközelíteni.

Aztán a következő évben az iskolaszünet kezdetén, vonatra ült az egész család. Anyánk előző nap megfőzött, és becsomagolta a piknikezéshez szükséges pokrócokat és az úszógumit. A vonatról leszállva és a szatyrokat cipelve, némi gyaloglás után megérkeztünk az újdonsült „birtokunkra”. Csak álltunk az ingatlan előtt, földre gyökerezett lábakkal és azon gondolkodtunk, hogy vajon mi

tetszhetett meg a szüleinknek ebben a vasút és a tó közötti telekben, amin másfél méter magasságúra nőtt a nád? Anyámék arcáról is valami ilyesmit véltem leolvasni. Mindenesetre bennünk egyből felmerült – ha már nád –, termesszünk rajta cukornádat. Akkor nekünk semmi szükségünk nem lesz a továbbiakban a bolti cukorra. Szerencsére ezt az ötletünket magasabb helyeken nem hallották meg, így ez a lehetőség ugyanúgy elvetésre került, mint a magyar narancstermesztés, azzal a különbséggel, hogy mi ki sem próbálhattuk. Helyette viszont valamelyik szomszédtól szereztek kapákat és ásót.

A hétvégi elfoglaltságunk a piknikezés helyett az volt, hogy ki kellett irtani a nádat a telekről. Mondjuk ezért a feladatért annyira nem lelkesedtünk, mert ahol nád van, ott van szűnyog és bögöly is. Estefelé aztán a kapákat a nádkupacoknak támasztottuk, és családirag lebotorkáltunk a vízig. Ez sem volt egyszerű feladat, mert akkoriban a tó hetven százalékát nád borította. Szóval a fürdésre alkalmas vizet előbb meg kellett keresni a keskeny kis földutakon poroszkálva, ami a nádtáblák között húzódott. Az első, a második és a sokadik napunk is – a saját üdülőhelyünkön – nagyon nehezen telt, mert jóformán csak dolgozni jártunk oda. Kezdtük is utálni rendesen, és pedzegettük a szüleinknek, hogy túl kellene adni ezen a telken, mert mi már tanultunk az iskolában a gyermekrabslaságról, és ez valami ahhoz hasonló dolognak tűnik számunkra. Mit is mondhatnék, nem hatották meg őket a kifogásaink.

A telken se víz, se villany nem volt, így első ütemben marmonkanákban hoztuk a vizet, főképp csak ivásra és főzésre, fürdeni pedig lejártunk a tóra. Később egy heti kemény munkával egy kölcsönkapott maszek gyártmányú háromlábú kútfúró berendezéssel sikeresen megfúrtuk életünk első kútját, úgy, ahogy kell. Körbe-körbe járva, minden harmadik kör után a nehéz szerelést felemelni, és visszajteni, hogy a fúrószár új rétegbe kapjon. Aztán a furatba került horganyzott cső talpszeleppel, felülre meg egy szívó-nyomókút. Ivóvizünk már volt, a villanyt pedig öreganyánk kamrájából előkotort petróleumlámpával helyettesítettük.

Munkás hétköznapijainkba és hétvégéinkbe azért felüdülést hozott, hogy a második szomszédban lakott két velünk egyidős pesti zsiványgyerek, Péter és Gyula, akiknek az apja nagy horgász volt. Ő hobbi céllal vásárolta az ingatlant, hogy közelebb legyen a tóhoz. Valakitől vett egy hosszú és keskeny pákászcsónakot, ami elég

rozzant állapotúnak nézett ki. Gyermeki segítséggel egy kiskocsin felvonszoltuk, és a Gyula bácsiék telkén darabokra szedtük, majd az utasításoknak megfelelően nagy ecsetekkel minden darabját kátránnyal átfestettük. Az amazonasi bennszülöttek hozzánk képest fehér embernek néztek ki, mire végeztünk a sok deszka impregnálásával. Egy marmonkannányi benzinen és Ági néni – Gyula bácsi felesége – tojássamponjában lefürödtünk, de csak azért a tojássamponban, mert a szappan a benzin miatt nem habzott.

A csónakjavítgatásban való segédkezésünk nem volt önzetlen, mivel amikor a Gyula bácsi nem használta, akkor mi és a fiai igényt tartottunk rá. Ennek a csónaknak nem voltak evezővillái, és evezőből is csak egy volt hozzá. Az első próbálkozásom nagyjából fél óráig tartott, mire sikerült valahogyan rávennem a csónakot arra, hogy ne körbe-körbe menjen, hanem arra, amerre én szeretném. Igaz, addigra már mindenkinek hányingere vagy csak szimpla tengeribetegsége lett a körbejárástól és a billegéstől. Egy evezővel csónakázni kemény munka, főleg ha még másik három embert is vinni kell magaddal. Végül két nádsziget között megálltunk, és a család egyetlen Szokol rádióját, amire a szüleink amúgy nagy gonddal vigyáztak, az ülésre téve hallgattuk. Ez a kis rádió olyan féltégla méretű, lyukacsos, valódi bőrből készült tokban volt, egy kis hordszíjjal árulták. A tó közepén már nyugodtan hallgattuk a Szabad Európa, vagy a Rádió Luxemburg magyar adásait, amelyiket éppen kevésbé zavartak. Nekünk mindegy volt, hogy melyik adó jött be, csak Beatles vagy Rolling Stones szóljon. Aztán a „Getnó” című számra megőrültünk és tomboltunk a csónakban, amit nem kellett volna, mert a rádió egy laza bukfencsel a vízbe esett. Beugrani utána sem volt jó ötlet, főleg úgy, hogy akkoriban az úszásról még elméleti ismereteim sem voltak, nemhogy gyakorlati. Nagyjából a rádióval együtt értem el a tó fenekét. Elkaptam a kis szíjat és felrúgtam magam. Ez eddig rendben is lett volna, de a vízen fennmaradni, az már túl nagy kihívás volt, így ismét süllyedésbe kezdtem, rádióval a kezemben. Végül a következő felbukkanásomkor kimentettek a haverok. A rádió nem volt egy bonyolult szerkezet, így gyorsan kivetköztettük a bőrtokból, ami elég nyúzott állapotba került a víztől. Az elemet kivettük belőle és lepattintottuk a készülék hátulját. Így szárítottuk a napon, délutánig csónakázgatva, mert széjelázott rádióval hazamenni egyenlő lett volna a csónakázás beszüntetésével. Felváltva evezgettünk, ez legalább hasznos volt, mert

mindegyikőnk megtanult egy lapáttal evezni. A rádiót ért trauma a szerkezet működésén nem volt észrevehető, néha ugyan kicsit hangosabban recsegett, mint kellett volna, de ettől eltekintve működött. A bőrtok nyüzött állapotán a nap csak rontott, mert olyan lett, mintha valaki összegyúrta volna. Hazatérve letagadhatatlan volt, hogy a rádióval történt valami, de én nem fulladtam bele a tóba, és ez enyhítő körülménynek számított. A csónakázástól azért a biztonság kedvéért eltiltottak bennünket.

A következő héten Gundrum bácsinál kellett jelentkeznem a székesfehérvári strandon. Átöltöztem a világoskék, oldalt kötös fecske fürdőgatyámba, és az úszómester keresésére indultam. Minden fehér köpenyes embert megkérdeztem, hogy hol találom...

– Az előbb még itt volt.

Aztán egy sepregetős ember mondta, hogy a büfében látta utoljára. Megtaláltam a büfét, és Gundrum bácsit, aki éppen egy korsó sörbe próbálta belefojtani a sült halat, amikor is megzavartam ebbéli tevékenységében.

Rám mordult nagy bajusza alól.

– Várj meg a nagymedencénél, ahol a mentőöv van, mindjárt megyek.

A mentőövnél már toporgott néhány gyerek, akik szintén az öregre vártak.

Némi várakozás után megérkezett a mester, és elrendelte a bemelegítést. Próbáltuk meggyőzni, hogy harminc fok felett van a hőmérséklet, és már így is be vagyunk melegedve eléggé. Nem hatotta meg az öreget, mert fekvőtámaszokat és békaügetést csináltatott velünk. Nekem már el is ment a kedvem az úszástanulástól, főképp amikor a medence melletti füves területen hason fekve gyakoroltatta velünk a mellúszás mozdulatait. Az alattam lévő hangyáknak ez nem nagyon tetszett, mert éppen egy lángosdarabot próbáltak felaprítani, és a bolyba hurcolni, amikor rájuk feküdtem. Végül Gundrum bácsi megszánt bennünket és azt mondta, hogy mehetünk a medencébe, de előtte zuhany, mert ilyen koszosan nem mehet senki a vízbe. Azt viszont nem mondta, hogy a zuhanyból olyan hideg víz folyik, hogy abban akár dinnyét is lehetett volna hűteni. Alá kellett állni, körbe forogni, amíg az öreg azt nem mondta, hogy mehetsz. Nem volt egy türelmetlen ember, így aztán a nyár közepén lassan megfagytam a zuhany alatt, mire az öreg engedélyezte a

vízbe merülést, ami szinte forrónak tűnt a tortúra után. A pancsolás sem tartott sokáig, mert a járda mellől előkerített egy négyméteres fa rudat, olyasmit, amilyen a tornatermekben van. A rúd végén acél karikán átfűzött vastag kötél, és a kötél végén egy széles vászon heveder csatokkal. A hevedert a derekamra csatolva a kötél végén lógtam, mint a vidámparkban a műanyag halak a pecabot végén. Gundrum bácsi a hosszú rudat a lába közé vette és feltámasztotta a medence szélén lévő korlátra, majd szólt, hogy „Mellúszás!”

Aztán úsztam egyhelyben kitartóan, amíg az öreg nem engedett némi kötelet – nem sokat, csak úgy három-négy métert. Amikor már úgy láttam, hogy talán nem süllyedek el, akkor egy kicsit többet is. Egy hét múlva már engedélyezte a nagymedence keresztben történő átúszását, persze csak az egyméteres részénél, ahol a lábam leért. Egyre biztosabban éreztem magamat a vízben és már a parton is, mert összebarátkoztam idősebb fiúkkal, akiknek volt labdájuk is, és bevettek a csapatba vízilabdázni, persze egyelőre a kis vízben, aztán egyre mélyebbre merészkedtem. A második héten már egész otthonosan éreztem magam ebben a közegben is. A nagyfiúkkal való barátkozásnak aztán rossz vége lett, mert valamilyen kamasz gyerek megbízott, szóljak már a nővérének, hogy jöjjön le a napozóról, mert haza kell menni. A női és a férfi napozók az öltözők feletti lapos tetőkön voltak kialakítva, egy-méter magas térdfalakkal, hogy lentről ne lehessen a tetőre rálátni. Bizonytalanodtam, hogy hogyan találom meg a testvérét.

– Megtalálod, ne félj, csak kiabálj neki, hogy Marika, haza kell menni!

Felszaladtam a hosszú lépcsőn, és az utolsó pihenőn megállva kiabálni kezdtem a begyakorolt szöveget. Meglepődtem, mert majdnem minden második nő felpattant a pokrócáról, és kérdően néztek rám. Hang nem jött ki a torkomon, mert ennyi meztelen nőt én addig sosem láttam egy helyen. Helyesbíték: még egyet sem láttam. Hogy melyik Marikának kellett volna szólnom, azon már nem sok időm maradt morfondírozni, mert a nagy sikítozásra előkerült egy fehér köpenyes nő, aki a fülemnél fogva levezetett a lépcsőn, a kamasz kölykök röhögése közepette. Ilyesmi persze csak annak idején fordulhatott elő, mert a hölgyek nagy többségét Máriának, Katalinnak, Évának vagy Ilonának hívták, nem úgy, mint manapság.

Most, hogy ezt a kis történetet papírra vetettem, jutott eszembe az alábbi kis epizód, bár nem tartozik szorosan az eredeti mondanódóhoz.

Néhány éve, amikor az egyik velem egykorú ismerősömnek gratuláltam unokája megszületéséhez, pár sablonos kérdés és jókívánság után rákérdeztem az unoka nevére. Láttam az arcán hogy erre nem számított, mert némi gondolkodás után ezt mondta.

– Valami hajó!? De nem biztos.

– Ne hülyéskedj, Laci! Mi az, hogy hajó?

– Azt hiszem, Titanic – mondta bizonytalanul.

– Nem Titanilla? – próbáltam a mentő kérdést feltenni. Felragyogott az arca.

– Ez az! – mondta boldogan. – Sosem jutott volna eszembe.

Sült gesztenye

Éppen a Táncsics utcában laktunk, az ódon belváros szélén, egy hatalmas lakásban két másik családdal együtt, társbérliként. Nekünk két szoba jutott. Az előszoba műkö burkolatú helyiségéből lett kialakítva a konyha, onnan jobbra és balra nyílt egy-egy szoba. A konyhának volt ugyan ablaka, de azon a nap sosem sütött be, mert a lichthófra nyílt. A méretét tekintve egy méterszer egy méter lehetett a szellőzést és némi fényt biztosító légudvar. A konyhánk egyben előszoba és fürdőszoba is volt. Itt folyamatos félhomály uralkodott, ezért látni csak villanynál lehetett. A fürdőszoba funkciót anyánk a hokedlira tett horganyzott teknőforma káddal oldotta meg. Az esti fürdetéshez a kicsi, palackos gázzal működő rezsón melegítette a vizet. Itt nem volt fűtés, csak a szobákban, de tüzelő híján ott sem nagyon. . Amikor lett volna tüzelő, akkor meg a pénz hiányzott hozzá.

A forró fürdővíztől télen gőzfelhőbe burkolózott a hideg helyiség. Ez még nem is zavart volna bennünket, de hogy miért kellett hajmosás után egy kancsó hideg vízzel leönteni a fejünket, azt sosem értettem meg. A hideg víz öntögetését követő heves tiltakozásunk miatt a kis kád néha a kövön fejezte be a fürdetést. Olyankor vízben úszott

minden. A szobák viszont kárpótoltak bennünket, mivel az egyiknek az ablaka az utcára nézett, és naponta gyönyörködhettem a romkert tágas területében és a vadszőlővel benőtt ősi falmaradványokban, főleg ősszel, amikor a zöldtől a bordóig millió színben pompázott a növényvel befutott püspökségi kert háznyi magas fala. A másik szobából a kilátás nem volt valami csodás, mert onnan csupán a zárt udvarban, az udvar szélében lévő lichthóf kéményszerű építményében, valamint a szomszéd házak évszázados cserepes tetőiben lehetett gyönyörködni. Viszont volt egy hatalmas szélvédett terasza, ahová besütött a nap, és késő őszig tudtuk használni. Itt mind a hárman elfértünk a színes fakockáinkkal. Jókat lehetett játszani, várat építeni, és persze rombolni is. A másik nagy előnye az "Ősfehérvár" étterem konyhája volt, ami a Vasvári utca felé szellőzött. Így ha ínycsiklandó illatokra vágytunk – ami gyakran előfordult –, csak ki kellett menni a teraszra. Anyánk nem nagyon szerette, ha a teraszon mászkálunk egyedül, részben az emelet magassága miatt, részben az ételszag miatt, ami belopódzott a szobába is, ha nyitva felejtettük az ajtót. Olyankor perlekedett velünk egy darabig, aztán csendben elsírta magát, amikor süteményekről és rántott húsokról kezdtünk ábrándozni.

A belváros és az üzletek nekünk, gyerekeknek mindig szolgált valami felfedeznivalóval, így az ábrándozások helyett a szűk utcákban és kis közökben való bújócskázással töltöttük a szabadidőnket.

Ismertem minden követ és szobrot, ami az ódon utcákban volt. Naponta találkoztam velük. Wathay Ferenc várkapitány kétembernyi méretű szobra előtt mindig megálltam, és megállok a mai napig is, ha arrafelé visz az utam. A lefelé néző szűrős tekintetben kerestem a múltat, és próbáltam meglátni a jövőt. Megalkuvást nem tűrően, hatalmas kardjára támaszkodva, katona, költő és festő nézett vissza rám, és talán ő is ugyanazokat a dolgokat kereste bennem. A többi szobornak csak köszönök, de vele beszélőviszonyban vagyok gyerekkorom óta.

Jó volt itt lakni, még ha nem is éltünk valami nagy kényelemben. A városban való csatangolás egyre nehezebben ment a megállíthatatlanul nőni szándékozó lábam miatt. Sosem vette figyelembe, hogy hónap vége van, vagy esetleg másra kell a pénz.

– Kellene egy új cipő, mert ebben már alig fér el a lábam – mondtam anyámnak. Az, ami rajtam volt, az a bátyám kinőtt lábbelije, már megszolgált az árát.

– Fizetésig még bírd ki, aztán veszünk egyet – volt a válasz.

Másnap nemes egyszerűséggel – ahogy azt öreganyámtól láttam – egy nagy késsel levágtam a cipő orrát. Kényelmesen nyújtóztattam benne az ujjaimat immár szabadon. Egy dologról viszont megfeledkeztem: tél volt és hideg, odakint pedig esett a hó.

Akkor éppen a Petőfi iskola padjait koptattam, így sokat nem kellett menni a Táncsics utcától. Viszont azt a rövid utat a tornacipőben, dupla zoknival tettem meg. Nagyon zavart, hogy mindig akadt valaki, akinek még nem meséltem el, hogy miért is járok télvíz idején piros vászon tornacipőben, amikor normális esetben másoknak – már akinek tellett rá – a durábel bakancsban is fázik a lába.

Wathay kapitány megértő tekintettel mért végig, amikor meglátott a vékonyka lábbeliben. Tanácsot nem tudott adni, csupán annyit, hogy ne ácsorogjak sokáig egyhelyben, hanem szedjem a lábaimat minél gyorsabban – akkor talán nem fázom meg. Aztán eljött a fizetésnap, és délután jelentkezni kellett anyámnál az „Üveg és Porcelán” boltban a Fő utcán. Ott dolgozott mindennap este hatig, és szombatoként délig. Szerencsére az üzlet sem volt messze tőlünk. Magamra kaptam a sötétkék bricsesz nadrágomat, amit szinte ugyanazzal a lendülettel le is vettem, mert ez a nadrág nem az a flamand bivalybőr bricsesz nadrág volt, hanem magyar posztónadrág, aminek a szabása deréktól a térdig bő, onnan pedig szűk, és a bokánál három gombbal kinyitható a szára a könnyebb öltözés miatt. Ezt a nadrágot csak jégeralsóval lehetett hordani, mert különben úgy bőkött, hogy a sok vakaródzás miatt azt hihették, bolhás vagy. Akkor az öltözésről még egyszer: jégeralsó, magyar bricsesz, kockás flaneling, zöld pulóver, szürke posztókabát, zöld sál, piros vászon tornacipő dupla zoknival. Füles sapka, olyan Louis Blériot repülősfazon, fejtetőn egy kicsi, szövettel behúzott gombbal. A sapka anyaga ugyanúgy nem bőr, mint a nadrágé, hanem világosbarna vastag flanel. Kesztyűm nem volt, így azzal nem kellett foglalkoznom.

Elindultam anyámhoz. Nem siettem, mert szerettem a Fő utcán terekengni. Az üzletekből a kirakatokon keresztül kiszűrődő fények sejtelmessé tették az épületeket, és a járókelőknek hatalmas árnyékokat varázsoltak. Mentek előttem, és én közben azzal játszottam, hogy az árnyékára léptem, hol a fejére, hol a hátára, egy a lényeg, hogy mindig az árnyékon kell maradni. A széles karimájú kalapot viselő férfiak árnyéka tetszett a legjobban, mert azokon könnyebb

volt „utazni”, főleg, ha kövér és lassú volt az illető. Olyan nem fordulhatott elő, hogy ne menjek be a Fekete Sas patikába, amikor arra jártam. Akkor még nem volt múzeum, mint manapság, hanem gyógyszerértékesítőként üzemelt. Nekem amúgy a patika szó jobban tetszik. A régi faragott pultoknak és a gyönyörűen festett porcelántéglapoknak funkciójuk volt. Nem vettem semmit, csak ácsorogtam a sarokban, vagy leültem egy tonett székre melegedni, vagy csak gyönyörködni, és azt a különös illatot magamba szívni. Már ismertek, néhány üzlettel arrébb dolgozott anyám.

A könyvesbolt is ott van, ahol régen. A bolt előtti széles járdán egy berliner kendős asszony toporgott fázósan. Ő is hozzá tartozott a téli utcaképhez. Előtte fekete üst lyukacsos platnival, a fekete kályhacső éppen csak a feje feletti magasságig ért. Az egyre erősödő esti szél, ami mindig északról, a móri árok felől fújt, a Fő utcán keresztülrohanva belekarolt, és magával rántotta a cső végéből felszálló vékony fehér füstöt. A széllel nagy és ritka pelyhekben hópihék, a forró üstön mint valami ezüstgolyók cikáztak, majd sisteregve gözzé váltak. Az asszony lábán zöld mamuszcsizma, rajta fekete műanyag kalucsni. A lábait felváltva emelgetve toporgott. Láthatóan fázott a lába, mert azt az üst melege nem érte. Nagy fakanállal néha megkeverte a platnin lévő gesztenyéket, és ilyenkor a gesztenyeillat megtöltötte a levegőt. Az illatot felém hozta a szél és kotozászni kezdtem a zsebemben az egyforintos után, aminek valahol ott kellett lennie. Megtaláltam a forintost és kértem is gyorsan a sült gesztenyét. Az asszony egy hosszú facsipesszel válogatott, forgatott, majd az öt darab megpattant héjú gesztenyét újságpapírból hajtogatott stanecliba rakta, aminek a hegyes alját visszahajtotta. A staneclit gyorsan zsebre vágtam és az ujjaimat melegítettem vele. Forrón úgysem lehet megpucolni, viszont kihúlni sem szabad neki, mert akkor meg azért nem lehet rendesen lehúzni a belső, szőrökkel teli héjat. Szemben volt a cipőbolt, a járda szélén kupacban szürkére fagyott hó, ami néhány nap óta gyűjtötte magába a kémények füstjét. A friss hópelyhektől érdekes szürke-fehér leopárdmintás ruhát öltött a hókupac. Megálltam kirakatot nézegetni, de sok választék nem volt. Egy fajta bakancs, durábel bőr felsőrésszel, gojzer varrott kivitelben. Import bakancs, szétnyűhetetlen, de ilyen nekem mostanában nem lesz, mert még nő a lábam, és ez a bakancs háromszáz forint, ami anyám majdnem egyhavi fizetése volt. A választék ezenkívül barna és fekete, vastag talpú félcipő bőr

felsőrésszel és gumitalppal, ez az én méretemben kilencvenöt forint. Mondjuk ezek közül egyik sem tetszett, de akkoriban nem lehetett válogatni. Ez mindenképpen jobb, mint az orr nélküli cipőm és talán még a piros vászon tornacipőmnél is. Anyámmal aztán visszajöttünk ide, és megvette a bricsesznaadrághoz illő fekete cipőt. Már sötét volt, és a gesztenyés asszony még mindig ott toporgott az üstje mellett, amiben még néhány szem gesztenye árválkodott vőre várva. Néztam a fázós asszonyt az út túloldaláról. Megismert és átkiabált.

– Ötven fillérért odaadom mindet!

Anyámtól ráadásként kunyeráltam ötven fillért, és egy teli stanecli gesztenyét kaptam érte. Cipőm már volt, és időm is, így az asszonnal beszélgetésbe elegyedtem, mert sosem értettem, hogy mitől jobb az ő gesztenyéje, mint amit öreganyám a sparheltban készít. Aztán elmondta, hogy a gesztenyéket néhány órára vízbe kell áztatni, és amikor megpuhul a héja, akkor kell bevágni. Majd ismét vissza kell tenni a vízbe fél órára, és utána lehet sütni. Akkor nem lesz kemény és száraz, mint a tapló. Az újságpapírból hajtogatott staneclival a zsebemben és az új tudománnyal a fejemben, szaladtam hazáig – vittem a forró gesztenyét a testvéreimnek.

Gombfoci

Viharkabátokról már írtam, de a kabátok további sorsáról, helyesebben azok gombjairól nem esett szó. Az impregnált vászondarabok a szemétben végezték, mert a gyerekek már csak olyanok, hogy nőnek, ha kell, ha nem. Ruhaneműből, pedig olyant még nem találtak fel, ami követi a gyerek méretét. Nagyanyám egy nagy késsel éppen csíkokra vágta a viharkabátokat...

– Miért nem ollóval vágod? – kérdeztem tőle.

– Tönkremenne ebben a kemény anyagban az olló. Hol kapok én még egyszer ilyen jó acélt? Ezt a háború előtt vettem! Azóta is kitűnően működik.

A fényes olló gondosan cizellált ujjnyílásai és az otromba, kopott vászon egymás mellett az asztalon ránézésre évszázados

különbségeket hordoztak magukban, pedig csak húsz év telt el. A mama biztosan próbát tett az ollóval, mert mi másért vette volna elő a varrós fiókból?

Láttam a halványkék szemeiben, hogy már régen nem az ollóról és a kabátgombok dobozba gyűjtéséről beszél, miközben a késsel egy régi deszkán szeletelte a kabátujjakat, mint valami szalámit...

– Ócska anyag ez, annyira ócska, hogy továbbadni is szégyen lenne. Nem lehet ebből még rongyszőnyeget sem készíteni.

Szemeiben visszatükröződött a Bega kék vize, és a folyópart melletti dohánygyár hatalmas épülete. Már nem volt ott velem, valahol máshol járt, tűz égett benne, és már a tizenéves dohánygyári munkásnő vágta a kemény vásznat, szótlánul, mint a dohányt annak idején. Mi járhatott a fejében, nem tudom. Talán a kis híd a gyárral szemben, amin egykoron a snájdig katona csillogó kardjával az oldalán, és fekete lakkcipőben várta őt, a gyári munkáslányt? A Trebigne szivarka füstje, amit a szemébe fűjt a tavaszi szél?

Aztán végiggördült két könnycsepp a ráncok barázdálta arcán. Talán attól a régi füsttől, ami csípte a szemét? Talán mástól, de nem szolt egy szót sem.

A nagy barna gombokat levágta és egy kartondobozba dobálta. Kabátonként hat nagy gomb és négy kicsi a kapucniról. Munkáját félbeszakítottam a terveinkkel, amit már napok óta forgattunk a fejünkben.

– Mama, kellenének a kabátgombok!

– Minek nektek?

– Gombfocinak!

– Az meg mi a fene? – nézett kikerekedett szemekkel. – Nem elég az udvaron focizni egész nap, még a lakásban is focizni akartok? Itt nem fogtok nekem mindent teledobálni gombokkal.

– Azt nem dobálni kell, hanem pöckölni, két ujjal. – Már mutattam is neki egy visszájára fordított gombon, hogyan kell.

– Jó lenne a két kapura egy régi harisnyából megvarrni a „hálót”. A fémkereteket már méretre hajtogattunk az iskolai politechnika órán.

„Fusiztunk”, így hívták a maszek munkát, amit munkaidő alatt végeztek a felnőttek. De mi gyerekek voltunk, és alumínium lemezből kellett hamutartókat hajtogatnunk, ami sokkal károsabb szenvedélyt szolgált, mint a gombfoci, így aztán a hamutartók nem is sikerültek olyan mivesre, mint a focikapuk. A mamát nem volt nehéz

rábeszélni egy kis varrásra, de azt kikötötte, hogy a cérnát a tűbe nekem kell befűzni és megcsomózni, mert neki sem a szeme, sem a keze nem olyan jó már. Ezen elgondolkodtam: tegnap még egy pillanat alatt befűzte a cérnát a tűbe, az ablak felé fordulva, és két ujjal olyan gyorsan kötött csomót a végére, amit én száz év alatt sem fogok megtanulni. De legyen úgy, ahogy a mama akarja – a cél előtt már nem hátrálunk meg.

A levágott cérnaszálat aztán lassan elszopogattam, mire sikerült befűznöm a tűbe. A cérnaszálak két végét egymásmellé fogtam, és kötöttem rá egy méretes csomót, aminek a végéről két centi cérna lógott.

– Ez így nem jó! – mondta a mama

– Miért?

– Nem pazaroljuk a cérnát, az egyik oldalt a feléig húzzuk le, és csak a hosszabbik végére kötünk csomót. De nem ilyen bunkót, mert ez meglátszik a varrásnál. – Aztán fogta az ollót és levágta a csomót az agyonszopogatott cérnaszálaokról. – Akkor most csináld úgy, ahogy kell! – adta ki az utasítást.

Azt már éreztem, hogy belőlem biztosan nem lesz szabó, de nem adtam fel, mert kellettek a kapuk, és a kapukra a hálók. A mama méretet vett, és a varrósfiókból előhalászott egy női harisnyát, amin felfutott a szem. Mondjuk ezt sem értettem, mi az, hogy felfutott a szem? Kinek a szeme? És miért fut? És főképpen hová? Szóval bevallom, ebben a témában a mai napig sem vagyok járatos, mindenestre a harisnyahálók felkerültek a kapukra. Délután aztán áthívtuk a szomszédból Tomit és Mikit egy négyes rangadóra, amit a két ágy között a parkettán bonyolítottunk le. Mindenki hozta a saját gombjait (csapatát) felcímkézve az iskolai füzetekre való apró vignettadarabokkal. A játékosok nevei gyöngybetűkkel írva. Sok névre már nem emlékszem, csak a nagyokra. A brazil válogatottból: Pelé, Santos, Garrincha, Orlando. A magyar válogatottból: Illovszky, Farkas, Albert, Szűcs, Solymosi.

De ez nem is annyira lényeges, inkább a játék volt a fontos. A szőnyeget összezsavartuk és a parkettára az iskolából csórt fehér krétával felrajzoltuk a pályát, elhelyeztük a kapukat. Az akkori hagyományos felállásban, 4–2–4-ben játszottunk, a kapus Grosics, hogy a nevét ki ne felejtsem. Az ellenfél kapujában is egy Grosics feliratú kapus védett, ami nem számított szabályellenesnek. Pöcköltük a gombokat és már lámpafényes meccseknél tartottunk, mire

anyánk hazaparancsolta a barátainkat. Nem durván, hanem ahogy akkoriban szokás volt.

– Nem keresnek már benneteket odahaza?

Amikor a kérdés elhangzott, már mindenki tudta, hogy felesleges kitérő válaszokat adni, jobb, ha pakolunk.

Aztán eltelt jó pár év, és én csak a televízióban néztem a meccseket, mígnem a barátaim egyszer kicsaltak a pályára is, a Videoton–Real Madrid meccsre, ami a hangulatát tekintve szó szerint mámoros volt, már ami a tömeg állapotát illeti. Ez olyan tömegpszichózisként hatott rám is, hogy nehéz volt ellenállni a belső zsebemből előkerülő házi pálinkának. Én ilyesmivel nem készültem, de a kínálgatást szolidan elfogadtam, és volt, hogy visszautasítottam. Ez a meccs meghatározó élmény volt a számomra. A csapat kikapott! Ez mind nem elég, hanem a világos színű ballonkabátom hátán még haza is cipeltem egy egész napraforgótáblát, amit a mögöttünk lévő sorból a magukból kivetkőzött, amúgy intelligensnek mondott, vezető beosztásban dolgozó „úriemberek” a hátamra köpködtek. Azért írtam, hogy meghatározó volt ez a meccs, mert azóta sem stadionban, sem televízióban nem nézek focimeccset, sőt odáig fajult a dolog, hogy más sem nézhet nálunk ilyesmit. Ha ennek ellenére mégis igény lenne rá, akkor ahogy anyámtól tanultam, megkérdezem.

– Nem keresnek már benneteket odahaza?

Szifonpatron

Szüleink boldogan mutatták meg nekünk, gyerekeknek a technika vívmányát és annak használatát. Pár napja vásároltak egy szódavízkészítő palackot. A palack alumíniumból készült, és halványkék színű kalapácslakk festékekkel bevont szocreál dizájn színezésű. Mi akkor még nem tudtuk, hogy mi a szocreál, hiszen benne éltünk, számunkra természetes volt.

Apám gondosan feltöltötte vízzel a palackot, majd a sötétkék színű kartondobozból kivett egy acélpatron, amit akkurátusan egy fekete műanyag tokba helyezett. Bennünket gyerekeket és anyánkat

a konyha másik végébe parancsolta, mondván, veszélyes művelet következik.

A műanyag tokot aztán a palack zárókupakján lévő menetes aljzatba helyezte és lassan elkezdte betekerni. Mereven kinyújtott karokkal, mint aki robbanásra készül.

– A fene egye az ujjaimat, csak a szememet ki ne vigye.

A szifon aztán olyan hangokat adott, mint amikor korgott a gyomrunk, de még sziszegett is, miközben a szénsav az üvegbe tódult. Apám rázogatta a palackot, mintha italt mixelne, majd lerakta az asztal közepére. Poharat tett a kifolyócső alá, és egy határozott mozdulattal lenyomta az üvegen lévő adagolókart. A pohárba olyan erővel csapódott a víz, hogy a plafonig fröccsent, majd onnan vissza apámra.

Ennek az lett a következménye, hogy anyánk és mi, gyerekek is könnyesre neveltük magunkat. Jókedvünk csillapítására apánk a szifont mint vízágyút vetette be tömegoszlításra. Ez volt az első élményünk a szódáasszifonnal, és átöltözéssel fejeződött be.

Második élményünknek már semmi köze a szifonhoz, csupán a patronhoz. a Szép emlékü Öveges professzor mindig odaragasztott minket a fekete-fehér televízió elé. Előadásai és rendkívül élvezetes kísérletei minden gyereket lenyűgöztek, természetesen a bátyámat és engem is. Húgunkat a fizikai kísérletek nem nagyon érdekelték, de mi ott ültünk a készülék előtt szájtátva. Figyeltük hogyan kell házilag rakétát készíteni szifonpatronból. Drága Öveges professzor minden alkalommal felhívta a figyelmet, hogy ezt a kísérletet oda-haza véletlenül se próbáljuk ki. Nos, nem is lettünk volna gyerekek, ha azonnal nem állunk neki. Persze nekünk kreatívabbnak kellett lenni, mert nem álltak rendelkezésre olyan eszközök, mint amilyenek a professzor úr „boszorkánykonyhájában” voltak.

A rakétázás viszont annyira csábítónak tűnt, hogy előkerítettünk hatméternyi vékony drótot. Egy üzemképtelen, piros Skoda Felicia lendkerekes autónak az egyik kerekét leszereltük, és lepattintottuk róla a gumit. Apánk szerszámos ládájából egy kombinált fogót, és egy hatvanas szeget kotortunk elő. A szeget egy reszelővel tűhegyesre reszeltük. Minden készen állt az irányított rakétakilövéshez. A drótra felfűztük a kisautó kerekét.

Konyhaablak kilincséhez a drót egyik végét, a konyhaajtó kilincséhez a drót másik végét kötöttük. Így egy emelkedő feszes drótpályát

kaptunk. Az autókerék alsó részéhez többszörös áttekeréssel, egy darab dróttal rögzítettük a szifonpatront.

Kilövésre készen álltunk!

A bátyám a kombinált fogóval tartotta a patront, a kihegyezett szeget egy kicsi kalapáccsal beütöttem a patron végébe. Visszaszámlálás után egyszerre kell kihúzni a szeget és elengedni a patront. Sisteregve, fehér felhőt fújva magából hatalmas sebességgel elindult a rakétánk, majd egy nagy koppanással megállt az ablaklincs alatt.

A patronos dobozban már fogytán voltak a még „éles” patronok, amikor a hűgünk pont egy indításnál benyitott a konyhába. Így aztán a meglazult dróton önállósította magát a rakétánk: a patron az ablaküveg közepében landolt füstölögve, csörömpölve. Azonnal a rakétakilövő bontásába és az üvegdarabok összeszedésébe kezdtünk.

A fehérre festett ablakszárny viseltes lett kissé a tompa becsapódásoktól. Takarítás közben felkészültünk a szüleinknek előadandó legendával, hogy mitől jött le a festék az ablakról, és miért is tört ki az üveg.

Legrövidebb út az egyenes, így aztán bevallottuk, hogy rakétáztunk. Anyánkat a vallomásunk nem nyugtatta meg, hanem még jobban felizgatta.

– Legközelebb a házat fogjátok felrobbantani? – kérdezte emelt hangon, magából kikelve.

Szabadkoztunk, hogy olyasmit mi soha nem tennénk a lakásban. Azt azonban nem mondtuk, hogy az udvaron ne próbálkoznánk. Öveges professzor kísérletei megmozgatták a fantáziánkat, főként a karbidgázzal való kísérletezgetés. Karbid ugyanis nagy mennyiségben rendelkezésre állt a szomszéd utcában lévő építkezésen. De ez már egy másik történet.

Valahogy a gondviselés mindig fogta a grabancunkat, így nagyobb sérülések és károkozás nélkül benőtt a fejünk lágya.

Karbid

Anyánk korán öszült. Alig múlt harmincöt, és már olyan fehér volt a haja, mint a nagymamának. Mindig azt mondta nekünk, ez attól van, hogy mi rosszkodunk, és csak bánatot okozunk neki.

Abban volt igazság, hogy néha rendetlenkedtünk. Olyanra viszont nem emlékszem, hogy jók lettünk volna.

Mi annak idején úgy véltük, a jóság kategóriába tartozik az is, hogy a bérházat, amiben lakunk, nem robbantjuk fel, csak a játszótéri homokozót. Azt sem nagyon, mert egy ablak sem tört be a környező épületeken. Az igaz, hogy a nagy „bummm” után a homoktól a szép murvás udvar úgy nézett ki, mint a sivatag, csak a pálmafák hiányoztak a látványból.

Nem okolnám Öveges professzort a homokozó felrobbantása miatt, mert ő csak jót akart azzal, hogy megmutatta, miként működik egy karbidos bányáslámpa. Mitől képződik gáz a kis tartályban? Mennyi ideig lehet vele világítani? Szóval csupa hasznos dolgot tanultunk.

Azt viszont elfelejtette mondani, hogy van lámpába való karbid granulátum, és van ipari karbid, és ezek határfok tekintetében nagymértékben eltérnek egymástól.

A szomszéd utcában lévő építkezésen volt éjjeliőr, de hétvégén nappali őr nem. Minek lett volna? Senki nem akart lopni.

Egy deszkabódében tárolták az anyagokat: a cementet papírszákokban, a karbidot nejlon zsákokban. A bódé ajtaja mindig nyitva állt, ha meg nem, akkor a szél csapkodta.

Egy igen fontos csavargás alkalmával fel kellett deríteni a bódét és annak tartalmát.

Itt jött képbe Öveges professzor, mert megláttuk a „Karbid” feliratú zsákokat., szürke színű, öklömnyi kövekkel tele. Egyik már meg volt kezdve, így kivettünk belőle néhány darabot. Nagyon könnyű szürke kavicsnak néztek ki. Egy téglán egy másik téglával összetörtük, és a bódé sarkában talált sörösuvegbe szórtuk. Maradtott valamennyi sör az üveg alján, mert abban a pillanatban, mint Aladdin csodalámpája, elkezdett füstölni. Csak ebből nem szellem jött elő, hanem valami bűdösség. Az üveg tűzforró lett, és el is repedt. Először megijedtünk, de a kíváncsiság túlgondoltatta velünk

a dolgokat. Egy kilónyi karbidot üres cementes zsákba raktunk és a zsákmányunkkal hazaszaladtunk.

Már út közben megfogalmazódott a terv, hogy egy literes borosüveggel kellene próbát tenni úgy, hogy gyorsan bedugjuk az üveg száját egy dugóval.

Kerítettünk hamarjában egy üres üveget, és téglákon elkezdtük apróra törni a karbidot. Az összezúzott darabokat apránként az üvegbe rakosgattuk.

Időközben néhány házbéli gyerek is csatlakozott hozzánk. Haditáncot ültünk és az tűnt a legjobb megoldásnak, hogy ásunk egy lyukat és abba beledobjuk az üveget, majd gyorsan ráomlasztjuk a homokot. Két gyerek neki is állt. Összekotorták a homokot középére, majd a gúla aljánál vízszintesen ástak a közepe felé egy hosszú lyukat. Közben kétharmadig lett az üveg karbiddal. Valaki hozott egy dugót, és egy pohár vizet. Darab papírból tölcseért hajtogattunk, és a vizet ráöntöttük. A dugót egy téglával gyorsan beleütöttük az üvegbe. Aztán az üveget behajítottuk a lyukon. Gyors ugrálás a homokdombon és futás a lépcsőház fedezékébe.

Résnyire nyitott ajtón lestük a homokozót, hogy mi történik.

– Bedöglött a bombátok! – mondta gúnyos mosollyal az egyik gyerek.

Alighogy kimondta, tompa puffanás hallatszott, majd mintha homokos esne az égből, az ajtón pedig üvegcserepek kopogtak. Megnéztük a homokozót: nem sok homok maradt benne. A szürke betonkeret közepén egy kis mélyedés, és némi üvegdarab árulkodott a sikeres robbantásról. A botrányos következményekről most nem szólnék.

Mindenesetre a bérházakkal körülvett játszótér homokmentesítésére és a homokozó takarítására ráment egy hetünk. Az alatt az egy hét alatt, szerintem mi tök jók voltunk. A szüleink ezt miért nem értékelték pozitívan? Azóta sem tudom.

Rongyszőnyeg

Samu kutyánk helyét takarítottam, ami a terasz alatt van. Egy raklapon lévő gyékénykosárban húzza meg magát télen-nyáron, mert a kutyaólbba nem hajlandó bemenni. A gyékénykosárban rongyszőnyeg, olyan egy méterszer ötven centi, összehajtogatva szolgálja Samu kényelmét. Kiráztam a szőnyeget, és megállapítottam, hogy még egész jó állapotban van, persze a körülményekhez képest. Nézem a színes csíkokat, amikben fellelhető a családunk története. A mama virágmintás köténye, mint egy mezőből kiszakított darab, úgy virít a csíkok tengerében, éppen csak a méhek zümmögése nem hallatszik. Anyám halványkék selyem kombinéja, majd egy darabka éjszaka is felismerhető: apám csíkos pizsamája és gyerekkorunk rózsaszín flanelpizsamái. Öregapám posztókabátja, és a sötétkék ünneplőruhák néznek velem szembe. Szakadt lepedők fehér foltjai, mint téli havas táj, úgy díszítik a szőnyeg közepét.

Ez a történet is, mint a többi megkerülhetetlenül szembejött velem, ezért gondoltam, hogy megírom. Ehhez ismét vissza kell lépnem a múltba, nagyjából a hatvanas évek közepéig.

Nagymama ült a fotelban és egy halom ócska, ronggyá hordott, szétfoslott, kirojtosodott, foltozhatatlan holmit éles ollóval ujjnyi szélességű csíkokra szabdalt. Vágta a kinyúlt és szétfeszlett zöld, kék, rózsaszín női pamutbugyikat, ezeket a jellegzetesen combközépig érő fehérneműket, amiket mi csak pargettbugyinak vagy bundabugyinak hívtunk. Aztán jöttek sorban a fehér, krémszínű és mintás ingek, meg a hosszú jégeralsók, amit apám és mi hordtunk télen. A csíkokat összebogozta, és gyermekfejnyi gombolyagokat teker belőlük, majd nagy vászonzsákba rakta őket. Ahányszor összegyűlt egy adag kinőtt, kopott vagy a mama által javíthatatlannak minősített ruhanemű, beült a fotelba és fáradhatatlanul gyártotta a gombolyagokat. Kezében a fényes nagyollóval ült csendben, csak az éles fémlapok súrlódó hangja hallatszott. Nagyjából egy méter hosszú csíkokat vágott. Mikor végzett egy-egy csíkkal, akkor pihe-nésképpen csomózott. A bőre alól átkéklő erek kidudorodtak az ollózástól megfáradt kezén. Műszálas dolgok még nem nagyon voltak akkoriban. A felvágott holmi mind gyapjú, len, kender, csupa természetes anyag. Akkoriban még szó sem volt arról, hogy újrahasznosítás, az idősek ezt tudták kormányprogramok nélkül is:

genetikailag beléjük épült, ha jómódban, ha szegénységben éltek. Ez olyan természetes dolog volt, mint a gyertyamerítés és az asztalterítő készítés.

– Volt nekem is esztevátám – mondta nagyot sóhajtva a mama. – Azt nem lehetett elhozni, csak a néhány bőröndöt, amivel átjöttünk. Odaadtam egy román asszonynak. Sok gyerek volt náluk. Aztán a ruha már csak olyan, hogy tönkremegy, és rongy lesz belőle. A rongyból meg szőnyeg.

A vászonzsákot, amiben a mama összegyűjtötte a gombolyagokat, a „pajtásbicikli” csomagtartójára erősítettük, és elbicikliztem vele a Hunyadi utcába a Kiss bácsihoz. Ahhoz a Kiss bácsihoz, aki a mamával kertszomszéd volt, és aki majdnem főzött nekünk csigapörköltet. Talán emlékszik még valaki erre a történetre. Nos, igazából a Kiss bácsi feleségéhez, Margit nénihez mentem, akinek volt egy jó nagy békebeli esztevátája (szövőszéke), amit sikerült megóvniuk a háború viszontagságaitól.

Szerettem nézni, hogyan dolgozott rajta. Beült a szövőszék elé, és én ámulva figyeltem, hogy milyen jól ért ehhez a bonyolult szerkezethez. Mindenféle keretek, borda, kifeszített vastag cérna esőszálai, aztán a lábítónak nevezett pedálok. Működés közben az esztevátája csattog, csikorog, kopog, és közben nő a sokszínű rongyszőnyeg. A színes csíkok egymás után falják fel az erős cérnaszálakat. Margit néni a kezét és lábát összehangolva, bonyolult ritmusban dolgozott. Egy köteg rongyszőnyegen ülve néztem a csomós visszeres lábát, amint a pedálokat nyomja. Megállt néhány percre, felállt, sétált egyet a szobában, majd folytatta. Néztem, amint a tömörítő fa egybesimítja a csíkokra szabott bugyik, ingek, jégeralsók, nadrágok és kabátok sorát. Egy-egy kész darabot fekete bélésanyaggal beszegett a két végén, hogy fel ne bomoljanak a sorok, majd feltekerte és összekötözte a kész szőnyeget. Végül a vászonzsákba kerültek, és a kis biciklire kötözve hazavittem. Aztán sok évig a köves előszobában és a konyhában szolgáltak. A szebb darabok közül került a mi szobánkba is. Ezekért úgysem kár, mondta anyánk, ha rácseppen a tinta a tollból, vagy a vízfesték.

A szőnyegekből magammal vittem néhány darabot, amikor önálló életet kezdtem. Van az úgy, hogy hozzánőnek az emberhez a tárgyak, mintha a testünkből valók lennének, és nem tudunk szabadulni tőlük, kísérnek bennünket mindenhová. A beléjük égett

porszemekben hordozzák az életünket. Végül túlradunk rajtuk, de jól meggondoljuk, hogy hogyan, mert ezek a tárgyak, amíg a formájukat őrzik, nem végezhetik a kukában. Az én rongyszőnyegem ezért került Samu kuttyához immár tíz éve, hogy őt szolgálja tovább az emberöltőnyi időt megélt kelme. Így legalább nem kellett lemondanom róla, mert úgy adtam ajándékba hűségese szolgálómnak és társamnak, hogy mégis megtartottam. Remélem, van még pár szép évük a közös szolgálatban.

Két fillér

(Béke téri emléktöredék)

Nyakában drapp színű cipőfűző, mint egy nyaklánc, csak nem annyira elegáns, így hátul csomóra kötve. Valami rejtélyes ok miatt a cipőfűzők közül mindig csak az egyik szakad el. Ugyanolyan színűt, mint a másik, már úgysem lehet kapni, így aztán a még ép fűző a pályafutását nyakláncként fejezte be. Nem akármilyen nyakláncként, hanem kétfilléres nyakláncként. A lyukas kétfilléreseket szorosán egymás mellé fűzte, de előtte szépen kifényesítette őket egy kis fehér pamutdarabbal. Most már úgy ragyognak, mintha ezüstből lennének.

Hátával a szürkére festett lámpaoszlopnak támaszkodott, ami a park járdája mellett szolgálta az éjszakát. Az oszlop tetején kerek lemez kicsit ferdén, mint valami esernyő, védte az alatta lévő tejszínű üvegburát. A bura már itt-ott lyukas volt a környék zsiványainak csúzligyakorlataitól, aminek a verebek télen kifejezetten örültek, mert a burák belsejébe fészket raktak, és ott melegedtek. De most nyár volt és meleg, a verebek ilyenkor a fákon tanyáztak és hangosan csiripeltek veszekedve egy-egy magon, vagy talán csak unalmukban. A nyakláncos fiú a bal lábát felhúzza a kopott cipőjének talpát az oszlopnak támasztva várt. Műszálas sötétbarna nadrágja szára alól kilátszott a fehér és csontos bokája. Zoknijában a gumi már régen tönkrement a sok mosástól, így a zokni szára valahol a bokája alatt, mint valami bő hullámos gallér ölelte körbe a vékony lábat. Világoskék rövid ujjú ingén a felső három gomb

kigombolva. A mintás ingen fehér színű, hosszú szárnyú madarak sűrűn egymás mellett, mintha repülnének. A műszálas nadrág és az ing is kibolyhosodott már itt-ott a használatától. Nem zavarta, megszokta, hogy hiába is kérne új ruhát, úgyszincs rá pénz. Délben bezárt a kisbolt, ami a vasútállomás előtt futó széles járda mellett, és a mögötte lévő „nagy posta” parkolója között állt. Mindenki csak „Gombának” hívta, nevét a formája miatt kaphatta, bár egy gombára, csak nagy jóindulattal hasonlított. Néhány ember gyülekezett a nyitásra várva. Dohányoztak, és láthatóan beszélgettek, de a fiú nem hallotta a hangokat, csak ahogy az ujjai között lévő cigarettaival gesztikuláltak. Másik kezükben kopottas barna színű csatos táska. A táskákból kilógott a kék munkásruha. Fociról lehetett szó, mert egy magas, erősen kopaszodó férfi néha rúgott egyet a levegőbe, mintegy illusztrálva a labdával való játékot. Ilyenkor hatalmas hasa mintha önállósította volna magát. Valami miatt pont az ellenkező irányba mozdult el, és a rúgás után még egy darabig fellejárt a hájtömeg, mire nyugalmi állapotba került. A fiú közelebb ment. Nem a beszélgetést hallgatni, hanem látta, hogy az utcasarkon befordult a kenyeres autó. A nagy, fehér színű doboz formájú autó, hátulján két nagy ajtóval, az oldalán pedig kék színű betűkkel „Sütőipari Vállalat”. Az autó fekete füstöt eregetve a bolt mögé kanyarodott, ahol a raktárajtó volt. Egy fehérköpenyes ember kiugrott az autóból, három magas falú alumíniumládát egymásra rakott, és tenyerével megcsapkodta az ajtót.

– Margitka! Meghoztuk a kenyeret meg a péksüteményeket!

– Megyek! – hallatszott az ajtó mögül kicsit furcsán, mert az ebéd egy része még a szájában volt. Nagyokat nyelve gondosan megigazította az indigót a szállítólevél tömbben, majd aláírta egy lila tintaceruzával.

A várakozók már sorban álltak a kis bolt előtt. Néhányan a kiadóablak aljának vonalában körbefutó, zöld színűre festett keskeny pultra támaszkodtak. A fiú is odaért már, és beállt a kövér ember mögé a sorba, akinek csípős izzadságszaga volt. A férfin lévő, valamikor piros színű lyukacsos triko lukjain kikandikált hosszú hátszőrzete. A fiúnak eszébe jutott, amit a mama mondott „Akinék sok a szőre, az erőszakos ember” Nem értette elsőre, de aztán a mama elmagyarázta, hogy visszafelé kell olvasni: „sok a szőre” Kerüld ezeket az embereket, oktatgatta a mama. Elmosolyodott a fiú, látva az ember hátát. Magában morfondírozott, azt nem tudta, hogy

erőszakos ember e, de hogy büdös, az biztos. „Majd megkérdezem a mamát, hogy erre is van-e valami mondása? A büdöseket is kerülni kell, vagy csak a szőrös hátúakat?” Belülről zörgés hallatszott, amint a Margitka behúzta az alumíniumládákat a raktárba. Az ablak is kinyílt, a sor is megindult lassan.

–Te mit kérsz? – szólta ki az eladó az ablakon a fiúnak.

– Két darab sós kiflit.

– Nyolcvan fillér lesz! – Margitka fehér staneclibe rakta a két kiflit. A fiú levette a nyakában lógó kétfilléresekből álló láncot, kicsomózta a cipőpertlit és egyenként lehúzgálta a lyukas kétfilléreseket, pontosan negyven darabot, amit Margitka türelmesen végig várt. A láncról a fele pénz elfogyott.

– Kérsz még valamit ?

– Egy stolwerket. Mást nem, köszönöm.

– Húsz fillér lesz .

A fiú közben már lehúzogatta a további tíz darab pénzt, és a vastag, szögletes üvegtálra tette, majd fogta a zacskót és az egy szem cukrot, és elindult vissza a parkba. Tekintetével már útközben keresgélte, hogy hol talál egy árnyékban lévő ülőhelyet, ahol elfogyaszthatja a kifliket és a cukrot. Egy kopott háttámlájú padon senki nem ült, a pad mögött egy hatalmas aranyesőbokor terpeszkedett, melynek hosszú lehajló ágai árnyéket tartottak.

Leült és nagy élvezettel elkezdte szétcsavarni az összehajtogatott kiflit. A kifli kitekerését csak lassan szabad csinálni, mert könnyen eltörhet. De ez nem fog eltörni, mert még meleg. Lehajtott a kifliből két-három centit, majd letörte a darabot, közben mélyen beszívta a friss sós kifli illatát, mielőtt a szájához emelte volna. Éhes volt, mint mindig, de nem kapkodott...

Gulyásleves

Gyerekként mákos vagy túrós tésztát enni jó dolognak tűnik. Másnaponként, hogy meg ne unjuk a sok tésztát, a mama mindig főzeléket készített ebédre, na meg vacsorára is. Zöldbab-, borsó-, lencse- vagy sárgarépa-főzeléket. Az utóbbit mi csak egyszerűen

fütyülős „főzeléknek hívtuk, mert a mama mindig azt mondta: „Egyetek meg a répát, mert attól tudtok majd fütyülni.” Aztán gyakorolgattuk a fütyülést ebéd után, de az nem nagyon ment, csak ha a levegőt befelé szívtuk a csücsörített szánkban, de úgy nem az igazi, és elég halkán is szólt. A főzelék mellé, bármilyen zöldségekből is készült, mindig tükörtojás volt a feltét, vagy pedig tojásba mártott és kirántott „bundás kenyér” Olyan mennyiségű tojás sosem volt odahaza, amit három gyerek meg ne tudott volna enni. „Egyetek hozzá kenyeret, azzal kell jóllakni, nem a tojással”, pörölt velünk gyakran a mama.

Húsboltban csak az üres kampók sorakoztak, ahol a plafonig érő fehér csempéken még nyáron is gyöngyözött a pára. A kampók némelyike már rozsdásodott, olyan régen akasztottak rá húst. Gyula bácsi, a hentes vigyázta a pultban lévő „kettőnyolcvanas” hervadozó kolbászokat, és a pár darab kissé szőrös, pörccöt, meg a zsírt, amit venni lehetett.

A mama kis cédulán mindig leadta a rendelést, hogy kellene egy kiló sertéscomb, ami valami miatt sosem jutott.

– Talán a jövő héten, Juliska néni!

Valahogy mindig csak a lába vagy a feje maradt nekünk. Az sem volt rossz, de abból csak kocsonyát lehetett főzni. Nyáron elég furcsa dolognak tűnik a kocsonya, meg nem is igen áll el melegben. Úgyhogy a kocsonyát megettük még melegen, jó sok kenyérrel.

Az orosz magazinban a Lövölde út sarkán, állt a kanyarban...

Az én gyerekkoromban még nem volt ott kanyar, csak az Erzsébet út és a Lövölde út. Szóval ott, az orosz magazinban hetente egy disznót kimértek és minden kedden hatalmas sorok kígyóztak húsvárva. Válogatni nem lehetett, hogy ki melyik részét szeretné a disznónak. Kapott, ami jutott. Attól függ, hogy melyik felén kezdte osztani a Kátya néni. Néhány szót beszélt magyarul, de ez a tudás főként a disznó anatómiájával volt kapcsolatban. Ennyi tudás is felesleges volt, mert hiába is kértél egy kiló combot. Kátya néni csak mosolygott rád kedvesen a bordó színű rúzzsal szélesen kikent szájjával. Krasznaja Moszkva kölnijének felhőillatába burkolódzva állt a pult mögött. A kölniillat a hús szagával keveredve különleges hangulatot kölcsönzött a kis üzletnek

– Dá! Dá! Ádom minnyárt” – mondta Kátya néni.

Hatalmas bárdal a kezében csapott egy darabot a pultra felfektetett fél disznóból, mintha szegény jószág egy futószalagon lenne.

Ha szerencséje volt az embernek, akkor jutott hús is, ha nem, akkor csak oldalas vagy csontos lábszár, vagy a fejéből egy darab, fogakkal és a füllel együtt. Jól kellett helyezkedni, hogy mikor ér az ember a pult elé, attól függött, hogy mi jut neki. A Kátya néni háta mögött lévő kis polcon volt a pénztárgép, egy nagy kurbliszerű karral. Ha a kart megforgatta, akkor a gép csilingelt egyet és kinyílt a fiókja. Minek kellett a pénztárgép, azt nem igazán lehetett tudni, mert abból a fiókon kívül semmit nem használt. Kátya néni a gép melletti golyós abakuszon, a színes golyókat jobbra-balra lökdösve villámgyorsan fillérre kiszámolta a lemért akármí árát. Azért akármí, mert a papírba téve egy állatorvos sem tudta volna már megmondani, hogy a disznó melyik alkatrészéből származik a vásárolt valami. A disznónak huszonkét forint volt kilója csonttal, bőrrel, ha szerencséd volt, hússal együtt. A lemért akármit aztán barna csomagolópapírba belecsavarta, és vihetted boldogan.

Persze a mamának sosem tetszett, amit vittünk.

– Mit főzzek én ebből? – sopánkodott gyakran.

– Csináljál belőle gulyáslevest csipetkével, meg egy kis tepertős pogácsát hozzá, az pont jó lesz ebédre.

– Ebből a csontos bőrös francból? Hogy gondoljátok?

Nem gondoltuk mi sehogyan, gyerekek voltunk, és olvastuk egy könyvben, hogy valakik gulyáslevest ettek tepertős pogácsával, és hogy az milyen jó. Így aztán mi hoztunk hozzá húst, pörcc meg volt otthon. A mamánál megrendeltük az ebédet – mert mi más dolgunk lett volna ezzel kapcsolatban? Értetlenkedtünk a mamával még egy darabig, aki egyre dühösebb lett ránk.

– Ebből nem lehet gulyást készíteni, ahhoz hús kell.

– Honnan vegyünk húst?

A mama végül nagy nehezen elmondta, hogy a Piac téren, a sarki Bableves kocsmá melletti épületben van egy húsbolt, ott mindig van hús.

– Hozzatok egy kilót, aztán én megcsinálok nektek, de abból én nem eszem az biztos.

– Az nem baj, mama, több jut nekünk – viccelődtünk vele.

A Bableves kocsmá környéke nem volt valami bizalomgerjesztő hely, mert ott mindennaposak voltak a verekedések és a késelések, és az utcán is mindig történt valami összetűzés az ott csoportosuló között. Nagy ívben, a trafóházat megkerülve mentünk a húsbolthoz.

– A fene essen bele, ez meg zárva van – dühöngtünk a felesleges gyaloglás miatt a bátyámmal.

– Nézzük meg, mikor van nyitva?

Kis táblán: Hatósági Húsbolt, Nyitva: H–P 8–18 óráig.

– Akkor ez most nyitva van? – néztünk egymásra tanácstalanul, mert a bolt előtt egy lélek sem állt sorba húsért. Benéztünk a csukott ajtó üvegén keresztül az üzletbe, ahol egy hentes állt unottan a pult mögött.

– Akkor ez nyitva van! – Örültünk.

Bementünk az üzletbe, ahol a kampók tele voltak hússal és hatalmas füstölt szalámikkal, amiknek az illata megtöltötte a bolt levegőjét. Csak álltunk és bámultunk, ilyet még az életben nem láttunk, ahol ennyi minden van.

– Mit vennétek? – mordult ránk a hentes.

– Gulyáslevesnek való hús kellene, egy kiló. Azt mondta a mama.

– Itt csak lóhús van! Abból tudok adni.

Mindegy volt nekünk, hogy milyen hús, csak hús legyen a gulyásleveshez, így aztán kaptunk egy kiló gyönyörű combot, amin nem volt bőr, és nem volt benne csont sem.

– Tizennyolc forint lesz – mondta a hentes.

Maradt még négy forintunk, amit a mama a húusra adott, abból vettünk füstölt kolbászt, mert mi csak mindig a „kettőnyolcvanas” kolbászt vettük a hentesnél, de más ott nem is volt.

Boldogan mentünk a hússal és a kolbásszal haza, hogy igazán ügyesek voltunk, ez olcsóbb is, mint a disznóhús, és még sorba sem kell állni érte. Milyen hülyék az emberek, ott tülekednek azért a csontos bőrös valamiért, itt meg senki nincs, és mindent lehet kapni. Elhatároztuk, hogy ezt nem verjük nagydobra, mert akkor itt is tömeg lesz, és nem fogunk legközelebb ilyen jó vásárt csinálni, mint most. Hallgatunk, mint a sír, és kövérré esszük magunkat hússal.

A mama aztán csinált a lóból gulyáslevest, meg mellé tepertős pogácsát, amit csak ő tudott igazán jól elkészíteni. Leveles volt a tészta, és a tepsiből is majd kijöttek, akkorák lettek, mire megsültek. Nagyon jó lett a gulyásleves, főleg a pogácsával, és unszoltuk a mamát, hogy egyen ő is, de csak egy-két pogácsát evett.

– Miért nem eszel belőle? – nyaggattuk tovább.

Végül elmesélte:

– A bombázások alatt, tudjátok, ami a háborúban történt... A lovakat nem lehetett levinni az óvóhelyre, ezért szerencsétleneket ott hagyták a gazdáik az utcán. Jöttek a repülők, ledobálták azt a rengeteg bombát, amitől a házak összedőltek, és a lovak elpusztultak. Nem volt mit enni, és akkor már üzletek sem voltak, csak por, törmelék, és tűz volt mindenfelé. De élni kellett, ezért az elpusztult lovakból vágtunk húst, és azt ettük napokig. Tél volt, nagyon hideg, és a fagyott állatokból csak fejszével lehetett hasítani darabokat, amit aztán a pincében megfőztünk egy kis sóval, mert más fűszer nem volt. A bombázások alatt lett ilyen fehér a hajam is egyik reggelre, mire végre csend lett.

– És fájt amikor megöszültél? – kérdeztük.

– Az nem fájt, csak a lelkem fájt, apátok után, akit elvittek az oroszok. De most hagyjuk ezt – mondta a Mama. – Egyetek, majd ha nagyobbak lesztek, elmesélem.

Estefelé, mikor hazaértek anyámék a munkából kérdezték, hogy ...

– Milyen leves ez? – amikor meglátták a gulyást.

– Lóból van – mondta a Mama. – Kiszekáltak a világból ezért a levesért, más hús nincs, hát csináltam nekik ebből. Jól megfűszereztem, hogy az édes ízét elvegyem.

Anyámék kotorgatták egy darabig a tányérban, de más étel nem volt a pogácsán kívül, így a leves is elfogyott.

Mi törzsvásárlók lettünk a húsboltosnál, és nem tülekedtünk többet a disznóbőrös csontokért. A lovakat sajnáltuk, de nem ismertük egyiket sem, amelyik a tányérba került, így nem okozott gondot megenni őket. A mama különben meg olyan ügyesen főzött, hogy arról senki nem mondta volna meg, hogy lóhús.

Itt van a tél, itt van újra

Nyálkás köddel indult a nap. Még pizsamában voltam, amikor félrehúztam a műszálas függönyt. Éppen csak résnyire, hogy kilessek rajta az udvarra. Az acélcsőből készült szőnyegporoló, ami talán csak tizenöt méterre volt az ablaktól, alig látszott. Illetve csak néha látszott, amikor a házfalak ölelésében gellert kapott egy-egy

fuvallat, ami aztán meglendítette egy kicsit a ködfelhőt, és Ilyenkor láthatóvá vált a hideg vason a vízcseppek formájában összegyűlt pára. A cső alján úgy sorakoztak a cseppek, mint villanydróton az utazásra készülődő fecskék. Némelyik aztán kövérré hízott, majd felülről az alatta lévő vízszintes csőre cseppent, ezzel mintegy láncreakciót indítva az alsó csövön, ahonnan millió csepp indult meg a föld felé. Olyan ez, mint egy vízesés, gyönyörködtem a látványban. Az ablakpárkányon megigazítottam az összezsavart vastag piros-fekete kockás pokrócot, és egy kicsit beljebb toltam az ablakszárnyak alá. Elengedtem a függönyt, de a műszál valahogy ragaszkodott a flanel pizsamához, csak két lépés után, kicsi szikrákat vetve szabadultam meg tőle. Ki kellene mennem a mellékhelyiségbe, de ott még hidegebb van, mint a szobában. Ilyenkor a deszka is mintha meg lenne fagyva, és ettől az ember pucér fenéke rögtön libabőrössé válik.

– Ha nekem egyszer saját lakásom lesz, a vécében is fűteni fogok, az biztos! Nem fog nekem odafigyni a seggem mindennap a deszkához! – ábrándoztam magamban. Aztán anyám hangját hallottam, aki kopogott az ajtón.

– Van itt valaki? Megint égve maradt a villany.

– Mindjárt megyek!

– Igyekezz, mert elkésünk a munkából.

Előző este fürdés után a fatüzeléses bojlerre még dobtam két-három hasáb fát, és a kis szellőzőnyílást negyed állásra hajtottam. Éppen csak annyira, hogy azért a fa még égni tudjon, de csak lassan, hogy reggel is legyen meleg víz.

– Igyekeztek haza az iskolából, mert valamikor délutánra ígérték a tűzifát! Ki van fizetve, hozzák – adta ki az utasítást anyám nekem és a bátyámnak. – Ott van a konyhaasztalon öt forint! Azt adjátok oda a kocsisnak, de csak akkor, ha lepakolta a fát a pincecsúszda mellé. Ha itt a fa, akkor álljatok neki lehordani! Ne maradjon éjszakára az utcán.

Nem volt hideg, de valahogy ez a nyálkás köd fázóssá teszi az embert. A szürke posztókabátom gallérját felhajtva ballagtam az iskolába. Nagy lelkesedés soha nem volt bennem az ilyen kötelező dolgok iránt, nekem mindig valahol máshol jártak a gondolataim. Többször az előző nap olvasott könyv történetének folytatásán, amit az író – ki tudja, miért? – pont ott hagyott abba, ahol abba hagyta. Pedig még mennyi minden történhetne a szereplőkkel?! Az

én fejemben mindig továbbfutottak ezek a történetek, hol szomorúan, hol vidáman, attól függően, hogy aznap milyen jegyet kaptam. Az én történeteim többnyire szomorú irányt vettek. Akkor még nem igazán értettem, hogy minek kell számomra haszontalan dolgokkal töltenem az időt, egy gyerekekkel zsúfolt épületben, amikor odahaza nyugodtan, akár olvasni is lehetne egész nap, csak legyen lekvár, vagy valamilyen befőtt, meg egy jó nagy kanál, amivel az ember az üvegben kotorászik.

A templom előtt naponta kétszer is elmentem, egyszer reggel, egyszer meg iskola után. Iskolába menet eszembe jutott a nyári zsi-ványságunk, és majdnem hangosan felnevettem -hiába volt ez a ronda köd.

Két méter átmérőjű fa kábeldobokon karnyi vastag kátrányolajos, impregnált papírba csavart villanykábel igen jó csúszdának számított mindaddig, amíg a nap melege meg nem olvasztotta az olajos anyagot. Onnantól kezdődtek a bajok. Hazamenni ilyen koszosan nem lehetett, és a környéken nyomós kút nem lévén maradt a szenteltvíz-tartó a templomban. Hogy ez kinek az ötlete volt, azt én már megmondani nem tudom, mindenesetre abban megegyeztünk, hogy a szenteltvíznek le kell vinnie a kezünkről ezt a ragacsot, hiszen mi másért nyúlkálnának bele az emberek abba a köedénybe, ha nem azért, hogy kezüket megmossák?! Aztán a sok öregasszony, aki kijött délután a templomból, mind úgy nézett ki, mint aki áttért a hindu vallásra: a homlokukon szép kátrányos pötty díszelgett. A tiszteletes valahonnan csak megtudta, hogy mi követtük el ezt a gáztettet, és kötelezett bennünket a Miatyánk megtanulására, és ostyanyomásra, ami olyan füzetlap méretű táblákban volt. Egy kicsi, karos szerkezettel szép kör alakúra kivágtuk az ostyát. Megbántuk a bűneinket, és akkor rögtön bocsánatot is kértünk. De hogy ezek után még mindennap ostyát kelljen nyomogatni – nyár-időben – a templom melletti kis tanteremben, az már kicsit sok volt. Aztán egy szép napon, amikor a tiszteletes úgy gondolta, hogy már igaz hívők lettünk, sorba állított bennünket, és felszólított mindenkit.

– Nyissátok ki a szátokat! – Egy-egy kerek ostyát rakott a nyelvünkre, majd kenetteljesen kántálta. – Vegyétek és egyétek, ez az én testem...

Nem igazán értettem, hogy mit akar ezzel, és azt sem tudtam, hogy mi történhetett... Talán én nem térhettem meg eléggé? Az ostya

felragadt a szájpadrólomra, és fuldokolni kezdtem tőle. Az is lehet, hogy a tisztelendő, esetleg a Jóisten bosszúja velem szemben?!

De aztán megoldottam a problémát, a mutatóujjammal gyorsan lekapartam a felragadt ostyát, majd nagy krákogással ki is köptem, pont a tisztelendő szép fekete cipőjére. Az csak döbbenetben állt, és nézte a fényesre pucolt cipőjén a nyálas ostyagombócot.

– Nekem maga ilyent ne dugdosson többet a számba, mert le is fogom hányni! – Ezzel részemről a bűnbánat el is volt intézve. Sarkon fordultam és otthagytam.

Az arca még előttem volt, hogy milyen képet vágott, amikor ott állt kezében az ostyás tállal. Ha erre gondolok, ma is nevetnem kell.

Nehezen telt a nap az iskolában, és a napköziből ebéd után elkéredzkedtem.

– Hozzák a fát délután, haza kell menni!

Vártam a fát, és közben más dolgom a tanuláson kívül nem lett volna. De abba meg felesleges belevágni, mert ha megérkezik a fa, akkor úgyis abba kell hagyni, akkor az ember csak kizökken belőle, és kezdheti előlről. Így aztán maradtam Verne Gyulánál és a „Lángban álló szigettenger” kalózainál. Azt mégiscsak könnyebb folytatni, mint valami matematikai feladatot. A könyvet már előző nap elkezdtem olvasni, amíg ideér a fa, addig talán be is fejezem.

Sötétedett már, mire meghozták a fát, ami valamilyen okból kifo-lyólag nem volt felkuglizva, hanem méterben szállították le. Közben a bátyám is hazaért, és segítettük lepakolni a lovas kocsiról. A kocsis az öt forintot zsebre vágta, aztán ott hagyott a fakupaccal bennünket.

Anyám bosszankodott, és estefelé lázas telefonálásba kezdett, ami annak idején nem volt egyszerű dolog, mert a telefon többnyire süket volt, és vonalhoz jutni különböző trükkökkel lehetett. Gyorsan egymásután három nulla tárcsázása, aztán vagy összejött, vagy nem. Többnyire nem!

Nagy nehezen mégiscsak sikerült a Meretei bácsit elérni, akit a szalagfűrészével ilyentájt gyakran lehetett a városban látni, de még inkább hallani. Az öreg autó hátuljára, a plató helyére szerelt szalagfűrészszel, nagy zörögve, zakatolva megérkezett másnap délután a ház elé.

Leparkolt a fakupac mellé és a kerekek alá dobott egy-egy fa éket.

– Szeg van a fában? – kérdezte tőlünk szigorúan.

– Milyen szeg? – néztünk rá csodálkozva. – Mi ugyan nem ütöttünk bele egyet sem!

– No azért, mert drága ám a fűrészlap. – Megtörölte az olajos kezét egy darab rongyban, aztán beindította a szalagfűrész, ami eleinte rángatózott, mintha nem nagyon lenne kedve fát vágni. Aztán lassan összeszedte magát a gép, és a fűrészlap egyre gyorsabban futott a nagy keréken. Elkezdtek adogatni a fákat, és Meretei bácsi szép egyforma kuglikra vágta. Sivítva, fűrészport szórva zakatolt az öreg gép. Egy óra alatt végeztünk, és a friss fűrészpor illata a porral együtt hozzátapadt a ruhánkhoz, amire lehordtuk a kugli fákat a pincébe. A legnagyobbat hagytuk utoljára, az jó lesz tuskónak, mert a régi már úgyis tönkrement a sok fejszecsapástól.

A használt tuskót felraktam az új tetejére, és a száraz fába belecsaptam a fejszét.

– Na öreg, holnap te fogsz melegíteni!

Pista bácsi

Pár mondat erejéig visszalépek ismét a múltba. Véletlen történések vezetnek megint vissza. Gyerekkori ismerőseim, valamikori barátaim, néhány hete éppen rajtam köszörülték a nyelvüket. Még mindig bosszant a dolog... Mondjuk, ha egyenesen elém állnának és elmondanák, hogy mi a bajuk velem, akkor nem értetlenkednék, és talán eszembe sem jutott volna ez a kis történet. Nos, nem róluk akarok írni, és revansot sem akarok venni rajtuk, mert a toll és a szó az nem kard, amivel vagdalkozni kell. Bevallom, hogy gyarló módon azért néha ilyesmire is használom, amit aztán mindig meg is bánok. Ez a kis történet az egyikük apjához kapcsolódik. De az apák hülyeségeért nem felelősek a gyerekek. Az öreg már nem él, és én sosem tettem szóvá a gyerek- és ifjúkori barátomnak, osztálytársamnak a történeteket. Most viszont „déjà vu” érzésem támadt, és eszembe juttatta az apját. Volt egy ABC áruház, ahol sok mindent nem lehetett kapni. Konzervek, szárasztészta, valamilyen liszt és cukor a hatvanas évek közepe felé már ott voltak a polcon. Viszont felvágottak és húsfélék, azok nem nagyon. A húsos

pult íves és átlátszó műanyag borítása közepén el volt választva. Egyik oldalon a gépzsír színű marmaládé, vagy – ahogy annak idején hívtuk – „Hitlerszalonna”, ami amúgy, csak simán vegyes lekvár volt, valamilyen anyaggal keverve, hogy tömbben megálljon, és vágni lehessen. A másik oldalon műanyag bélbe töltött „kettőnyolcvanas” kolbász. Ez volt a mindennapi választék. Az ABC mellett közvetlenül a tej- és kenyérbolt állt, melynek külön bejárata az utcára nyílt. A két üzletet belül csak egy függönnyel takart átjáró választotta el egymástól. A Lenin és a Horváth István út sarkán álló kis bolt talán tíz négyzetméteres lehetett. Utolsóként álltam a sorban, a sötétbarna zománcos kétliteres tejeskannánkkal. Minden este ott váraкоztam az utcán, mert délután hozták csak a tejet. Hárman voltunk testvérek, és a nagyanyámmal együtt hattagú volt a család. A tej, az mindig elfogyott másnapra. Aludttejnek egy szelet zsíros kenyérral, vagy csak simán megittuk, és persze a mama is főzött vagy sütött belőle. Toporogtam a havas latyakban és számolgattam, hogy hányan vannak még előttem addig az egy lépcsőig, amin keresztül a boltba lehetett jutni. Posztókabátom gallérját felhajtottam, mert a hideg szél rohangált a Horváth István úton. Tél lévén korán sötétedett és a világítás csak annyi volt, ami a szomszédos ABC vasrácsos kirakatüvegén keresztül kiszűrődött az utcára. A gyenge fény sejtelmes hosszú árnyékokat varázsolt az embereknek. Egy magas férfi állt mögém, széles karimájú, szürke kalapban, térdig érő szürke télikabátban. Megfogta a vállam és kicsit megrázott. Nem fájt, csak kellemetlen volt. Nem értettem, hogy mit akarhat tőlem.

– Köszönni nem tanított meg az apád? – kérdezte furcsa hangon. Akkor ismertem meg a félhomályban, hogy az osztálytársamnak az apja, Pista bácsi az. A szomszéd bérházban laktak, és ők is ide jártak vásárolni.

– Biztos a te apád is ávós, azért nem tudsz köszönni – folytatta. Fogalmam sem volt róla, hogy mit jelent ez a szó, így aztán csak azt tudtam válaszolni neki, hogy az én apám biztosan nem ávós, hanem könyvelő. Nem álltam le vitatkozni vele, mert éreztem rajta a borszagot. Egy gyerek annak idején különben sem vitatkozott felnőttekkel. A Lenin út másik sarkán lévő „Aranyszarvas” nevű intézményből gyakran jöttek ilyen szagú emberek. Anyám mindig mondta, hogy inkább menjek át a másik oldalra, kerüljem ki őket. Pista bácsit nem tudtam kikerülni, így csak csendben hallgattam,

miket káromkodik az orra alatt. A sor lassan haladt, és a lábam egyre jobban fázott a kopott félcipőmben. Aztán sorra kerültünk. Két eladó volt az üzletben. Az egyik a tejet, a másik a kenyeret mérte a vevőknek. Már egymás mellett álltunk a pult előtt, és az eladó sem figyelte, hogy ki a következő, így aztán a Pista bácsit kérdezte, hogy mit kér.

– Az ávós gyerek a következő – mondta gúnyosan. Csend lett, nagyon mély csend. Nem tudtam, miért, csak éreztem, hogy valami nagyon nincs rendben. Gyorsan kértem a tejet és a kenyeret, aztán az előre kiszámolt pénzt az eladó kezébe nyomtam. Meg sem vártam, hogy megszámolja. Kiszaladtam a boltból. Az első dolgom az volt, hogy megkérdeztem apámtól, hogy mi az az ávós? Apám elmagyarázta, és akkor bennem egy világ omlott össze, hogy az én barátomnak az apja miért mond ilyeneket a szüleimre.

– Ne törődj vele, biztos be volt rúgva – mondta apám. Ennek a beszélgetésnek az lett a folytatása, hogy egyik napról a másikra a pincéből eltűnt nagyapám zöld katonaládája, amiben az első világháborús egyenruhája, kardja és egy kis fémdobozban a kitüntetései voltak. Aztán hamarosan, az egyik vasárnapi ebéd után eljött az idő, amikor velünk, gyerekekkel, komoly beszéde lett a szüleinknek. Először nem értettük, hogy mi ez a nagy kioktatás, hiszen nálunk mindig zsvaj volt, és ha nem volt, akkor mi hárman mindig gondoskodtunk róla, hogy legyen. A mama csendben leszedte az asztalról a táányérokát és az evőeszközöket. Csak a szódásüveg és néhány pohár maradt rajta. Apám egy darabig forgatta a kezében a vizespoharat, majd felsorolt egy csomó dolgot, hogy mi az, amiről a családon kívül még a barátoknak sem beszélhetünk.

– Nem beszélhettek a papáról. Nem beszélhettek róla, hogy honnan jöttünk. Nem beszélhettek a hadifogságról. Nem beszélhettek a külföldön maradt rokonokról.

Nem beszéltünk! Az emberekbe vetett hitem egy jó időre elszállt, de egy gyerek az ilyen dogokon hamar túlteszi magát. Felnőttként viszont a szavaknak már súlya van, és hatvan felett ezek a súlyok már mázsások. Nehezebben rázzuk le magunkról, mert évtizedes körmökkel kapaszkodnak belénk. Talán ezzel a kis írással... Megbocsátok, de nem felejték.

Selyemhernyó

Kínában régen úgy tartották, hogy a selyemhernyó életciklusa az emberi életet, halált és újjászületést jelképezi. Hatékony mikroökológiai körforgást alakítottak ki: a falvak kis tavaiban élő halakat a selyemhernyó hulladékával etették, és a tavakból kinyert iszappal trágyázták az eperfákat, amelynek levelei a selyemhernyók táplálékaul szolgáltak.

A történet nem Kínáról és nem a mikroökológiai körforgásról, hanem a tradicionális magyar selyemkészítés hatvanas évekbeli megújításáról szól.

Hogyan jut eszébe az embernek egy ilyen történetet megírni?

Nos, a dolog nagyon egyszerű. Az egyik barátunktól kaptunk két éve egy eperfahajtást, amit mifelénk csak szederfának hívnak. Olyan méteres forma lehetett, amikor elültettem, és tavaly már néhány szem édes lila szeder is termett rajta. Megmutatta magát, hogy mit várhatunk tőle.

Aggódtam kicsit, hogy hogyan bírja majd ezt a kavicsos sziklás talajt, de boldogulnak a gyökerei, mert szépen erősödik a törzse. Erről a kis fáról, és valaha a nagyapámék udvarán álló hatalmas szederfáról jutott eszembe ez a történet.

Hazánkban a narancsültetvényekkel való próbálkozások nem váltak be, mert valahogy a mi éghajlatunk nem igazán kedvez a déli gyümölcsök termesztésének. Ezért kellett találni valamit, aminek voltak hagyományai, és egykoron európai szintű sikereket értünk el. Mi más lehetett ez, mint a selyemgyártás megújítása, amit anno Széchenyi István, Kossuth Lajos, Wesselényi Miklós, Bezerédj István neve fémjelzett.

Az 1960-as évek közepén jártunk, és magyarosan belevágtunk a selyemgyártás fellendítésébe. Szederfák nélkül, merthogy azokat addigra szinte teljesen kiirtották az országból.

Az iskolai tantervünket viszont kiegészítették a selyemhernyó-tenyésztés tudományával, amit biológiaórán ismertettek velünk mint a jövő nagy selyemtermelő reménységeivel. A belénk vetett bizalom komolyságát tanúsította az is, hogy ingyen kaptunk egy papírzacs-kóban tíz darab selyemhernyógubót. A gubók úgy három centi hosszúak és másfél centiméter átmérőjűek voltak, úgy néztek ki,

mint valami óriási fehér cérnába csomagolt kapszulák. Kioktattak bennünket, hogy ha kikelnek a bábokból a lepkék, akkor rengeteg petét fognak rakni, és a rengeteg petéből rengeteg hernyó lesz. A sok hernyónak pedig szederfalevél kell, mert csak azt eszik meg. Mással ne is próbálkozzunk, mert elpusztulnak. A mi utcánkban, de még a környékünkön sem volt szederfa.

Hogy ki honnan szerez szederfalevelet, senkit nem érdekelt.

A tantervi előírásokat teljesítették és a kioktatásunk is megtörtént. Szóval így állt neki az ország a selyemtermelés újraindításának.

Eltelt egy hét, és a gubók még mindig zacskóban voltak. Valami rendes helyet kellett kerítenünk nekik, ahol otthonosan érezhetik magukat. Legalkalmasabbnak erre a célra egy régi szekrény bizonyult, amit felcipelünk a pincéből. Bátyámmal közös szobánk átrendezése után a szekrénynek is találtunk helyet. Az öreg szekrény ajtaja már nem záródott rendesen, így egy meggömbített szeggel zárhatóvá tettük. A szekrény aljába elhelyeztük a gubókat. Eleinte naponta ellenőriztük az anyagi jólétünket megalapozó tenyészetünket, aztán ezek az ellenőrzések egyre ritkábbá váltak. Egy szép napon végül kibújtak a lepkék a gubóból. Kövér potrohú, nagy fehér lepkék. Repdestek rémülten az ajtó kinyitása után, a fénytől megzavarodottan. Néhányan meglógtak és a szobai lámpa körül cikáztak kétségbeesetten. Sikeresen összefogdostuk a szökevényeket és szekrénybe zárva őket vártuk a tenyészet gyarapodását. Múltak a napok és a szekrény oldalai, valamint a polcok tele lettek petékkel, lepkéink pedig elpusztultak. Gyors számvetést készítettünk, és már gondolatban költöttük is a több ezer selyemgubóért járó pénzt. Mivel sok minden nem történt az öreg bútordarabban, ezért egy idő után feledésbe merült a selyemtermelésünk is. A peték szépen átteleltek, az iskolában pedig kikerült a tananyagból a magyar selyemnagyhatalom megújítása című fejezet. Ez eddig rendben is lett volna, csak erről nem tájékoztatta senki azt a több ezer petét, amikben már ott fejlődött a sok kis hernyó. Az ormótlan bútordarabot kerülgettük egész télen, és már meg is feledkeztünk róla, hogy miért van a szobában. Következő év májusában ide-oda pakolgatás közben merült fel a gondolat, hogy a szekrényt lehetne valami másra is használni. A peték már biztos elpusztultak, így egy nagyobb takarítással és egy kis javítással használható állapotba lehetne hozni. Az ajtó kinyitása után ért bennünket meglepetés, mert bent hemzsegtak a kicsi és szürke színű hernyók. Az ajtót rémülten

visszacsaptuk, aztán szép lassan ismét belestünk rajta, hogy nem tévedés-e, amit láttunk. Így ismét előtérbe került a meggazdagodásunk. Már nem is állunk olyan messze tőle, állapítottuk meg a bátyámmal. Célunk megvalósításának mindent alárendeltünk, így anyai nagyapámék szederfájának néhány ágát lecsupaszítottuk. A látványnak az öreg nem nagyon örült, mert ő is gyors számvetést végzett, hogy mennyivel kevesebb gyümölcs jut így a pálinkába. Próbáltuk meggyőzni, hogy gyönyörű országunk selyemnagyhatalom má tétele érdekében az idei pálinkát fel kellene áldozni a selyemgyártás oltárán.

Hogy az oltár szótól vagy a feláldozástól lett-e ideges a papa, azt nem tudtuk meg. Mindenesetre a barna svájcisapkáját földhöz vágta, és még bele is rúgott egy nagyot, aztán néhány cifra szó kíséretében leparancsolt bennünket a fáról. A leveleket visszargasztgatni már úgysem lehetett, így azokat egy zsákba összeszedtük és vittük haza a leendő tenyészetünkbe. A levelek egy részét összetépdestük és beraktuk a szekrény polcaira. A hernyóink napról napra növekedtek, a levél pedig egyre fogyott. Reményünk sem volt utánpótlásra, mert a papa valami okból kifolyólag teljes mértékben elzárkózott a hernyók élelmezésének biztosítása elől. Úgyhogy drukkoltunk, nehogy éhen pusztuljanak, amíg be nem gubózódnak, hogy aztán eladhassuk őket. Az utolsó adag falevelünket is felzabálták, és már négy centis, szinte ujjnyi vastag hernyók mászkáltak a szekrényben. Ezt anyánk meg ne lássa, mert szekrényestől kidobnak bennünket. A hernyóink szépen elnyugodtak és elkezdtek bebábozni magukat. Ezzel levolt róluk a gond, most már csak ki kell várni, amíg eladható állapotba kerülnek.

Sajnos közbejött a szünidő.

Nyáridőben többnyire Agárdon voltunk apai nagyanyánkkal vagy a szüleinkkel, így aztán a gazdagodásunknál fontosabb volt a pecázgatás, a fürdés és a szomszéd kölykökkel való zsványkodás. A mama szokás szerint hetente hazament, kiszellőztetett és összeszedte az ajtó nyílásán bedobált postai küldeményeket.

A szekrényben lévő tenyészetéről megfeledkeztünk, de a gubókból időközben kikeltek a lepkék, és a természet rendje szerint ismét petéket kezdtek rakni.

A vagyonunk innentől kezdve gyakorlatilag szárnyra kelt, és semmivé foszlott. A mama egy darabig kíváncsian hallgatta, hogy honnan jönnek a furcsa hangok, míg végül kinyitotta a szekrényünk

ajtáját. Szerencsére már átélt két világháborút, így kevés dolog volt az életben, amitől megijedt volna. A konyhából gyorsan előkerítette gumilapos légycsapóját, és nekiállt a szerinte gigantikus méretű molylepkék kiirtásának. Az ablakot szélesre tárva a lepkék egy részét kihessegette, a maradékot pedig légycsapóval a szoba falain likvidálta. A mama vérengzését követően egy tenyérnyi hely sem maradt a falakon, ahol ne lett volna egy-egy lepkehulla. Ennek az lett a következménye, hogy újra kellett festetni a szobánkat.

Mama a délutáni vonattal ért vissza Agárdra, holtfáradtan a lepkegyilkolástól. Leroskadt egy székre, és anyáknak rögtön javasolta, hogy nézessen meg bennünket pszichológussal, mert az nem normális dolog, hogy serdülő gyerekek molylepkéket tenyésztenek ruhásszekrényben.

Anyánknál elég nehezen magyaráztuk ki ezt a dolgot, hogy tulajdonképpen mi csak az önállóságra, anyagi függetlenségre való törekvés áldozatai vagyunk, akiket amúgy államilag és tantervileg is helytelen irányba befolyásoltak.

Ezek után jólétünkbe vetett hitünk ugyanúgy elszállt, mint a gondolat, hogy kis hazánk ismét selyemnagy hatalom lesz.

Tánciskola

Kamaszodtam már, és persze én is ugyanúgy szerencsétlenkedtem, mint a lányok, már ami a „párkapcsolatot” illeti. Az udvarlással való próbálkozások kimerültek a füzet közepéből kitépett, dupla lapra írt levelekben, és a lapokra nagy gonddal rajzolgatott, karddal átdöfött vagy nyílvevesszővel átlőtt, vértől csöpögő piros, kék és zöld színben pompázó szívekben. A kézenfogva sétálás randi megszervezése bonyolult konspirálást igényelt a haverokkal, mert általában egyszerre több lány is tetszett. Ez töltötte ki a napjaimat az egyéb más, fontos dolgok mellett, mint például a foci vagy a csavargás. Ezek hasznos elfoglaltságok voltak a testi fejlődést illetően, mivel biztosították a mozgásigényem kielégítését. Főképp a csavargás, mert részben városismeretet szereztem, részben pedig ingyen jutottam vitaminhoz. Szőlőt és gyümölcsöt loptunk baráti

társaságommal a kertekből, persze csak annyit, amit ott helyben megettünk. Nem gondoltam sem én, sem a haverok, hogy ez főbenjáró bűn lenne, nem úgy a gazda. A kezében lévő ostor mintha hozzánőtt volna a karjához, mert egyszer sem csapott mellé. Este a lábamon és a hátamon lévő hurkák tanúskodtak róla, hogy a vitaminpótlással kapcsolatos erőfeszítéseimmel mégsem járhatok a helyes úton.

Szüleim aztán döntöttek helyettem, hogy ideje lesz már megkomyodni, és beíratnak a tánciskolába. Azt hiszem, elsősorban illetet tanulni, másodsorban táncolni. Az István-terem recsegő-ropogó parkettáján tartotta az illem- és táncórákat Ásó Pista bácsi és Sári néni. Az öreg épület magas termének gyönyörű fakazettás mennyezete szombatunként figyelte a csetlő-botló lépteimet és esetlen mozgulataimat. A terem bal oldalán, az egymás mellett elhelyezett széken ültem a többi fiúval együtt, csendben és szorongva. A jobb oldali széksoron pedig a lányok ültek. Hogy mi beszélni-, vagy sutyorognivalójuk volt állandóan egymással, azt sosem értettem, mint ahogy azt sem, hogy miért hármásával-négyesével mennek a mosdóba. Pista bácsi vezényszavára felálltam – nyakkendő- és zakóigazítás után –, és a többi fiúval együtt átvonultam a lányokhoz a terem másik oldalára. Ilyenkor kisebb-nagyobb lökdösődés kezdődött, hogy egy kicsit jobbra, vagy egy kicsit balra ülő lányhoz kerüljön az ember. Aztán Pista bácsi véget vetett a tülekedésnek.

– Nem válogatunk! Mindenki a vele szemben lévő lányhoz megy! – szólt szigorúan.

Kedvetlenül, de eleget tettünk az utasításnak. Ez is része volt a nevelésnek.

Kötelező öltözet: a fiúknak sötét öltöny, fehér ing, nyakkendő. Lányoknak: sötét szoknya, fehér ing vagy matrózblúz. Az átvonulás után a lány előtt megállva és kissé meghajolva:

– Szabad? – Persze, hogy igen volt a válasz, és ezen nem is izgultam annyira.

Majd a kötelezően kiválasztott lányt a terem közepére kellett kísérni. Az első igazi táncórát az angolkeringő lépéseinek megismérésével kezdtük. Előbb zene nélkül, majd az öreg zongora hangjára botladozva, és Pista bácsi vezényszavait figyelve.

– Egy, kettő, három, egy, kettő, három. Fordul! Négy, öt, hat!

Halk sikolyok és visszafojtott fájdalmas huhogások közepette angolkeringőztünk, illetve inkább csak egymás lábát taposva jöttünk, mentünk.

Végül Pista bácsi megszánt bennünket, vagy a lányokat, mert megmutatta, hogyan lehet elkerülni, hogy ne a lány lábán tapossunk, hanem mellette úgy, hogy a magas sarkú cipőikkel a lányok se okozzanak kék-zöld foltokat rajtunk.

Izgalomtól megizzadt tenyeremet a ruhámba töröltem zavartan, amikor az első lassú tánc gyakorlásánál a lány feszes és kemény melleit a mellkasomon éreztem. A lány is zavarban volt, főképp, amikor a lábam közé kellett lépnie tánc közben. Kipirult arccal lépkedtünk egyre biztosabban a parkettán. Az arcpírt nem a tánc okozta, hanem a fiatalságunkkal együtt járó pajzán gondolatok. Amikor a test a testhez simult, és a lányok homloka is gyöngyözni kezdett, Pista bácsi véget vetett a hormonok tombolásának.

– Partnercsere! Mindenki a mellette lévő párral cserél partnert! – jött az utasítás. Utána percenként partnercsere, és már el is múlt az arcpír.

Aztán megtanultam a rumbát, a mambát, a sambát, a rock'n'rollt. Ezekkel együtt sok olyan dolgot, ami a közösségi élethez kapcsolódik. Kinek hogyan köszönünk, és a nálunk idősebb hölgyeket nem tegezzük, nem magázzuk, hanem önözzük beszélgetés közben. Hogyan mutatkozzunk be a lányos szülőknek, és hogy a lány nagymamájának mindenképpen kijár a kezét csókolom, mert a nagymamákon sok múlik ám... Szóval csupa hasznos, csajozós dolgot. Ez volt az első alkalom, amikor nem a tánciskolában táncoltunk szombaton este, hanem az Építők Klubjában, ami a Kossuth utcában volt. A nagy boltíves kapun átjutva az udvar végében a kosárlabdapálya aszfaltja terpeszkedett, amit néhány kopott lámpa világított meg, és a félhomályban pattogtatta a labdát pár amatőr játékos.

Az emeleten keskeny előtér volt egy büfével és ruhatárral. A büfével szemben a nagy terem tele asztalokkal és vasvázás fa székekkel. Asztalokon fehér terítő és egy súlyos, öntött üveg hamutartó, mintha a terítőre vigyázna. A folyosó végében egy másik terem, színes lámpákkal megvilágítva, azért mégis ügyelve a félhomályra. Itt volt a táncplacc, és a zenekar egy kis dobogón.

Nagy meglepetésünkre a pénztár mellett Ásó Pista bácsi felügyelte a rendet és a kulturált magatartást, valamint a szabályszerű

öltözetet, ami öltöny, fehér ing, nyakkendő volt. A nyakkendő kivételével a ruházat rendben volt. Nem számítottunk ilyesmire, így aztán csak kintről vágyakoztunk a bejutásra, mígnem egy ismerős srácot sikerült meggyőznünk egy Hubertus beígéréssel, hogy dobja le a nyakkendőjét az utcára, amivel bemehetünk. Bent már senki nem foglalkozott azzal, hogy van-e nyakkendő vagy nincs. A kölcsön nyakkendővel végül bejutottunk mi is. A srác aztán módosította menet közben az ajánlatot, hogy annyi Hubertus, ahányan bejöttünk a nyakkendőjével.

Első körre egy tálca Hubertust szervíroztunk az asztalához, poharaként nyolc forintért. Valószínű, hogy a hirtelen jött nagy jólét miatt nem láttuk a fiút úgy fél óra múltán, mert némi kiabálás közepette kidobták.

A zenét akkoriban a Gorsium együttes szolgáltatta, akik azóta is összeállnak néha egy nosztalgias estére. A zenekar éneke a szomszéd házban lakó fiú, aki amúgy a bátyámmal együtt koptatta a gimnázium padjait. Olyan rozoga gyerek volt annak idején, hogy kétszer kellett megnézni, hogy egyszer észrevegye az ember. De jól énekelt, és a zenekar is mindig kitett magáért.

Néha előfordult, hogy nem ide jöttünk szórakozni a barátokkal, hanem a „Zsuptiprónak” nevezett Felsővárosi Művelődési Házba, vagy egy kicsit messzebb a „Fanta villa” nevű Öreghegyi Községi Ház szórakoztatóegységébe. Adódtak úgy a körülmények a legnagyobb jóindulat mellett is, hogy a vendégeskedés kapcsán beleszaladtunk néhány pofonba. Viszont mi is szívesen láttuk az Építőknél a város más részéből érkezőket. De nem volt harag és bosszú sem, mert mi Ásó Pista bácsin és Rejtő Jenőn nőttünk fel. Elméletben már megjártuk Párizst Vanek úrral, amiből megtudtuk, hogy „Mindig úgy kezdődik a verekedés, hogy a civilizációt visszaütik.”

Volt az úgy, hogy másnap összefutottam egy feldagadt képű sráccal, akivel megittunk egy „bánatsört”, aztán megállapítottuk, hogy–Jó buli volt!

Dani bácsi befektetése

(Bánáti emlék)

Kettő kicsi és vékony falú pohár (egyenként nem nagyobbak, mint két gyűszű), ott állt egymás mellett a konyhaasztalon. Cujka és a vöröshagymás tojásrántotta illata járta át a levegőt. A paradicsomot és a paprikát szeletelte és rakta tányérokra a nagynéném, akit csak németesen Tanténak, nagybátyámat ebből adódóan meg Onkelnek hívtam. Nálunk ez volt a szokás a családban. Reggel még pizsamában kibotorkáltunk a konyhába, és szó nélkül felhajtottuk a kettő centnyi cujkát. Ez egy gyenge szilvapálinka. De a miénknek csak a neve volt „cujka”, az ereje viszont magyar. Olyan ötvenfokos fajta, de ezt csak az onkelnek, bocsánat „domnule Windisch”-nek főzte a román szeszfőzdés. Szóval, némi krákogás után megreggeliztünk, aztán mosdás, öltözés. Csatos táskába a Tante már szépen belehajtogatta a frissen vasalt napillatú fehér köpenyeket. Minden reggel biciklivel mentünk a fogorvosi rendelőbe. Tekertünk a nagy terméskövekkel burkolt zötyögős úton. A kerékpárok csavarjait aztán kétnaponta meg kellett húzni, mert kilazultak a rázkódástól. A Tante még utánunk kiáltott a kapuból:

- A piszkos köpenyeket ne felejtsetek el hazahozni!
- Rendben! – kiabáltunk vissza.

Háromutcányi kerékpározás után megérkeztünk a rendelőbe, és elkezdtük a rendelést.

Perjámoson, ebben a háromnemzetiségű községben románok, németek, szerbek éltek, de sokan értették a magyart és beszéltek is. Ahogy rájuk a magyar, úgy rám is ragadt pár szó, innen is, onnan is. Onkel a nyári szünetben az asszisztenst szabadságra engedte, mert volt egy csomó gyereke, akiket nem tudott senkire rábízni. Az iskola nyáron itt is zárva szokott lenni. Hálás volt az asszony, hogy ilyenkor helyettesítettem. A kezdet azért elég nehéz feladatnak tűnt. Nem a vér és az orvosi eszközök miatt, hanem mire megtanultam az amalgám- és cementtömés anyagát kikeverni, az eszközök nevét, a fogók számsorát és helyüket az üveges szekrényben. De belejöttem és élveztem ezt a munkát. Aztán megjelent egyik délelőtt Tüll Dani bácsi, aki sosem a fogait jött javíttatni. Onkel gyerekkori barátja volt. Valahogy megúsza a koncentrációs tábort. Egyedül ő maradt életben az egész családjából. Onkel szokta

mesélni, hogy nagyon jó eszű gyerek volt a Dani, de aztán jött a háború, és már nem tudta befejezni az iskoláit. Gépészmérnöknek készült. Mindenféle munkát elvállalt a háború után. Amikor nem volt pénze, mindig beállított a rendelőbe. Nem zavarta, hogy éppen másnak a szájában turkálunk. Leült egy székre, és elmesélte a következő világmegváltó ötletét, aminek a megvalósításához mindig kellett egy kis pénz is. Onkel mosolygott rajta, aztán adott neki száz lejt, ami akkoriban elég nagy pénz volt.

– Na, menjél Dani, aztán majd osztozunk a nyereségen!

Most viszont a Dani bácsi nem ült le, és nem állt elő semmiféle ötlettel.

– Figyelj, Rudi, kellene nekem egy fehér köpeny.

– Mi a fenének az neked?

– Majd elmondom, csak adjál egy köpenyt.

Onkel gondolta, hogy száz lejből egy tucát köpenyt is tud venni, így mégiscsak jobban jár, mintha pénzt adna a Dani bácsinak.

– Ott vannak a fogason a piszkos köpenyek, abból vihetsz egyet. Az enyém kicsi lett, Onkel köpenye meg nagy, mert majdnem kétméteres ember volt a nagybátyám. Felpróbálta, de az ujjá legalább egy tenyérynivel hosszabb volt, mint kellene.

– Itt vágd le, fiam! – szólt hozzám.

– Mit mondunk Tanténak? – néztem kérdően Onkelre.

– Miért, a százlejeseket visszahozta?

Na, vágd le neki, aztán dolgozzunk, mert tele a váró. Dani bácsi nagy örömmel elviharzott a vágott ujjú köpennyel, de az ajtóból még visszafordult.

– Kár, hogy kevés rajta a vér.

– Most már tényleg menjél, Dani, mert dolgunk van. Teltek a hetek, és Dani bácsit már hiányoltuk, hogy régen járt nálunk. Aztán egyik este éppen tévéztünk, amikor nagy autódudálást hallottunk a házunk előtt. Nem sok autó volt akkoriban. Szaladtam megnézni, ki az. Dani bácsi volt egy gyönyörű autóval.

– Ne dudáljon, Dani bácsi, mert összeszaladnak a szomszédok!

Aztán megjelent Onkel is a kapuban.

– Dani, csak nem loptad a kocsit? – nézte gyanakodva a fényes járművet.

– Dehogyan loptam! – mondta vigyorogva. – Milliomos lettem.

– Na, gyere be, Dani. Nem nagyon kellett biztatni, hogy mesélje el, hogyan tett szert ennyi pénzre.

Szóval, Dani bácsi hitelre bérelt három teherautót sofőrrel. Meg szerzett valahonnan több száz selejtes gyümölcsösrekeszt. Magára öltötte a fehér köpenyt, és végigjárták Temesvár házait azzal a mesével, hogy a vízminőséget ellenőrzik hatóságilag. Mindenhonnan kért egy üveg vizet. A vizet aztán kiöntötte, az üveget meg szépen rekeszekbe rakta. Nagy szükség volt akkoriban üvegre az építőiparnak meg a kereskedelemnek is, így aztán Dani bácsi hetekig gyűjtötte Temesváron és a környező falvakban az üveget, amit jó pénzért leadott a felvásárló helyen.

– Dani, ha már ilyen jól megy a sorod, a százlejeseket is visszahoztad?

– Rudikám, azokat még nem tudom visszaadni, mert befektettem minden pénzemet.

– Mibe, Dani?

– Vettem rajta lottót meg ezt az autót – mondta vigyorogva.

– Te nem vagy normális, Dani! Aztán a Dani bácsit néhány nap múlva elvitték a rendőrök, és kapott pár hét börtönt csalásért, de senki nem jelentette fel egy ócska üveg és a víz miatt, így aztán elengedték, és kártérítést sem kellett fizetnie senkinek. A kocsit is megtarthatta. A rengeteg lottószelvénnel a főnyereményt ugyan nem nyerte meg, de lett sok kettes meg hármas találata. Romániában akkoriban a lottószelvényekre tárgynyereményeket is sorsoltak. Többnyire mosógépet, vasalót, hűtőszekrényt. Ezekkel járta a falvakat, és árulta őket. Végül nálunk is megjelent.

– Irénkém, Rudikám, válasszatok valamit magatoknak. Pénzt nem tudok adni, mert azt befektettem. Már meg sem kérdeztük, hogy mibe. Lerakott egy hűtőszekrényt meg egy mosógépet a kapuba. Bepattant a teherautóba, kiintegedett az ablakon.

– Köszönök mindent, Rudikám!

Az én nyári szünetem lejárt, és soha többé nem találkoztam a Dani bácsival.

Hetvenes évek

Kék spirálfüzet

Kellemes idő volt, a fehér báránnyelhek lustán nyújtózkodtak a kék égen. A szél kissé feltámadt, huszonnégy fokot mutatott a hőmérő. Szeretem ezeket a napokat. Gondoltam, elmegyek Agárdra anyámékhoz. Két hete nem láttam őket. A tópart elcsendesedik szeptember közepére. Ilyenkor meg kora tavasszal szeretek ide járni. Nincs tömeg, csak hozzám hasonló, fotózgató, csendre és nyugalomra vágyó tekergő, meg néhány békésen úszkáló hattyú.

A víz habot vetve csapódott a parti sziklákhöz. Játsszom vele. Hátrébb lépek egyet, hogy rám ne fröccsenjen. A néptelen zöld parton fenyőfák ritka sora, engedve az északi szél nyomásának kissé megdőlvén várják a telet. A fenyőtűkőn lévő apró gyantacseppek illata néha belopózik az orromba. Pár napja levágott fű, valamint a tó hal- és nádszagú levegője elnyomja a fenyők illatát.

A partról belátni az utcába, és már láttam a házat is. Lassan sétáltam. Az ajtó kicsit nyikorogva nyílt, de nem is tűnik fel. Ez valahogy hozzátartozik a házhoz. Ha nem nyikorogna, akkor nem is érezné magát otthon az ember.

Apám mindig tesz-vesz valamit a ház körül. Szerencsére nincs hozzá nagy telek, így aztán akaratlanul is csak annyit tud dolgozni rajta, amit még elbír.

Délutánonként általában a ház mögötti kis füves területen, a műanyag kerti asztalnál pihenek. Ezért mindig odaindultam, de az épület hátsó sarkánál megálltam, mert az asztalnál lévő székek üresen árválkodtak. A háttámlás hintaszéken ült valaki, és lassan billegett. A magas támlától senkit nem láttam, csak a szék felett lebegő fehér dohányfüstöt, amibe bele-belekapott a szél. Talán vendég lehet náluk? Ők nem dohányoznak.

Halkan visszafordultam. Akkor csak a konyhában lehetnek, vagy valamilyen sorozatot néznek a televízióban. A konyhában anyám fogadott.

– De jó, hogy jöttél! Éhes vagy, kisfiam?

Nem tudom: ez máshol is így van? Nekem menekülnöm kell anyám elől, mert mindenáron meg akar etetni, ha kell, ha nem. Nem tudok szabadulni tőle addig, amíg valamit nem eszem. A probléma áthidalására van több módszerem is. Nálunk a minimális elvárás: egy

alma vagy egy szelet zsíros kenyér elfogyasztása. Ez a szabadulás kulcsa.

– Köszöntél már öreganyádnak? – jött a következő kérdés.

Így az előző kérdésre adandó választ szerencsésen elsumákoltam.

– Nem! – és néztem kérdő szemekkel anyámra. – Nem találkoztam vele. Hol van?

– Kint van a ház mögött.

– Ott voltam már, de a mama nincs ott. Valaki van a hintaszékben, de nem akartam odamenni és megzavarni a hintázásban és a dohányzásban.

– Nincs ott más, csak a mama – mondta anyám határozottan.

– Az nem létezik! – A mama soha nem cigarettázott.

– Akkor most cigarettázik, és kész! – válaszolt ingerülten.

Hátramentem a ház mögé, még mindig ott lebegett a füst a hintaszék felett.

– Szia, mama! – köszöntem anyai öreganyámra. – Jól nézel ki!

Pár éve még bronzvörösen tündöklő haja már inkább fehér színűre váltott, de még csillogott a varkocsba font hajkoronája. Zavarba jött, mint egy kamaszgyerek, mint akit meglepnek valamilyen csínytevés közben. Olyan erővel gyűrte a félig elszívott, parázsló cigarettát a kis műanyagszéken lévő hamutartóba, hogy a szék lába beleremegett.

– És mióta? – intettem kérdőn a fejemmel a hamutartó irányába.

– Néhány hete.

– Kell ez neked?

– Nem! De megnyugtat, és legalább nem gondolok a hasamban lévő, és egyre növekvő daganatra.

– Már mindent meggyógyítanak! Miért nem fekszel be a kórházba?

– Öreg vagyok már, és az orvos azt mondta, a szívem amúgy sem bírná a műtétet. Akkor meg minek? Ez ugyan nem segít – mutatta a cigaretta dobozára –, de már nem is árt. Rászoktam, de nem szívok sokat, hetente úgy két-három dobozzal.

– Mi az a kék spirálfüzet? – kérdeztem tőle, mert annyira szokatlan volt az ő kezeiben. Gyerekként csak fakanalat, kerti szerszámot, vödröt, vesszőseprűt láttam nála.

– Versek írok. – előrehajolt és a háta mögül elővette az újságot.

– Beküldtem nekik három-négy verset, és most hétfévenként egy-egy megjelenik. Írtak levelet is, hogy nagyon jókat írok – mutatta büszkén a hírlapot.

– Képzeld, küldenek mindegyik vers után százötven forintot. De nem a pénz miatt írok, hanem csak úgy, magamnak. Mit csináljak ott a panelban egyedül? Mióta elment a papa, nem találok a helyemet. Eljárok a nyugdíjasklubba. Voltunk busszal a komáromi meg a zalakarosi fürdőben, de meguntam azt a sok nyavalygó öreget, inkább írogatok, meg kijövök ide anyádékhoz. Jó levegőn vagyok, meg cigizek – mosolygott kajánul. – Na, nyújtsd a kezed! Ebbe a hintaszékbe még csak-csak bele ülök. De kiszállni belőle? Egyedül az már nem megy.

Nyújtottam a kezem, és kisegítettem a székből. Ott állt velem szemben. Még fogtuk egymás kezét. Sudár termete megtört az élet sodrásában, és vad viharok forгатagában, de még így is olyan magas volt, mint én. Szikár testének nagyra nőtt árnyéka nyújtózott egyet a zöld fűvön.

– Kísérlj be! Gyere! A hóna alá csapta a kék spirálfüzetet meg az újságot, majd belém karolt. Kicsit billegve, mint a matrózok a szárazföldön elindult a keskeny betonjárdán.

–Mama, nekem bevallhatod. Iszol is?

–Bolond vagy te, mindjárt kapsz egy pofont – nézett szigorúan azokkal a tengerkék szemekkel. A forgóim is elkoptak, de már így marad minden, amíg elindulok a papa után.

– Ugyan már, Mama!

– Nem-nem, már kész a leltár, itt van a füzetben, már várom a napot... Isten elé állni, és a papát megtalálni, csak ez van hátra.

Harmincöt éve már, hogy Isten elé állhatott. A kapu hangtalanul csukódott mögötte. A kerti köveken azóta is a lábnyomait keresem. Most már nagyon távol jár, és vissza többé nem talál.

Sanyi bácsi

Sanyi bácsi egyedül maradt a lakásban, miután a felesége néhány hét szenvedést követően magára hagyta. Magas, sovány ember volt, karjai száraz kóróként lógtak a teste mellett. Pergamen színű bőrét mintha ráfeszítették volna a csontjaira. Úgy sejlettek át az erek elvékonyodott bőrén, mint a Duna-delta milliónyi kis folyama, mielőtt elérnék a tengert.

Már nem lépett határozottan, mint egykoron a vasútnál, se tétován, mint a felesége temetésén. Akkor csak azon járt az esze, hogy merre is induljon haza. Nem voltak sokan a temetésen, a fiával együtt talán tízen búcsúztatták az asszonyt.

– Még az anyja temetésére is részegen jött! – morzsolta a fájdalmas szavakat inkább csak magának. Hogyan csúszhatott ennyire félre? Az ital, azután a válás? Vagy a válás, azután az ital? El sem köszönt!

Fia a temető vaskerítésébe kapaszkodva, imbolygó léptekkel eltűnt Sanyi bácsi szemei elől. Az öreg tekintetéből a tűz már régen kihunyott, és az asszony halálával már a parázs is hamvadni látszott. Csak csoszogott hajlott háttal a barna papucsában, ami furcsa hangot adott, mintha gyökérkefével súrolnák a padlót. A postaládáig tartó út az odáig vezető a kilenc lépcsőfokkal maga volt a végelenség.

Kezével görcsösen kapaszkodott a korlátba; ilyenkor a körmei szinte lilává váltak a szorítástól. Remegő kézzel, kulcsaival zörögve matatott az ezüstszínűre festett fémszekrénykén. Az egyszerű kis zár csettent. Az újságot hosszában még egyszer összehajtva meghatározhatatlan színűvé vált fürdőköpenye zsebébe gyúrte. A másik zsebbe a kulcscsomót tette, hogy kezei szabadon maradhassanak. A visszafelé vezető úton minden lépcsőfoknál sípoló hangot adott a tüdeje. Ilyenkor megállt... Némi pihenés, és erőgyűjtés után zihálva folytatta.

A szomszéd özvegyasszony, aki a korát tekintve akár a lánya is lehetett volna, megsajnálta az öreget.

– Ahol négy emberre főznek, ott jut egy tál étel az ötödiknek is.

– Mivel tartozom az ellátásomért, Piroska?

– Semmivel, Sanyi bácsi. Viszem az ételt magának minden délben, azt, amit mi is eszünk. Írja össze, hogy mi kell a boltból, és meghozom, úgyis mennem kell bevásárolni.

Azután bevásárolt mindennap az öregnek, és a visszajáró pénzt mindig a viaszosvászonnal letakart konyhaasztalra tette, a bizonytalan betűkkel írt bevásárló listával együtt. Minden tétel után gondosan odaírta a termék árát.

Teltek a hónapok és Sanyi bácsi állapota egyre rosszabbodott.

Egyik nap az asszony azzal állt elő, hogy vegyen oda az üres szobába egy albérlőt. Legalább nem lesz egyedül, és ha baj lenne

éjszaka, akkor orvost is tud hívni. Az a kis pénz is jól jönne a nyugdíj mellé, amit a szobáért kapna.

Néhány nap múlva kiadta az öreg a bútorozott szobát egy középkorú férfinak. Kis köpcös ember volt az albérlő, három számmal nagyobb fejfel és hassal, mint az átlag. Tiszta ruhában járt, de mindig olajszaga volt, és a szemüvegét is olajos ujnyomok tarkították. Csendes, magának való embernek tűnt. Néha elővette a hegedűjét, olyankor magára csukta a szobaajtót és játszani kezdett a „szárazfán.” Tanulhatta valamikor, mert voltak felismerhető dallamok. Általában félóra múltán elunta, így aztán a házból senki nem reklámolt az öregnél, hogy ne zajongjanak. „Olajszagú” János a Gépszerelő vállalatnál dolgozott művezetőként. Reggel fél hatkor elment otthonról, és délután három körül ért haza.

Egyik alkalommal az asszony megkérdezte az öreget...

– Sanyi bácsi, hová lettek a könyvek a polcról? – Megfordult a fejében, hogy csak nem az albérlő hordja el?

– Itt volt a fiam... Kért pénzt, de már nem tudtam neki annyit adni, mint amennyit vitt volna. Összeszedte a könyveket – mondta rezzenéstelen arccal. Majd az asszony felé fordult és elcsukló hangon kérte.

– Piroska, a temetésemre eldugtam egy kis pénzt, azt nem fogja megtalálni. Az a kérésem, ha velem történne valami, akkor temetessen el a feleségem mellé. Magában megbízom.

– Ugyan Sanyi bácsi, hol van az még? – Aztán erről nem is beszéltek többet az öreggel.

A szekrénypolcokról szép lassan eltűntek a porcelánok is, amiket a felesége gyűjtögetett hosszú évek alatt. Csak néhány értéktelen darab árválkodott már magában.

János állt egyik délután az asszony ajtaja előtt. Keze még a csengőn volt.

– Mi járatban, János? – szólt ki a résnyire nyitott ajtón.

– Sanyi bácsi nem ette meg az ebédet. Ott van a konyhaasztalon érintetlenül. Reggel is siettem, nem tudtam ránézni az öregre. Most is mennem kell. Csak egy műszaki rajzért ugrottam haza, de rohannok, mert lekésem a buszt. Legyen szíves átmenni, és megnézni, hogy nincs-e valami baj. János sarkon fordult és imbolygó járással, mint ahogyan a görbelábúak járnak, gyorsan távozott.

Piroska leakasztotta a szegről a Sanyi bácsi kulcsait, és éppen az ajtaján kotorászott, amikor beléptem a lépcsőházba.

– Gyere be velem, fiam, az öreghez, mert rossz előérzetem van. Benyitottunk az előszobába, ahol az albérlő jellegzetes illata ott ragadt a levegőben. Az öregember szobájának üveges ajtaja csukva volt. Kopogtunk rajta, majd óvatosan benyitottunk. Az ágyon ott ült Sanyi bácsi hátát a falnak támasztva, szemei pedig csukva. A szobát – az üresen tátongó – nemes fából készült bútorokból áradó, nehéz dió illat járta át. Biztosan alszik, futott át a fejemen. Azért csendesen szölongatni kezdtem...

– Sanyi bácsi! Sanyi bácsi!

Nem válaszolt. Két kezét az ölében pihentette, ujjai összekulcsolva. Odaléptem és megfogtam a kezét.

– Meghalt – mondtam suttogva Piroska néninek.

Piroska néni – kezét a szájához emelve – suttogva válaszolt.

– Megígértem neki, hogy eltemettetem, de nekem nincs annyi pénzem, hogy ezt meg tudnám tenni. Azt mondta, hogy eldugott a fia elől pénzt a temetésre.

Körbenéztem...

– Szerintem nincs itt semmiféle pénz. Ha lett volna, azt a fia már régen lére hajtotta volna.

– Fektessük le az öreget – mondtam az asszonynak. – Mégse üljön itt, ha már meghalt szegény. – Megfogtam két csontos vállát. Ujjaimmal úgy éreztem, mintha egy ülő szobrot akarnék elfektetni, mert az egész test egyben és mereven mozdult. Lábai furcsán, ugyanabban a szögben maradtak, mint ahogyan ült. Láttam már halottat, és fogtam is, amikor katona voltam, és bal esetben meghalt egy bajtársam. Ő nem volt ennyire merev.

– Ott egy nejlonzacskó! – szólalt meg Piroska néni. Az öreg háta mögött egy gyűrött zacskóban kitépett és megsárgult füzetlap összehajtván. Rajta remegő kézzel írt betűkkel: „Temetésre”.

Széjjelnyitottuk a kis lapot, és megszámoltuk a benne lévő pénzt. Húszezer forint volt.

– Tegye el, Piroska néni! Majd holnap a végére járunk, hogy mire telik belőle.

Az öreget visszaültettem a helyére úgy, ahogy megtaláltuk. Telefonáltunk a temetkezési vállalatnak és a körzeti orvosnak.

A temetkezésiek az mondták, csak akkor jönnek, ha már lesz halotti bizonyítvány az orvostól. Addig ők nem viszik el. Az orvos meg azt mondta, hogy majd jön, most sok a beteg.

Bezártuk a lakást és vártunk... Sötétedett már, mire az orvos odaért. Megvizsgálta az öreget, és kiállította a halotti bizonyítványt. Azonnal hívtam a temetkezési vállalatot, ahol az ügyeletes diszpécser tájékoztatót, hogy nagyjából egy óra múlva jönnek a Sanyi bácsiért.

Jöttek is időben: két férfi, az egyik alacsony, kerek fejű, pirosposztós képű, a másik hórihorgas, piros orrú, kissé hajlott hátú. Csukaszürke ruhában volt mindkettő. Zakójuk gallérja fekete, klott anyaggal volt bevonva. Nagy fémládával a kezükben, zörögve kintlódta át magukat a panelház bejárati ajtaján, ami minduntalan rácsukódott a fémládra. Mozgásukat hátráltathatta némi elfogyasztott ital is, amit a hosszú ügyelet dologtalansága miatt önthettek magukba.

Azért ládát írok, mert nem volt koporsóformája a fémszerkezetnek. Oldalára olyan csatokat szereltek, mint a bambisüvegnek. Ezek a csatok rögzítették a láda tetejét.

Az alacsonyabbik férfi elolvasta az asztalon lévő papírt, amit az orvos hagyott ott.

– Vihetjük! – majd a zakója belső zsebébe tette az iratot.

Mindketten munkáskesztyűt húztak, mely addig a zakójuk külső zsebébe volt gyömöszölve. Viseltesek és koszosak voltak. Két oldalról megragadták Sanyi bácsit és a fémláda tetejét. Groteszk látványt nyújtott, amint szegény öregnek a lábai égnek meredve álltak, és csíkos pizsamájának szára mindkét lábán a térdéig visszacsúszott. A hórihorgas ember egyik lábával rálépett az öreg egyik vállára, amíg az alacsonyabbik kiegyenesítette az égnek meredő lábat. Ugyanezt végigcsinálták a másik lábbal is.

Nem ment hang nélkül a művelet, mert ropogtak a megmerevedett ízületek.

– Biztos, hogy így kell ezt csinálni? – kérdeztem tőlük.

– Így szoktuk – volt a rövid válasz. Azután csattantak a kapcsok a láda tetején, és elindultak kifelé. A lépcsőház ajtaját megfogtam, hogy legalább most ne csapkodja a fémládat.

Akkoriban a Városgazdálkodási Vállalatnál dolgoztam művezetőként. Egy épületben voltunk a Kéményseprő Vállalattal meg a Temetkezési Vállalattal, így aztán kézenfekvő volt, hogy a temetéssel kapcsolatos dolgokat felvállaltam.

Másnap belefogtam az ügyintézésbe. Végigjártam az irodákat, és írtam az összegeket, hogy mire futja Sanyi bácsi hússzezer forintjából. Mikor hazaértem, Piroska néni izgatottan kérdezte, mit sikerült intéznem.

Soroltam neki egy kis céduláról, mi mennyibe kerül: Temetőbe szállítás, koporsó kárpitozva kispárnával, szemfedő, név feliratozás koporsóra, sírjelző kereszt, névtábla sírjelzőre. Piroska néni már a lista közepe táján leült a konyhaasztal melletti székre.

– Kellene egy kicsi koszorú is, szalaggal, valamilyen szöveggel, és egy pap, aki elbúcsúztatja – mondtam bátortalanul, látva az aszszony sápadt arcát.

Aztán átmentünk Jánoshoz, az albérlőhöz, és megállapodtunk, hogy fejenként még háromezer forinttal megtoldjuk a Sanyi bácsi pénzét, hogy szerényen, de tisztességgel eltemethessük.

Sanyi bácsi temetésén nem voltak sokan. A fiát értesítettük, de nem jött el.

Néhány nap múlva azonban megjelent egy teherautóval és rakodómunkásokkal. Felpakolták az öreg bútorait, és ott helyben felmondott az albérlőnek...

Kecske és a kakas

A két hegy közötti völgyben, kanyargó és kocsi nyomoktól bakhátas, poros földutak mentén házak foghíjas sora állt. A felszántott telkek homokszíne és a parlagon hagyott földek zöldje úgy sorakoztak egymás mellett színüket váltogatva, mint a sakktábla kockái. A völgy eleje egy nagyobb tisztással, olyan legelőfélével kezdődött, aminek az egyik szélén – majdnem az akácos aljánál – az öreg gémeskút mint valami őrszem vigyázta a tájat. A Sas-hegy lábánál volt egy kis hétvégi házunk, amit bontott anyagokból építgettünk, amikor időnk engedte. Két gyerek mellett annyi pénzünk sosem volt, hogy új építőanyagra futotta volna. Amikor már lakható lett a ház, a gyerekeink jóformán egész nyáron itt voltak a mamával. Ez a kis zártkerti telek olyan nadrágszíz parcella volt, amire a ház éppen csak elfért széltében. A hétvégéket a feleségemmel mi is itt

töltöttük. A hegy lábánál jóval elviselhetőbb volt a nyári hőség, mint a panelban.

A korán kelés beleivódik az ember agyába, mindegy, hogy hétvége, vagy ünnep van. Az ágy kivetett magából. A derékalj nyomta az oldalamat, egy darabig forgolódtam, aztán inkább felkeltem.

Feleségem morgolódott velem.

– Alhatnál még! Nem kell dolgozni menni. Minek mászkálsz ilyen korán?

A konyhában csendben lefőztem a kis „kotyogón” a kávé. A kávéfőző fedelét felnyitva öntöttem a poharamba, ami igazából sosem sikerült anélkül, hogy mellé ne menne, hol több, hol kevesebb kávé. Nadrágot, inget vettem magamra, és az itteni munkásbakancsot. Kávés pohárral a kezemben kiballagtam a telek előtti nagy tuskóhoz, amin kényelmesen lehet üldögezni, és elmélkedni a világ dolgain.

A Sas-hegy nem olyan nagy hegy, talán csak száz méter magas, de oldalát sűrű erdő borította. Az erdőből ki-kijártak az őzek a ház előtti rétre, és a régen kiapadt gémeskút körül legelésztek.

Mozdulatlanul figyeltem őket, amíg egy mókus a telek határán lévő hatalmas akácfa ágain ugrált, mintha dolga lenne. Bohóckodott, és a mutatványától ringott a vékony ág. Valami lepottyant, de a magas fűtől nem láttam, hogy mi volt az. Aztán lemászott a kötélen az autógumiig, ami a gyerekek hintájaként fejezte be a pályafutását. Megállt a gumin, körbenézett óvatosan, majd a földre ugrott, és hullámozó mozgással eltűnt az orgonabokrok alatt. De csak néhány pillanatra, majd a szájában valamivel villámgyorsan ismét az autógumin termett. A vastag kötélen sietve felkúszott a fára. Ültem a tuskón „hosszú, néma lesben” A kis ugribugri ide-oda futkosott az orgonabokor és a fa között. Mit talált? Nem tudtam megfigyelni, de fontos lehetett a számára. Tekintetünk néha összetalálkozott, olyankor megállt néhány másodpercre, két lábra állt, kihúzta magát, jól megnézett, és folytatta a futkosást.

A szürke mezei szöcskék néha felugrottak a lábamra, talán a zöld munkásnadrág csábította oda őket. Megvizsgáltak, aztán továbbálltak. Békés, nyugodt napnak indult. A mókus megállt néha, és az őzek is felemelték a fejüket, mozdulatlanul válnak figyeltek minden neszre. Majd úgy döntöttek, hogy én nem jelentek számukra veszélyt, így folytatták a legelést, a mókus pedig a rohangálást.

A völgy végéből birkák bégetése és Morzsi kutya csaholása hallatszott. Morzsi se nem tacsó, se nem foxi, de ha meg kellene határozni, akkor azért inkább foxterrierre hasonlított. Vörös színű, kicsit görbe lábú, szálkás szőrű kutya volt. Jólelkű, játékos jószág. Gyerekeim rendszeresen dögönyözték, amit kifejezetten élvezett. Olyankor hanyatt feküdt és görbe lábait az égnek tartva, nyögdecselve tűrte a vakargatást.

A kutyaugatásra az őzek egy pillanat alatt nagy dobogással és hatalmas ugrásokkal elhagyták a mezőt, és a védelmet nyújtó sűrűbe menekültek. Mókusomnak is inába szállt a bátorsága, és egy vastag faágáról figyelte a történéseket. Rozsdaszínű, gyönyörű farkát a hátára fektetve mozdulatlanul merevedett.

Morzsi már a lábaim között szalamoszott dörgölözve, egy kis dögönyözést kunyerálva.

– Elzavartad az őzeket, te gazember! – azért vakargattam a füle tövét és a pofája alatt, amitől aztán a hátsó lába ugyanolyan ütemben kaparta a levegőt. – Na, elég legyen a boldogságból!

Lassan odaért Pista bácsi is az öt birkával és a három kecskével. Ott lakott az öreg a feleségével a völgy végében télen-nyáron. Volt városban lakásuk, de csak a nyugdíjért mentek be havonta. Művelték az egyholdnyi földjüket, ami a völgyben a lankásabb oldalon volt. Mire felért a telek végébe az ember, fűjni kellett egyet. Nyugdíjas katonatisztként a fegyvert pásztorbotra cserélte, amit az erdőben vágott magának. A husáng csak egy kicsivel volt nagyobb, mint az öreg. A kecskék a házunk előtt lévő akácfa alsó ágait próbálták két lábra állva elérni, de amit le tudtak volna rágni, azt már lerágták régebben. Talán ettől a csalódástól, vagy talán attól, hogy még mindig a tuskón ültem az árnyékban, vérszemet kapott a bakkecske. Így ülve leküzdhető ellenfélnek tűnhettem a számára, mert fejét leszegve előbb csak egy kemény döfést mért a combomra a szarvaival, majd hátrébb lépve, új lendületet véve megindult felém. Ennek fele sem tréfa! Jobb ötletem nem lévén felpattantam, és elkaptam a szarvakat. Soha nem gondoltam, hogy ekkora erő van egy kecskében. Keményen küzdöttünk egymással, és már kezdtem kérésbe esni. Cikáztak a fejemben a szabadulási lehetőségek, de nem jött a jó megoldás. Ez olyan róka fogta csuka, csuka fogta róka játéknak tűnt, amiből nincs igazából szabadulás. Pista bácsi a szorult helyzetemet látva megállt, és olyan nevetésbe kezdett, hogy a könnyei is potyogtak.

– Segítene inkább, mint hogy itt nevetgél rajtam – mondtam kétségbeesve.

Az öreg csak nevetett, és jelét sem mutatta annak, hogy segítene a saját jószágát megfékezni. Ettől aztán méregbe jöttem, és talán emiatt eszembe jutott a megoldás, ami ugyan brutális dolognak tűnhet, de inkább a kecske, mint én sérüljek kórháztól, várostól távol. Egy gyors mozdulattal kezet váltottam a kecske szarvain, és így a két karom keresztezte egymást. Egy nagy lendülettel és csavaró mozdulattal a kecskét a földre vittem. A helyzet ezzel sem volt megoldva, mivel láttam az állat vérben forgó szemeit, és a hatalmas küzdeni akarását. Szerencsémre az acélbetétes munkásbakancs volt rajtam, amivel mintha tizenegyest rúgnék, az éppen újra támadásba lendülő bakot fejbe rúgtam. Pista bácsi arcára ráfagyott a nevetés. A baknak megrogyott a két mellső lába és térdre esett. Néhány pillanat múlva, mint egy bokszoló, megrázta magát, és eloldalgott. Még dolgozott bennem az adrenalin és az öregre förmedtem.

– Vezetgesse kötélén a kecskéit, mert ha valamelyik gyereket támadja meg, akkor nagy bajok lesznek, de nemcsak a kecskének!

– Jól van, fiam, jól van! Csak azért jöttem, hogy ha ráérnél, segíthetnél felhozni a pincéből néhány hordót, amiket rendbe kellene tenni? Hozzad át a gyerekeket is. Irma reggel fejt friss kecsketejet, annyi van belőle, hogy a Morzsi issza már, mert nem fogy el.

Jobb dolgom nem lévén, és amúgy is úgy terveztem, hogy ezt a hétvégét lustálkodással, a kölykökkel, egy kis hegymászással töltjük, belefér még néhány hordó felhozatala a pincéből. Arra nem gondoltam, hogy ezen a békésnek induló napon további megpróbáltatások várnak rám.

– Úgy tíz óra körül már behajtom a jószágokat, mert nekik sem jó ez a nagy meleg – mondta az öreg.

– Jól van, Pista bátyám! Akkorra ott vagyunk mi is!

Pista bácsi és Irma néni a feleségemmel valamilyen bonyolult, távoli rokonságban álltak. Én ezt nem szoktam firtatni, na meg amúgy sem igazodtam el rajta, hogy ki kinek az ángyikája meg bácsikája. Lényeg az, hogy a gyerekeink gyakran megfordultak náluk. Volt, hogy félnapokat is ott töltöttek, borsópucolással vagy egyéb kisebb kerti munkákkal. Persze Irma néni megebédeltette őket, és kecsketej is volt bőven.

A gyerekekkel reggeli után átballagtunk az öregekhez. A feleségem is jött.

– Régen láttam már őket! Én is átmegyek – mondta

Így aztán négyesben elindultunk a völgyben kanyargó poros úton. Félúton járhattunk, amikor Morzsi kutya nagy csaholással rohant felénk, de aztán, hogy felismert bennünket, lendületből bukfen-
cezve érkezett a lábunkhoz.

Egy kis vakargatásért kuncsorogva dörgölözött mindenkihez.

– A fenébe, Morzsi! Még a végén átesek rajtad – szoltam rá bosszú-
san.

Persze haragudni nem lehetett rá, hiszen csak szeretetre vágyott.

Pista bácsival lementünk az előtérből nyíló kis pincébe az üres hordókért. A pince nem volt se nagyon mély, se nagyon hosszú, így aztán az öreg nem kapcsolt lámpát. A nyári napfényből néhány lépcsőn leérve a pince félhomályába, olybá tűnt, mintha ez a nyirkos sötétség mindenhova behatolt volna. A hordók között lévő minden zug mintha összébb húzná az időt magának.

Felnézve a pincéből az előtérbe csak a mennyezet látszott. A kis ablakon beszűrődő fény, mint valami tompa távoli fénysugár, úgy világította meg a pókhálós plafont. A mennyezeten látszott a régen tett, és soha be nem tartott ígéret a meszeléssel kapcsolatban. Öreg és csúszós lépcsőfokokon botorkálva, a pincésípnál fejet hajtottunk cipekedés közben. Na nem tiszteletből, hanem ilyenkor az fejen keletkező kék foltoktól és horzsolásoktól óvtuk magunkat. Aztán a három hordót rossz autógumikra raktunk a prэшáz mellé.

– Köszönöm, fiam, a segítséget! A többi már elintézem magam is. Egy pohár bort? – kérdezte az öreg.

– Elfogadom, Pista bátyám.

Iszogatás közben kérdezte az öreg.

– Láttad már a kisbárányokat? Húsvétkor születtek, de már nagyon szépek, ott rendetlenkednek az ólban, mint a gyerekek.

– Még nem láttam őket!

A jószágok egy jó nagy területű és magas dróthálóval elkerített részen voltak, ahol kényelmesen és békésen megfértek egymás melletttyúk és kacsák az udvaron, kecskék és birkák a pajtában.

Borozgatás után a kis ajtón beléptem az udvarra, ahol igencsak figyelni kellett, hogy hová lép az ember és mibe. Így aztán elkerülte a figyelmemet Pityu, a kakas, akinek éppen hátat fordítottam. A kis fehér szőrű bárányokban gyönyörködtem. Boldogan fel és alá

futkostak, és egymás hátára ugráltak a szalmával beterített, félig nyitott pajtában. Közben Pityu gondolt egyet, és a hátamra ugrott, a szárnyaival hatalmas pofonokat mérve rám. Karmaival a vékony nyári ingemet átlyukasztva kapaszkodott, és csőrével a fejtetőmet kalapálta keményen.

Pista bácsi kaján nevetésére Irma néni kijött a házból.

– A fene essen ebbe a hülye kakasba, engem is mindig megtámad! Szedd már le arról a gyerekről! – szólt az öregnek. Aki nem mozdult, csak nevetett.

Nagy nehezen azért megszabadultam a hátamon táncoló kakastól. Az ingem már darabokban lógott rajtam és a hátam összekarmolva. Pityu nem érte be ennyivel, és újra támadásba lendült. Már szemtől szemben álltunk egymással, amikor tollait felborzolta, hogy nagyobbak nézzen ki, ismét a fejemet vette célba. Szerencsémre az ől mellé támasztott lapát épp a kezem ügyében volt, keményen eltaláltam vele.

Pista bácsiban ismét bennragadt a nevetés, látva, hogy Pityu kakasból egy kispárnára való toll távozott az ütést követően.

Nem tudom, hogy a kakasoknál mi a módi, de valószínű, hogy egy nagy turulmadár nyitott neki ajtót sietve, mert Pityu igen gyorsan szállt a mennyekbe. Mindenesetre Irma néni beszaladt a konyhába egy késért és egy kis vájdlingért, majd azon nyomban elvágta Pityu nyakát.

– Pista bátyám! Már meg is van a mai ebéd! – szóltam oda az öregnek, aki még mindig a falnak támaszkodva állt, de már bánatosan.

– Pedig milyen jó kakas volt... – mondta, csak úgy magának

Ezt én is tanúsíthatom, mert Irma néni nagyon jó levest készített belőle, és még pörköltre is futotta Pityuból.

Napjaink

Cölöpök

Nézem a fotókat, melyeket a hétvégén készítettem Balatonfüreden. Két nap wellness feleségemmel és a barátainkkal. Ez volt az ajándék a születésnapomra. Többet ér bármilyen flancos ajándéknál; azokkal lehetek, akiket szeretek, ráadásul még fotózhatok is. Régen volt a fényképezőgép a kezemben, és most kicsit vissza kell rázódnom a technikához. Válogatom a fotókat, de nehezen haladok, mert mindig visszatérek a hajókikötő cölöpjeiről készült képhez. Nézem a fodrozódó vízben a cölöpsort, melyek között van girbegurba is. Visszaverődik a tükörképük a szürke vízben. Morfondírozok rajta. Miért nem enged el ez a kép? Aztán rájöttem és írni kezdtem. Olyan, mint az életünk, melynek során egy-egy cölöpöt belénk ütnek – ha akarjuk, ha nem. Belénk ütik a cölöpöket, ami sokszor fáj, de sokszor örömmel is jár. Így lesz belőle sor. Van, amelyik kicsit görbére sikerül, van, amelyik egyenesebb. De a sor a lényeg – ha ránéz az ember – a sor, az legyen egyenes. Család kicsi gyerekekkel, és a gyerekek futkosnak a parton. Hangosan nevetgélve a sirályokat kergetik a Tagore sétány oszlopairól. Kacagva élvezik az első tavaszi napot. Ránézek a gyerekekre. Már nekik is van egy cölöpjük, és ha jól látom, egyenesre sikerült. Mert más nem is lehet az első cölöp, mint egyenes. Lesz-e bennük görbe cölöp is? Az nagyon sok mindentől függ. A nagyobb gond az, ha valaki megpróbálja a sorban lévő görbe cölöpöket utólag kiegyenesíteni vagy kihúzni. Lehet vele próbálkozni, de nem érdemes, mert a görbe is az övé, és oka volt annak, hogy miért lett görbe. Egy a lényeg, a sor legyen egyenes! Sétánkat folytatva a szívkörházzal szembeni kis utcában benézünk Árpád kocsmájába, mint mindig, ha itt járunk. És mint mindig, forró teát rendelünk fehér rummal, narancs- és citromdarabokkal. Árpád sosem önti a rumot a teába, odateszi az üveget az asztalra, és mindenki önt magának, amennyit szeretne. Csak első alkalommal kérdeztük meg, hogy hogyan számolunk el a rummal. – Ne aggódjanak, tudom én, hogy mennyi van abban az üvegben, meg különben is megbízom magukban. Árpád kocsmája tonettszékes, tizenkilencedik századot idéző bútorzattal van berendezve. A szépen csiszolt és mart üveglakokat hozzáértő gondos kezek felújították. Egy, a polcra felcsavart, kézi mákdaráló is megtalálta a helyét a régi szódásüveg mellett. Parti bácsi kis boltja jut eszembe

Árpád kocsmájáról. Ahová nemcsak vásárolni volt jó bemenni, hanem beszélgetni is. A barátom kérdi tőlem:

– Miért fekete-fehéren fotózol most?

– Nem tudom, valahogy gondolkodás nélkül állítottam át a gépet. Talán ilyen a hangulatom. De én ezt is szeretem, mert sokszor a fekete-fehér valószínűbbnek tűnik a számomra, mint a színes.

Tüdőszűrő

Félálomban forgolódtam, sehogy nem találtam a helyem. Felébredtem, és rájöttem, hogy fáj a jobb oldali lapockám, és a fájdalom már a mellkasomba is kisugárzik.

– Mi a fene ez?

Holnap elmegyek tüdőszűrőre! Nem is tudom az idejét, mikor voltam utoljára. Feleségemet kérdeztem.

– Szerinted még mindig ugyanott van a tüdőszűrő, ahol régen volt?

– Igen! – jött a határozott válasz.

Most már csak azt kellene kideríteni, hogy mikor van rendelés. Haha... erre való az internet. Kattogtattam bőszen, megnyitottam már vagy száz lapot. Több formációban is beírtam a kulcsszót a keresőbe, a városnév után „Tüdőszűrő rendelési idő”. Kaptam kb. kétezer lehetőséget. A francba, ennyi idő alatt odaérek gyalog is, mire ezeket mindet megnyitogatom! A következő felismeréstől felcsillant a szemem. A vejem nemrég volt tüdőszűrőn, biztosan tudja, hogy mikor van a rendelési idő! Már hívtam is.

– Szia Gyuri bá! – köszöntött

– Szia, csak azért kereslek, hogy meg tudnád mondani, mikor van tüdőszűrőn rendelés?

– Nem tudom, én csak úgy beestem, és akkor éppen volt.

– Kösz, akkor én is csak úgy „beesek” majd.

Beültem az autóba. Egyenes út vezet odáig, csak néhány jelzőlámpa van. Amikor én megyek – érdekes módon – mindig pirosra vált. Van időm, bámészkodom a mellettem állókat. Ideges, feszült arcok. A mellettem lévő autóban szőke fiatalasszony mobilozik. Háta mögött a csemetéje, egy gyerekülésbe kötve kiflit majszol.

Kiflimorzsa, összegyűrt papír zsebkendők, félig teli különböző színű és tartalmú műanyag palackok az ülésen szanaszét.

– Ezek az autóban piknikeznek? – elmélkedem a látványon.

Jobbra kanyarodna, biztos megy a Tescóba! Neki már zöld a lámpa – kezében a telefonnal – lenyúl a váltóhoz. Jó nagy gázt ad. Az autó füstfelhőt lök maga mögé, majd a vezető néhány méter után csikorgva fékez.

Együtt van a zöld a gyalogátkelővel!

Telefon még mindig a fülén, és kezével gesztikulál idegesen, amíg az idős házaspár lassan elhalad előtte. Újból gázt ad, újból füst, a motor bög, mert váltani kellene, de a telefon most fontosabb.

Balra mellettem fiatal hölgy egy piros Golfal. Szó se róla, jobb márka, mint a feleségem autója, amivel gyakrabban járok, mint a sajátommal. Praktikus oka van ennek: mert keveset fogyaszt, és könnyebb vele parkolni.

Rossz sávban áll a golfos hölgy, mert az Ő sávja elfogy, így mögém kell majd sorolnia. Láthatóan nem szeretne, ezért mint az autóversenyeken, gázfröccsökkel és a kuplunggal hintáztatja az autót, mint a „nagyok”.

Tekintetünk összetalálkozik, még inthetne, hogy elém akar állni, de nem teszi. Unott képpel végigmér, engem és az autót. Arc kifejezéséről leolvasom a gondolatait, de most inkább nem írom ide. Tovább játszadozik a gázpedállal.

Mosolygok, és a sárgánál indulok, nem nagy gázzal, de tempósan. A Golfnak egyhelyben, sivitva füstölnek a kerekei. Én már átjutottam a kereszteződésen, és tartom a sebességem, elvégre ötven a megengedett. Mellém ér a piros autó, jelez, hogy sávot váltana, de nem tud, mert egymás mellett haladunk. Mindjárt elfogy a sávja, rám néz kétségbeesve. Fékezek egy kicsit, majd intek neki. Menjél, engem megvár a röntgengép!

Már régen nem bosszankodom ilyesmin, inkább segítek. Persze egy kis oktatás, mások veszélyeztetése nélkül, belefér a pakliba.

Még egy körforgalom, egy lámpa, és már ott is vagyok.

Okkersárga öreg épület, amióta emlékszem, ennek mindig ilyen színe volt. Kerestem egy parkolót, és aprópénzért turkáltam a zsebeimben, összejött úgy kétszáz forint, tíz- és húszforintosokban. Dobálom az automatába az aprót, az meg kattog nyelés közben, és a digitális óra jelzi, hogy hány percet ad.

– Az anyád úristenit! Jó kis órabérért dolgozol – dühöngtem magamban.

Pénzdobálás közben felrémlettek előttem az iskolai tüdőszűrős napok, amikor még az utcán is állt a sor, és gyerekzsivajtól volt hangos a kis tér.

Nincs több apróm, így csak abban bízom, hogy nem lesznek sokan. Középkorú hölgy igyekszik velem szemben a járdán, rám néz, látja, hogy én is az épület felé tartok, meggyorsítja lépteit, és az orrom előtt bevágja az ajtót.

Megint mosolygok.

Ajtó mellett balra, nagy tábla „Bőr- és nemibeteg- gondozó”, jobbra „Tüdőszűrő”. A bal oldali táblát vettem észre először, ezért a kilincset könyökömmel nyomtam le, és úgy mentem be. A nyitott ajtót jobb sarokkal elegánsan betettem magam után. Biztos, ami biztos, kézzel nem fogom meg ezt a kilincset.

Hölgy a lépcsőfordulóban téblábol, láthatóan nem tudja, merre menjen. Még mögöttem vagyok, mikor megkérdezem.

– Tüdőszűrőre? Igen válaszol hátranézve.

– Az emeleten van, a folyosó végén! Meg sem köszöni, kettesével veszi a lépcsőfokokat, nehogy megelőzzem. A váróban utolérem, már a kartonozó kis ablaka előtt áll és a táskájában kotorászik. A váró amúgy szerencsére üres.

– Tb- és lakcímkártya kell! – szól ki az ablakon a fehér köpenyes kartonozó.

A középkorú hölgy leült egy padra, és a táskája tartalmát kezdi válogatni.

Nekem már a kezemben vannak a szükséges iratok, így nyújtom a papírjaimat a kartonozónak. Egyeztetik a lakcímet, nem stimmel.

– Mikor volt itt utoljára? – kérdezi az ablak mögött ülő hölgy.

– Nem tudom, de jó régen az biztos.

Végül megtalálják az ismerős barna zacskót, amiben benne van szinte az egész életem.

– Hm... kérek egy zacskó embert ! – morfondírozom magamban.

Mintha lett volna itt egy tábla, amin 1700 Ft felirat volt látható, így visszarántom magam a valóságba.

– Mennyit kell fizetnem a tüdőszűrésért? – kérdezem a kartonozó hölgyet.

– Magának már ingyenes! – mondja mosolyogva.

– Ingyenes a fenét, most etettem meg a parkolóórát egy csomó aprópénzzel!

Nevet rám, aztán megszólal.

– Nem gyakran jár ide?!

– Mikor voltam utoljára? – kérdezek vissza.

– Kilencvenháromban!

– Annak pont húsz éve! – jegyzem meg, kissé meglepődve az idő múlásán.

– Akkor harmincháromban találkozunk legközelebb? – kérdezi mosolyogva.

– Legalább nem unjuk meg egymást – válaszolom kajánul vigyorogva.

Értette a viccet!

– Vigye magával ezt – és a kezembe nyomta a barna zacskót.

A középkorú hölgy már toporog a hátam mögött – megtalálta az iratait.

Ránézek, látom rajta, hogy ideges a kereséstől, vagy valami más miatt. Ki tudja?

– Szeretne bemenni előttem? – kérdezem megértően.

– Nem! Nem! Menjen csak – mondja zavartan.

Belépek az öltözőbe, ami ugyanolyan mint ötven éve. Itt mintha megállt volna az idő, nem változott semmi. Az előttem lévő illető nehéz illata még mindig a levegőben van. Nem mosdatlan illat, inkább csak az az izgulós „orvosnál vagyunk” illat. A röntgenes hölgy sarkig nyitja a belső ajtót, és elkéri a barna zacskót. A röntgengép is ugyanaz: a fehér fémvázon a festék már megsárgult, és itt-ott már megkopott. Gondolom, a gép lelkét azért felújították az elmúlt évek alatt.

– Mély levegőt vesz! Benntart! Nem mozog! – Zúgás, kattanás.

Már kész is, a „zacskóember”!

Öltözés közben eszembe jutnak a gyerekkori élmények, amikor hatan, nyolcan vetkőztünk félmeztelenre a kicsi helyiségben. Soha nem tavasszal, vagy kora ősszel hoztak ide bennünket az iskolából, hanem mindig nagykabátos időben. Keresgéltük a cipőket, a trikókat, a sapkákat és a sálakat, összezsúfolódva.

Felnéztem a mennyezetre, és ismét elmosolyodtam. A női és a férfi öltöző közötti fal még mindig nem ér a mennyezetig.

Kamaszodtunk már, amikor nagy röhögcsélve, egymás vállára állva lestünk át a lányokhoz, akik aztán sikítózva tanárnőért kiabáltak.

Hazaérve, a hólapáttal elkotrom a lehullott diólevelekkel együtt a diót is, nehogy az autó kerekeivel széjjeltapossam. Hétvégén jönnek az unokák, majd összeszedjük gyékénykosárba, és lesz ideje kiszáradni tavaszig. Kezemben a hólapáttal azon gondolkodtam, milyen gyorsan elszaladt ez az év is. Miért van az, hogy hatvan felett az évek gyorsabban mennek?

Egy-két szempillantás, és mindjárt itt van harminchárom. Mehetek újból tüdőszűrőre, az okkersárga épületbe, ahol úgy érezhetem magam, mint egy időutazáson.

A tű

– Sosem szúrtam még hasba senkit!

– Ne féljen! Nem tudja vele megölni – mondta a patikus, és mutatta a két tenyerével, hogy a hasfalán hová kell szúrni.

– Köldöktől jobbra vagy balra egy tenyérnyivel. A mutató- és a nagyujjával fogjon össze egy darabot a hason, és amikor feszes a bőr, nyomja bele a tűt!

– Mennyire nyomjam? És meddig? – Na nem?! Én ezt, nem akarom! Szájkaratéban talán jó vagyok, de ez a bökdösés a tűvel, az nem megy. Nem, nem, nem! – De hogyan nyomjam? Függőlegesen vagy ferdén? Vagy függőlegesenferdén?

Egyre többen voltak már mögöttem az áruházi patikában. Mindjárt hat óra, és zárnak.

Nem érdekel! Meg kell tudnom, hogyan kell valakibe belenyomni a tűt.

– Nyomja bele tövig, ütközésig – mondta a patikus mosolyogva, mintha azt kérdeztem volna, hogyan kell lenyelni egy gyógyszert. – Csak kétcentis a tű – nyugtatgatott.

– Rendben! de én még egycentiset sem nyomtam bele senkibe.

– Akkor adja be magának az, akinek szüksége van az injekcióra – válaszolta.

- Az nem fog menni, mert a mama mindjárt nyolcvankettő, és remeg a keze. Esetleg kitetoválna a tűvel a hasát.
 - Az édesanyja? – kérdezte megértően.
 - Nem! A feleségem édesanyja!
 - Akkor majd beadja a felesége! – jött a következő javaslattal a patikus.
 - Az tuti, hogy nem fog menni, mert a feleségem már a tű látványától is rosszul van.
 - Akkor nincs több tippem! Kétezer-ötszáznyolcvan lesz – és a kezembe nyomta a három dobozt.
- Megfordultam. A gyilkos tekintetű emberek megvetően végigmértek: mit kérdezzeti ez a szemét a patikust, amikor már szinte alig van hely a zárás előtt összegyűlt emberek miatt.
- Most hogyan magyarázzam meg, hogy jöttem volna én előbb is, de csak most hozták haza a mamát, térdig begipszelve. Kilenc óra körül jött érte a mentő, most meg este fél hat van. Személyautóba beültetni még törött láb nélkül is nehezen ment, hát még így. Úgy-hogy ezt a lehetőséget el kellett vetnünk.
- Hazaértem a gyógyszerekkel és a három doboz feltöltött tűvel. A nagy tanácsadásban a patikus nem írta rá, hogy naponta mennyi véralvadásgátlót kell beadni a mamának! Telefonálgatás egy órán keresztül. Kiderült, napi egyszer, mindig ugyanabban az időben.
- Mama, akkor készülődjél, mert most van az az idő!
 - Most bosszút állhatsz rajtam! – mondta legörbülő szájjal.
 - Eddig sem tettem! Most meg már minek? – kérdeztem vissza.
- Felhúzta a pizsamafelsőjét, én meg csináltam, ahogy a patikus mondta. A feleségem elfordult.
- Én nem bírom, még nézni sem!
 - Akkor, ne nézzed!
- Valamit rosszul csinálhattam, mert a mama sírva fakadt. A francba! Nem kellett volna nekem bökdösni. Még a végén azt hiszi, hogy szándékosan okoztam neki fájdalmat.
- Fájt?
 - Nem! Nem éreztem semmit! Ügyes vagy.
 - Komolyan azt gondoltad, hogy ezzel a tűvel most bosszút állok rajtad bármiért is?

Valentin-nap margójára

A számítógépnél ültem, amikor a feleségem beszólt a félig nyitott ajtón.

– Ma mindenképpen mennünk kell bevásárolni, mert már van egy oldalnyi lista, hogy mi nincs idehaza.

– Rendben ! Mikor akarsz menni?

– Öt óra után, mert négyre jön még egy ügyfél az irodába! Utána mehetünk is.

Bennem sosem lobog a vásárlási vágy, mondhatnám azt is, hogy kiütést kapok, amikor meghallom, hogy „el kéne menni a Tescóba.” Egyszerűen tömegiszonyom van. Ez a százforint-keresés és kocsi-tologatás az agyamra megy. Elembertelenedett hodály, ami egyeseknek, szinte kirándulóhelynek számít. Nincs mit csinálni oda-haza, vagy unatkoznak, akkor autóba ülnek családotól, és lézen-genek az áruházban. A gyerek ordít a bevásárlókocsi ülésén, ami amúgy üres. Látszik rajtuk, hogy csak azért hozták, hogy a gyereket tologassák benne. A másik gyereket az anyja vonszolja. Hisztizik, hogy ő szeretne a kocsiban ülni. Velem sosem fordulhatna elő, hogy azért menjek be egy ilyen üzletbe, mert nincs más dolgom.

Parti bácsihoz mindig szívesen jártam vásárolni az Erzsébet királyné útra, mert ő kereskedő volt, és nem árufeltöltő. Ő tudta, ha meg akar élni, akkor a vevőt ki kell szolgálni, nem elélődni az árut, mint disznónak a moslékot. A vevőt tájékoztatni kell, hogy mi az, ami eddig nem volt, és mi az, amit most ajánlani tud. Nem szórólapon, amivel tele a postaláda!

Parti bácsival mindig váltottam néhány mondatot. Néha többet is, ha mindkettőnk ideje engedte. Az öreg jobb volt, mint az újság, mindenkiről tudott mindent, de nem pletykált.

Parti bácsinak nem üzlete volt, hanem boltja. Most, hogy ezt leírtam, jutott eszembe, milyen érdekes a mi nyelvünk. Üzlet a pénzről szól. Az áruház még több pénzről. A bolt meg arról, hogy a kétkilós, meleg barnakenyérből egy forintért vágott az öreg két szelet kenyeret, mert csak annyi kellett éppen. És ha kértem hozzá parizert is, tíz dekát, azt is rárakta.

– Kérsz még valamit, fiam?

– Két darab savanyú paprikát.

Polcról fehér staneclit vett az öreg, beletette a nagy facsipesszel az üvegből kihalászott paprikákat, és egy kis selyempapírral körbetekerte .

Kenyeremet is selyempapírba csomagolta, majd az egészet egy ropogós nagy barna staneclibe tette. Staneclibe, így hívták. Nem zacskónak. És nejlonzacskó akkor még nem is volt.

Ezután a kis kitérő után visszatérve az áruházhoz. Az automata ajtókon bejutva a vásárlótérbe hatalmas felirat fogad: VALENTIN-NAPI VIRÁG AKCIÓ!

– Ez meg mi a franc?! – nézek kérdő szemekkel a feleségemre.

– Nem tudod?! Ez a szerelmesek napja, és ilyenkor virágot kell venni annak a nőnek, akit szeretsz!

– Drágám, nálam a szerelmesek napja az volt, amikor elvettelek feleségül. És az is marad! És azon a napon van virág, meg minden, amit csak akarsz. Van virág a névnapodon, van virág a születésnapodon. És van virág, amit csak úgy szoktunk venni, ha neked tetszik! – intéztem volna el, rövid úton az eszmecserét, amikor megjelent a volt szomszédunk, akit már hónapok óta nem láttunk. Felfigyelt a nézeteltérésünkre virágoknál.

– Képzeld, nem akarja nekem megvenni ez az ember! – mutatta a virágot a feleségem.

– Nem hát! Nem vagyok sem Valentin sem hülye! Vegyen virágot az, akit Valentinnak hívnak! Van énnekem rendes becsületes nevem.

– Megveszem én neked, ha ez az ember nem akarja! – mondta a szomszéd.

– Megveheted, majd ha Valentinnak hívnak, különben meg úgy vágom ki a kocsiból, csak úgy durran.

Ezzel részemről lezártnak tekintettem a dolgot, A felírt listából még amúgy semmit nem vettünk, és már negyedórája itt toporgunk a virágoknál.

Na végre! Kocsitologatás, pakolás a polcról, liszt, só, cukor, kávé stb. Fordulok vissza...

– Mi kell még?

A kocsiban ott a cserepes orchidea. Szép celofáncsomagolásban és a virágai valóban gyönyörűek.

– Ez meg mi? – kérdem a feleségemet.

– Annyira szépek a virágai és olyan különleges a formája is.

– Akkor miért nem ezzel kezdted!? Minek jössz nekem ezzel a hülye Valentin-nappal?

A fentiekből is látszik, hogy ki hordja a nadrágot a háznál. Természetesen én, csak előtte mindig megkérdem, hogy felvehetem-e?

Virtuális társskereső

Ülök a számítógép előtt, a közösségi portált böngésem. Barátaim fotói, lájkolások és kommentek. Olvasok mindenfélét: politikai meggyőződések kinyilvánítása, értekezések a fülkeforradalomról. Hazai és nemzetközi sajtóvélemények a kormányról, és minden másról. Bye Alex meghódította Európát: ujjongások és lesajnálások, művészekről és amatőrökről. Kattintgatok és rángatom az eget. Barátom küldött egy meghívót, valami másik közösségi oldalra. A neve ismerős, de soha nem regisztráltam ide, nem is kellett, mert beléphettem azzal az azonosítóval, amit ezen az oldalon használok, és már fel is tette az adatlapomat az összes fotómmal.

– Na ne! Ennyire azért még nem vagyunk jóban.

Gyors törölgetés, e-mail cím-váltás, profilmódosítás.

Töltögetem a sok ostoba kérdésre a válaszokat, az elején még boszszantott, mi köze hozzá? Aztán már csak játszom, most van időm, és kitöltök mindent. Na, nézzünk körül, mi van itt.

Rájöttem... ez egy társskereső oldal. Egyedülálló vagy csak magukat elhagyatottnak, elhanyagoltnak érző emberek több ezres tömege. Miért van ez így? Ez a modern kor válasza a társtalanságra, hogy összegyűjti az amúgy is frusztrált egyedül maradt embereket?

Nem tudom, miért, de meggyőződésem, hogy ilyen lapokon komoly kapcsolatot képtelenség kialakítani. Mindenki a legszebbet, a legjobbat mutatja magáról, és kerget egy illúziót, hogy jön a herceg fehér lovon, vagy a királylány a fele királlyal. Mennek levélváltások durva és szolid hangnemben, és mindenki panaszkodik, hogy a másik mekkora bunkó, és hogy mindegyik férfi egy disznó, mert rögtön csak „azt akarják”. Azért mégiscsak marad, és eltűri az ocsmány stílust, aztán már ő is úgy kezd beszélni, mint a többi. Megváltozik minden, és elfelejtődnek a valós emberi kapcsolatok,

„virtuálissá” válik, mint mindenki más. Kizökken a mindennapok taposómalmából, a reménytelenségből, átkerülve egy nemlétező álom világba, ahol esetleg ő is VALAKI lesz, ha kiharcolja magának a többi „virtuális” elismerését, közben az élete sivár és tartalmatlan, amiről talán nem tehet, mert megcsalták, mert elhagyták, mert elveszett az „egymásbakapaszkodás”, a másikba vetett hit és remény.

A keresőbe beütöm: Székesfehérvár, nő, 18-tól 90 évig Több száz találat, végignézni is sok lenne a rengeteg adatlapot. Negyvenes évektől felfele tömegével vannak az egyedül élő nők. Már csak a fotókat nézem, százból kettő-három, akin még látszik, hogy van benne tartás. Sokat fotózok, így meglátom, ha valami mesterkéltné, ha valami nem őszinte. Görcsösen olyan képet mutatnak magukról, ami már a fotón is hazug.

Milyen lesz a valóság?

Tibor 52 ír nekem egy sort üzenetként, valahonnan Zalából.

„Mi van öreg, kanos vagy?”

Próbálom neki megmagyarázni a helyzetet, hogyan kerültem ide, és hogy nem vagyok „kanos”, illetve már nem annyira, de azért még mindig... Szóval mi köze hozzá?

Nem hagyja abba, csak írogat, elkoptatott vénuszdombokról és egyebekről.

Már nem érdekel, nem is válaszolok rá, csak eszembe jut, miket írogathat ez a fazon az itt lévő nőknek?

A nő az én szememben mindig NŐ volt, és soha nem alacsonyodnék odáig, hogy bármelyiket is megbántsam a külseje vagy egyéb ok miatt.

Váltak néhány levelet számomra tetsző, és kevésbé szimpatikus hölgyekkel. Azt érzem, hogy ki vannak éhezve a jó szóra, a normális emberi kapcsolatokra. Megsajnálom őket, mert én már csak ilyen vagyok. Beszélgetek velük, és szinte minden második azt írja, kár hogy van már feleségem, nekik ilyen ember kellene. Férfiak ! akik egyáltalán nem FÉRFIAK!... Csak azt hiszik magukról! Mert van a lábuk között valami, ami a nőknek nincs? A nyakuk felett van-e valami?

Mindenszentek

Nehezen ébredek, torkom kapar, talán horkoltam az éjjel. Nyújtózom a paplan alatt. A leeresztett redőny hézagain keresztül besüt a nap. Vékony aranycsíkokat rajzol a falra. A porszemcsék milliói ezüstös csillogással ragyognak a sugarakban. Fújok egyet a csíkok felé.

Örvénylő mozgásba kezdenek az apró szemcsék, majd megnyugszanak. A sugarakon kívül békésnek tűnik a világ, pornak nyoma sincs, vagy csak nem látom.

Felhúzom a redőnyt, szemem résnyire van nyitva. Hunyorogva nézem a hatalmas ezüstoffenyőt az ablak előtt. Már a háznál is magasabb. Kicsi, zöld, és sárga madárcák raja rebben tovaa redőny zájára. Készülődünk!

Virágüzlet a temetővel szemben.

Tébláboló, virágok között válogató emberek. Sokan tanácstalanul nézegetik a cserepes krizantémot. Leteszik, arrébb mennek. Tenyérenyi mohakoszorút forgat a kezében egy idős asszony. Az árát nézegeti, majd visszateszi a polcra. Talpig feketében, fején fekete selyemkendő.

– Azt a cserép margitvirágot kérném – szól az eladónak, és mutat a kizantém felé.

– Nyolcszáz lesz.

Kotorászik a pénztárcájában, a cipzáras részen, mert a papírpénzes oldal láthatóan nagyon vékony, vagy talán üres. Fémpénzekből lassan kiszámolja a nyolcszázat. Fogja a virágot és tétován elindul a temető felé, mintha nem is oda akarna menni.

Vásárolunk mi is „margitvirágot” hét cseréppel. Most öntözték meg őket, mert még csepeg róluk a víz. Kérünk még hét kis mécsest. Fizetünk és elindulunk a köztemető felső bejárata felé. Két sírunk van itt, akikhez ilyenkor kimegyünk.

Feleségem távoli rokonai, és egy ismerős, akikhez senki nem jár. Irma néni és Pista bácsi.

Tavalyi kis koszorúnk és a napszitta műanyagdobozos kis mécsest még ott van az urnafal táblája előtti kis betonpárkányon. Pedig van unoka. A Feri, aki legalább évente egyszer hozhatna egy szál virágot.

Az alkohol mindig fontosabb volt. A nagyszülőktől örökölt lakás is lére hajtvá. Rövid boldogság egy palack ócska borral a lépcsőház ridegségében, egy szakadt táskán üldögélve.

Kilátástalanság.

Mások okolása.

A reménytelenség már végleges. Ötven felett az újrakezdés is annak tűnik. Egyik napról a másikra. Ital legyen!

A másik sír egy ismerőse.

Egyke gyerek, elvált szülők. A lány ottmaradt Eger környékén az anyjával. Jogi egyetemre járt. Az apja büszke volt rá, aki szerszám-készítőként dolgozott. Olajos szemüvegét az orra hegyére húzva, a szemüveg felett csillogó szemekkel kukucskálva, örömmel újsá-golta mindig , hogy éppen melyik vizsgán és milyen eredményekkel van túl a lánya. Segítette pénzzel, sokszor erőn felül is. A lány el-végezte a jogot. Ügyvédként vagy jogászként dolgozik valahol.

Síron csak a mi tavalyi virágunk, és a mécsesünk. Ahogy odatet-tük.

Nyugodj békében, János!

Még van három temetőnk: Csutora, Szedres-kerti, Sóstói

Beszélgetünk útközben a feleségemmel.

Szerencsések vagyunk! Pont huszonöt éve, hogy apai nagyanyám elment. Kilencvenöt volt.

Ő volt az utolsó, akit temettünk. Óhatatlanul és kimondatlanul ilyenkor mindig felmerül bennem: Ki lesz a következő?

Elhessegetem a borús gondolatokat. Nincs még itt az ideje...

Vágyak és valóság

Ez az írás egy játék részeként született. Kaptam hat szót, amiből egy történetet kellett írni úgy, hogy minden szónak szerepelni kell benne. A történet valós eseményeken alapul.

(Tapadókorong, karcsú, hegyvidék, naplemente, bátorságpróba, típ-ródik)

Beleszeretett ebbe az országba. Még nem tudta, hogy miért, csak érezte. Talán az emberek miatt, akik mindig kedvesek egymással is, nem csak vele. Már négy éve nem tud szabadulni tőle. Évente egy hétre mindig eljön ebbe a Somogy megyéni kicsiny köztársaságba, ahol van **hegyvidék** nyáron is havas hegycsúcsokkal, és tengerpart pálmafákkal. Ide, ahol a **karcsú** patakként rohanó vízfolyások a folyókat táplálják, és jéghideg vizükkel egyre kövérebbre hizlalják. A kopár sziklafalból előtörő dübörgő vizesések párája hidegre hűti a nyári forróságot, miközben a vízpára a mohaszőnyeg fölé odavarázsolja a szivárványt, aminek az íve aranykalitkába zárja az ember szívét.

Hegyen lakik ő is. Persze ez csak egy dunántúli domb, és nem hegy. De hát a nevében ott van a hegy, akkor legyen hegy, a fene bánja. Már hetek óta készülődött az útra. Szállást mindig ugyanott foglalt, és változtatni rajta eszébe sem jutott. A Špik hotel a szállodával szemben lévő, nyáron is hóval fedett hegycsúcsról kapta a nevét. Kiváló szálláshely és kiindulópont a Júliai-Alpok szívében, néhány kilométerre az olasz és az osztrák határtól. Januárban egy-két levélváltás után ismét foglalt egy hetet júniusra. Igénybe véve mindenféle törzsvendég kedvezményt, sikerült az árból harminc százalékot lealkudnia. Ilyenformán aztán jóval alatta maradt egy Balaton-parti szállás költségének. Nem beszélve arról, hogy itt nem akarta soha senki becsapni, ha egy vendéglőbe betért egy kávéra. Az autó ajtaját is nyitva felejtethi akár egész napra, mert itt nem nagyon ismerik azt a fogalmat, hogy bűnözés.

Útiterv-gyártás... Mi az, amit ebben az egy hétben meg kellene nézni? Elsőre úgy tűnt, mintha a néznivalók tárháza egyre csökkenne, de aztán rájött, hogy az igazi látnivalók nem a szervezett utazások által előnyben részesített helyeken vannak, és azokat már amúgy is kipipálta. Az igazi látványt meg kell találni, és ehhez szükség van a GPS készülék adatbázisának frissítésére is. Mert ugyan kicsi az ország, de több ezer kilométer kiépített turistaút útvesztőjében ez elengedhetetlen.

A külföldi autópálya-matricát még indulás előtt megvette, így le van róla a gond, és legalább nem euróban kell fizetni. Az autót átnézte és kipróbált mindent, hogy működik-e. A GPS tartójának tapadókorongja nyomot hagyott az üveg belső felületén az ide-oda

helyezgetéstől. Gondolta, ráfér az autóra egy ablaktisztítás is. Aztán a korong kioldóját valamiért elfelejtette átkapcsolni, így egy hátrázott mozdulattal egyszerűen letépte az üvegről, és ettől a mozdulattól a műanyag elszakadt. Rosszul kezdődik, bosszankodott, és lázas keresésbe kezdett... A régi készülék tartóján lévő **tapadókorong** biztosan megfelel. Gondolkodott, hová is tehetné. Nem szokott eldobálni semmit! Talán abban a sárga cipősdobozban van a polcon, ami mellett ott van egy dunsztosüveg, félig facsavarokkal?! Szűk helyen, az autó és a polc között araszolva közelített a dobozhoz. Kinyújtott karjával egyre közelebb került a céljához, és ujjával már érezte a doboz tetejére rakódott porszemcséket. Még pár centi és megvan! Fújta egyet, mert a karja már fáradt a nyújtózkodástól. Elérte végre a dobozt, és próbálta maga felé húzni, de a mozdulat nem sikerült igazán, mert leverte a dunsztosüveget. A facsavarok és az éles üvegdarabok az autó alatti betont szőnyegként terítették be. A fényesen csillogó réz csavarfejek gúnyosan vigyorogtak rá a kerekek alól.

Ilyen nincs! Ki sem tud állni a garázsból az autóval, hogy összehajlítva a szerteszéjjel hullott csavarokat és a törött üveget, bosszankodott magában.

Visszaaraszolt a dobozzal a kezében, majd letette az autó tetejére. Keresett egy partvist és egy lapátot, aztán négykézláb a kerekek alatt sunyin lapuló csavarok összegyűjtésébe fogott. Nem babonás! – azért elhessegette a negatív gondolatokat magától. A tapadókorong cseréje is megtörtént és az ablakpucolással is elkészült, mire a nyári szürkületen át még egy utolsót nyújtózkodott a lenyugvó nap.

Eljött az indulás ideje, és a csomagok is a helyükre kerültek. Laptop, fényképezőgép és tartalék memóriakártya a géphez, szóval minden olyasmi, ami szinte már rutinná vált a csomagolást illetően. Kényelmes és könnyű bőrbakancs, amilyenre gyerekkorában mindig is vágyott... Előző este méhviasszal gondosan átkente, és reggel még egy finom szőrű cipőkefével kicsit átkefélt. Nem a cipő fénye miatt, hanem, hogy ne ragadjon a viasztól. Könnyű esőkabát a csomagok tetejére, és a fanyelű, kampósbotra emlékeztető öreg esernyő. Nem szokta használni, de e nélkül sosem indult el, mert az öreg ernyő már az autó tartozékává vált.

Ötszáz kilométer... Egyszer szokott megállni útközben, ez most is így történt. Az autópálya melletti pihenőhely padján gyorsan megette az előre elkészített szendvicset, és lassan visszaballagott az autóhoz. Még egyet nyújtózkodott és megropogtatta a csontjait, mielőtt beült volna. Visszanézett a határ felé, és még mindig azon morfondírozott, hogy nem vette észre, hogy már egy másik országban van. Néhány kilométer megtétele után jutott el a tudatáig, hogy már a határon túl van, mert az út menti fű foci pályára minőségűre volt vágva, és elszórt szemeteszsákokkal, autóból kiürített cigaret-tacsikk-halmokkal sem találkozott már jó ideje. Az út mellett egyre gyakrabban tűntek fel a már ismerős dombok és hegyek, sötétzöld fenyőerdők ölelte kopár gránitsziklák. Úgy néztek ki, mint ráncos arcú öregemberek, akik hatalmas zöld fotelokban terpeszkedve, csendesen figyelik, hogyan suhan az autójával a szerpentin.

A hegyek egyre magasabbra nőttek, az autó külső hőmérőjén a kis zöld számok pedig egyre kevesebbet mutattak. Errefelé már havas völgyek tekintgettek rá gyanakodva, mintha látnák a csomagtartóban a bakancsot, amivel érintetlen hótakarójukat hamarosan megtapossák.

A szállodában a bejelentkezés rutin mozdulatokkal történt, ugyanúgy, mint máskor. A recepciós mosolyogva köszöntötte, talán megismerte. Átvette a szobakártyáját, és a csomagok kipakolása is gépiesen ment már. A szekrény polcaira zokni, fehérnemű, pulóver, melegítő. Ingek és nadrágok a vállfákra. Egy kora délutáni csobbánás a wellnessben... Nem volt oda a jakuzziért, de most valahogy jólesett a derekát és a lábát masszírozó erős vízsugár. Nézett kifelé a fürdő ablakán a havas hegyoldalra, és a patakra, ami mellett nyári virágokat terem az út mellé fodros ingként hajló rét. Megnyugtatta és elálmosította ez a végtelen nyugalom, ami kintről áradt felé. Mintha itt született volna. Nem is érti, hogy miért **tipródik** még mindig azon, hogy ide költözzön, amikor már régóta vágyik erre a békére és a csendre. Békére és nyugalomra a mindennapokban. Miért van az, hogy itt nem folyik gyűlölködés a politikusokból, a sajtóból, a televízióból, a rádióból; vallásról, børszínről és nemzetiségekről?

Fejét hátra támasztotta és hallgatta a csöveken kiáramló víz. Már nem akart az otthoni dolgokra gondolni. Egy hét, és feltölti magát nyugalommal, amit két nap alatt úgyis leszívna, amint hazaér.

Akkor meg minek hazamenni? Gondolatok cikáztak a fejében, talán majd egyszer béke és megértés költözik otthon is az emberek szívébe...

Megkapaszkodott a medence korlátjában és a csúszós műanyaglépcsőn kimászott a jakuzziból. Itt a fürdőbe tilos papuccsal bemenni, ezért mezítláb mindenki úgy közlekedik a kerámián, mint egy csípőficamos kacsa. Megigazította a fürdőnadrágját, és odacsoszogott a zuhanyhoz. Melegre állította, és élvezte a feje tetejére zuhogó vizet, amitől olyan érzése támadt, mintha egy vízesés alatt állna. Hunyorogva nézte a hegyeket a gőzölgő vízfüggönyön keresztül. Néha fűjt egyet, mint a bálnák, amikor az arcára több víz került a kelleténél. Mindjárt itt a **naplemente**... Felöltözik és megnézi a gránitkristályokról visszaverődő nap sugarait. Már számtalanszor látta, de mégsem tudott betelni ezzel a narancssárgán izzó folyammal, ami ilyenkor beborítja az Oltár és a Špik felhők mögé bújó csúcsait.

Mindig húzott zoknit a lábára, amikor a bakancsát felvette, de most valahogy jólesett ennek a finom megmunkálású hűvös bőrnek az érintése, olyan érzése támadt, mintha a bakancs hozzánőtt volna a lábához. Virágokkal teli, zöld mezőn és az évszázados fenyők között bóklászva keresett egy jó helyet, ahonnan láthatja mindkét hegycsúcsot. Egy lekerített részen lovak legelésztek békésen. Sárga kiscsikó nagyokat rúgott a semmibe, még nem tanulta meg, hogy a bogarakat a farkával kell elhajtani, nem a patáival. Megtalálta a helyet és a kerítésre támaszkodott, várta az utolsó sugarakat, amik narancssárgára festik a szürke sziklákat. Jöttek a földöntúlinak tűnő fények, amikor is a hegyoldal zöld fái és a havas völgyek tíz percre izzó lávafolyamnak tűntek. Összehúzta a szemeit, hogy a látvány minden kis részletét magába szívhasssa.

Az esték itt nyáron is hűvösek, a nappali meleg után a szürkület és a naplemente hirtelen borítja be a hideget a keskeny völgybe. Ez a hideg aztán reggelig itt marad, és apró páracseppek ezüstös csillogásával vonja be a vidéket.

Másnap reggeli után a „Vrisics-hágón” átmént a hegyen, húsz kilométer, negyvenkét hajtűkanyar és ezer méter szintkülönbség. Látni akarta a Socát, ami itt ered, de a határ olasz oldalán már Isonzó. A hegy túloldalán lement Trentáig. Valahol itt harcolt az öregapja az első világháborúban. Kíváncsi volt arra a helyre, ahol egymillió

katonát sirattak az anyák olasz és magyar oldalon. Katonákat, akik soha nem tértek haza, és akiknek soha nem volt bajuk civilként egymással, hiszen együtt legeltették a nyáját a harsogó, zöld fűvel borított hegyoldalakon. Aztán valami megváltozott, de nem bennük. A hatalom kapzsisága felülkerekedett a józan észen, és már nem számított semmi... **Bátorságpróba**, virtus és halálpróba; vérrel, szuronnal és ágyúlövedékekkel vésődött ezekbe a sziklákba. Támaszkodott a kis kőhíd párkányán és nézte a Socát, amint egyre mélyebbre vájja magát ezen a szakaszon a homokkőbe. Kristálytiszta vize nevek ezreit vési naponta a folyómederbe. Talán azért kanyarog és rohan a völgy felé ilyen sebesen, hogy utolérje és összeszedje a halott katonák kóborló lelkét még a hegy lába előtt, ahol ismét eltűnik a kíváncsi szemek elől.

Rossz hangulat kerítette hatalmába, és csak a vezetés zökkentette ki belőle. Figyelni kell ezen a keskeny serpentinén, nemcsak magára, hanem másokra is.

Visszatért Kranjska Gorába, ahonnan a hegyen átvezető úton elindult. Ez a kicsi városka a hegyek takarásában a Júliai-Alpok gyöngyszeme. A szokásos helyen parkolt. Nem messze onnan volt egy kicsi vendéglő, az utcára néző és árnyékolóval fedett részén leült egy kis asztal mellé. Nézegette az asztalon lévő színes itallapot és a fagylaltkínálatot, de nem tudott elmélyülni benne, mert egy csinos, fekete hajú felszolgáló bordó kötényében kedvesen kérdezte.

– Mit parancsol?

– Egy presszókávét és egy tonikot.

Ismerte a vendéglőt, már többször megfordult itt. A kávé olaszos, és a csésze is ugyanaz a vastag kerámia. A gőzölgő kávét kevergetve nézte az évszázados házakat és az utcát, ahol mintha megállt volna az idő. A vörös gránit kőburkolatot tán még Ferenc Jóska is kopattatta a csizmájával.

Kérte a számlát, és fizetett, öt-hat centtel többet, mint tavaly. Gondolta, sétál még egyet a városban, mielőtt visszamegy a szállodába. A vendéglő melletti kis utcában megállt egy ingatlanközvetítő kirokatánál. Nézte a fényképes kínálatokat, majd ismét hatalmába kerítette a vágy, hogy ott kellene hagyni mindent, és ideköltözni. Aztán elkezdte átszámítani az euróban kiírt árakat, és az otthoni házának az értékét. Másfél szobás társasházi lakás, nem messze innen, a hegyoldalban hetvenöt millió. Ha sikerülne eladni a házat

odahaza, akkor még elő kellene keríteni valahonnan a hiányzó nagyon sok milliót. Nyugdíjból, tette fel a kérdést csak magának. Rádöbbsent, hogy a lehetőségei és a valóság olyan távolságra kerültek egymástól, amit már képtelen lesz behozni a hátralévő életében. Talán ha Endrével – még hetvenegyben, az Adrián – átúszik az olasz oldalra, akkor most minden másképp lenne. Endre elment, de ő maradt! Toporgott még egy darabig a kirakat előtt, és már nem bíbelődött az átszámításokkal, már csak abban bízott, hogy egyszer az ő hazájában is megtalálja azt a nyugalmat és békét, ami itt körülveszi.

Kór-kép

Pí, pí, pí – pí, pí – pí – pí, pí, pí. 137/85/90, már megint kihagy. Nem is csinált semmi különöset napközben.

Napok óta köhög, de semmi sem szakad fel.

Olyan érzése van, mintha egy nagy szőrös macska ülne a mellkasán. Lapockája mögött tompa fájdalom. Mellkasa néha szúr, torka fáj. Levegővételnél a légcsőve sípol ki- és befelé is.

Gyógyszertárból: köptető és egyéb vény nélkül kapható „kegyszer”. Hátha?

Már szedi pár napja, semmi változás. A pohárnyi víz nyelése is nehezebbre esik. A keze fázik, nézi a szobahőmérőt: 22 fok.

Mi a franc ez?

Megméri újból a vérnyomását: 157/94/130, a szíve egyre gyorsabban dolgozik. Kezei, mint a jégcsap, lába remeg, gyengének érzi magát. Hűtőszekrényben kotorászik, nyelv alá spriccelhető Cordaflex sprayt keres. Nézi a szavatossági időt. Még pont jó. Befűj. Vár.

Remegve fázik, mint egy vadászkutya. Felvesz egy kabátot. Sétál a lakásban, nagykabátban. Szobában leül a számítógép elé, remegő kézzel felír egy darab cetlire néhány kódot, jelszót miegymást. Felesége kezébe nyomja.

– Ha valami történne velem!

Kimegy a konyhába, újból egy pohár víz. Ez szokott használni.

Vérnyomás 134/134/160, a szívhangban egyre több szünet. Remeg, fázik. Átfut a fején, ebből baj lesz. Mentő kellene? Mi is a szám? Megkeresi a mobilon, 104.

Kicseng, diszpécser hölgy veszi fel.

– Rosszul vagyok!

Elmondja az adatait és a tüneteket. Válasz: ha behozzuk, akkor is egy órát ülhet a sürgősségin. Jobban jár, ha kihívja az ügyeletet. Felesége hívja az ügyeletet, mert már a telefont sem tudja kezelni, annyira fázik. Azt mondja, hogy betelt az üzenetrögzítő. Nem veszik fel.

– Beviszlek autóval.

Ügyelet.

Hideg előtér, a váróban nincs senki. Motoszkálásra kinéz a nővér. Jöjjenek be. Szokásos dolgok: tajkártya, panaszok. Panasz lenne sok egyéb más is, de az nem tartozik a nővérré.

Vetkőzés, csipeszek a bokán és a csuklón, tapadókorongok a mellkason. A mellkason leugrálnak a szőrtől. Végül sikerül. Nővér: Hú ez nagyon megy!

Doktornő jön, vérnyomást mér, hallgatózik a sztetoszkóppal, torokvizsgálat.

– Magának lángol a torka. Mindig ilyen rekedt?

– Kicsit igen, de nem ennyire.

Kérdezget a gyógyszerekről. Szokásosak. Most napi egy, ACC-600 long, 157-nél egy spricc Cordaflex.

A doktornő csodálkozik: ACC és a Cordaflex mellékhatása is szívritmuszavar. Cordaflexet már régóta nem írja fel senki a mellékhatások miatt.

Nem most írták. Még nem járt le a szavatossága.

– Kap egy fél Betalocot. Szopogassa, el aztán majd meglátjuk.

Várakozás, hidegrázás, ujjá zsibbad.

Doktornő mér.

– Menjen át a sürgősségire. Vigye az EKG-t meg ezt a papírt. Este hét van, éjszakai sötétség.

Felnéz az égre: azt írták, hogy ma jön a Leonidák meteorraj. Neki már megjöttek.

Gondolataiba merült, míg átsétáltak a szomszédos épületbe. Isten miért mindig a szövött szőnyeg hátulját mutatja neki, és csak néha a színét? Talán másoknak többet mutat a jóból.

Nem elégedetlen. Két gyerek, három szép és okos unoka. Már nincsenek kötelező feladatok az életében.

Isten igazán mutogathatná a szőnyeg színét is gyakrabban. Vagy majd csak odaát?

Recepció: Üljenek le, majd szólítják.

Körbenéz.

Hidegrázás

Hely nincs, tele a váró. Szőke, húsz év körüli lány feláll.

– Ide leülhet a bácsi.

Aztán rájön, hogy csak a testünk öregszik, az agyunk nem, vagy legalábbis lassabban.

Folyosó végén két üres szék.

Fél óra múlva szólítják. EKG, vérnyomásmérés.

– Változott?

– Nem!

Ezt megbeszéltük, gondolta.

Újból a folyosón. Várakozás, tömeg nem fogy. Szólítják.

Az orvos kedvesen közli, hogy hat órája nem működik a számítógépes rendszer.

Vérvétel. Laboreredményre négy órát kell várni, náluk sem működik semmi.

Ücsörgés a folyosón. Kicsit javul az állapota. Beszélget a szomszéd székeken ülőkkel.

Elmúlt éjfél, talán tízen vannak a folyosón, mindenki vár a leletére.

Egy mosolygós, filigrán nővér hozza a laboreredményt meg két receptet. Antibiotikum, szívritmus-szabályozó.

– Keresse meg a háziorvosát és a kardiológusát.

Az antibiotikum kék színű lórúgás. Három darabos.

Azt mondják, hogy vannak, akik kapnak esélyt, néha többet is.

Ilyenkor Isten megmutatja a szőnyeg színét.

Vannak, akik nem kapnak több esélyt.

Nagy beszélgetés

Elbeszélgettem az időt ismerősökkel és barátokkal egy közösségi oldalon. A Magyarország–Ausztria meccs volt a téma. Ránéztem az órára, éjfélre járt az idő, amikor lefeküdtem. Valahogy nem jött

álom a szememre, csak forgolódtam. Már éppen elszenderedtem, amikor a konyhában lévő mobiltelefonom beleordított az éjszakába. Eltelt egy kis idő, mire tudatosult bennem, hogy amit hallok, az a telefonom csengőhangja. Kibotorkáltam. Néztem a „butatelefonom” képernyőjét: „Papamobil”. Felkapcsoltam a villanyt, és hunyorogva rácsodálkoztam az órára. Háromnegyed kettő. Hiszen még csak most feküdtem le! Elszaladt az idő. Valami baj lehet, mert apám nem szokott hajnalonként telefonálgatni.

– Szia, papa! Mi baj van? – kérdeztem rögtön, meg sem várva a bejelentkezést. Anyám egy hete kórházban van, a szíve rendetlenkedik, és még mellette sok más egyéb gondja is van. De ki az, akinek nincs? Mindjárt kilencven. Az embernek ilyenkor sok dolog megfordul a fejében.

– Szia! Gábor vagyok – szólalt meg egy hang a telefonban. Ismerős volt a hang és a gazdája is. Negyvenes éveiben járó fiatalember. Kőműves a szakmája. Nem iszik, nem dohányzik, egyedül neveli az érettségre készülő fiát. Mióta elvált, valahogy széjjelcsúszott az élete. Apját, anyját már huszonéves korában elveszítette. A szüleimnél gyakran megfordul, segít ezt-azt a kertben. Befogadták „negyedik gyereknek”. Amúgy alkalmi munkákból él. Fűvet nyír, kertet ás, járdát, lépcsőt javít. Szóval minden olyan munkát megcsinál, amit egyedül el lehet végezni. A Velencei-tó körül télen-nyáron akad tennivalója. Örülök, hogy ilyenkor nyáron, amikor Agárdra leköltöznek a szüleim, akkor van valaki, aki napközben is rájuk néz. Néha ott alszik náluk, mint tegnap este is. Egész nap dolgozott valahol, és nem evett semmit. Vacsorára beesett hozzájuk. Apám amúgy is egyedül volt, így megvacsoráztak együtt. Van egy albérlete, de már nem volt kedve késő este fáradtan biciklizni. Ezért szerencsére ott aludt nálunk.

– A papát elvitte a mentő, mert rosszul lett – mondta Gábor. A sürgősségre vitték Fehérvárra. Az emberben ilyenkor az adrenalin dolgozik, és előjönnek a szinte már rutinná vált dolgok. Sajnos nem ez volt az első eset. Bemenni. Megnézni, mi van nála. Mit kell vinni? Bennfoglalják vagy hazaengedik? Pizsama, szemüveg, papucs, WC-papír, habfürdő, borotva, törölköző, fogkefe, pohár, evőeszköz. Csak a legfontosabb dolgok. A papucsot amúgy otthon felejtettem. Van ilyen. Fekszik a kerekas ágyon, orrában műanyag csövön megy az oxigén. Nehezen veszi a levegőt. Kézfejében a kanül. Nem találta a vénát. Már hajnali három óra. Megfigyelőben ülök, egy

odahúzott kopott műanyag széken. Nézek ki a fejemből, nem tudok csinálni semmit. Ülök tétlenül, és várok. Én arra, hogy majdcsak jönnek és megmondják, hogy milyenek a laboreredmények. Apám arra, hogy végre meg tudjon szólalni. Rám tört az álmoság. Az a félbehagyott, már „majdnem elaludtam” fajta, amikor az ember arra ébred, hogy mindjárt leszakad a feje, akkorát bólint. Próbálok beszélgetni vele, így talán nekem is könnyebb lenne ébren maradni, és nem leesni a székről. De nem erőltetem, mert látom, hogy nehezebbre esik a beszéd. A problémánk megoldódni látszik, mert megjelent egy nővérke, kezében egy injekciós tűvel.

– Adok a bácsinak vízhajtót – mondja, és rutinosan belenyomja a kanülbe, aztán sarkon fordul, és már megy is. Utánaszólok:

– Most itt hagy bennünket?

– Igen – mondja rezzenéstelen arccal.

– A papa nem tud ilyen állapotban kimenni a WC-re. Márpedig ettől mennie kell, ha akarja, ha nem.

– Akkor hozok egy kacsát. Egy perc múlva már ott is volt. Nekem még nem volt ilyen kacsám, és apámnak sem. Forgattam a műanyag eszközt, és nézegettem, hogyan kellene használni fekvő állapotban. Állva nem okozna gondot. Rájöttem, hogy hosszirányban vízszintesen kell tartani. De a férfiember nem úgy van kitalálva, hogy hanyatt fekve végezze a dolgát. Na, meg ott a nadrág, az alsónemű és egyéb problémák is. Megoldottuk. Kezemben a kacsával, ami most már félig sárga, de továbbra sem hápog, elindultam a váróban lévő mellékhelyiség felé, hogy kiürítsem. Találkoztam egy ötven év körüli nővérrel a váróban. Körülötte kicsi tumultus. Mentősök és egy beteg hozzátartozói. Éppen új beteget fogad, és a mentősöktől veszi át. Látszik rajta, hogy fáradt. Egyedül van. Látja a kezemben a kacsát, nyúl érte.

– Adj csak nekem, majd én elrendezem.

– Köszönöm, nem kell, csinálja csak a dolgát. Nekünk meg amúgy is szükségünk van még erre – mutattam neki a műanyag tartályt. Aztán fordultam még vagy ötször a mellékhelyiség és a megfigyelő között. Úgy láttam, hogy apám állapota lassan, de javulgat. Már váltottunk néhány szót.

– Képzeld, láttam egy közösségi oldalon a Sándor Frici bácsit egy fotón. Osztálytalálkozón volt a diákjai körében. Nagyon le van fagyva, de jókedvűnek nézett ki. Lassan, meg-megállva a beszédében, mesélni kezdett.

– Amikor összefutunk a városban, mindig megölelgetjük egymást. Váltunk pár szót. Meghalt a felesége, és a Frici is megöregedett már. Egy-két évvel fiatalabb, mint én. Csak bajnak vagyunk már itt. Pihent egy kicsit, és folytatta:

– Fricivel együtt voltunk katonák a börgöndi reptéren, ő hadnagyként, én meg szakaszvezetőként. Mindketten aláírtunk egy ötéves továbbszolgáloi szerződést. Lassan vette a levegőt, és igazgatta az orrában lévő műanyag csövet. Apám negyvennyolcban szabadult az orosz fogságból, aztán pár évre rá gyorsan behívták katonának, nehogy már túl jó legyen neki. Mi még kicsi gyerekek voltunk. Ötvennégyben született a húgunk. Ötvenötben apám már katona volt. Ötvenhatban aztán rájuk zárták a laktanyát. Ötvenhétben pedig sokan úgy döntöttek, hogy tovább szolgálnak. Ültem a kopott széken és hallgattam. Még nehezen jött a szó.

– Jobban vagy? – kérdeztem.

– Igen, már jobb, egy kicsit jobb. Ez a vízhajtó nem olyan, mint amit felírnak. Ez nagyon dolgozik.

Aztán fordultam megint egyet a kacsával.

– Biztos munkát és fizetést ajánlottak. Ötvenhétben idekint még minden a feje tetején állt, és teljesen bizonytalan volt, hogy hol találunk munkát. Fricinek is, meg nekem is ott volt a család, amit el kellett tartani. A Friciből repülésmeteorológus lett. Nekem meg könyvelői állást ajánlottak. Tűzszerész kiképzést kaptam sorállományúként, így aztán a tűzszerészi beosztást is elvállaltam a veszélyességi pótlék miatt. Az ezerkétszáz forintos fizetés mellé jól jött az a nyolcszáz forint. Sok balesetünk volt akkoriban. Nem voltak ilyen modern felszerelések, mint manapság. Életben maradni, amúgy is csak szerencse dolga. Sokan irigyelték a pluszpénzt. Persze a bombákat összeszedni már nem akaródzott senkinek. Abból pedig volt bőven. A pénzre szükség volt, mert ott voltak hárman gyerekek, anyáttal és anyámmal, pénz nélkül. Akkor még nem volt olyan, hogy GYES. Pihent egy kicsit. Közben megigazítottam a zöld lepedőt, hogy ne a nejlonon legyen a feje. – Fricivel gyakori volt a kapcsolat. Mielőtt bombamentesítésre mentünk volna, előtte egy kétfedeles, kétüléses repülővel szemrevételeztük a terepet. A levegőből felmértük, hogy hány darab fel nem robbant bomba van, és a helyüket bejelöltük a térképen. Majd egy teherautóval kimentünk a helyszínre, és felpakoltuk a bombákat az autóra. A Frici mondta meg minden alkalommal, hogy lehet-e repülni azon a területen,

ahová készültünk. Csak „bombás Gyurinak” hívott – mosolyodott el apám Na, végre! Kezdi összeszedni magát. Aztán én is elmosolyodtam, mert a sors úgy hozta, hogy a Frici bácsi fiával meg én voltam együtt katona. A Nagysándor József laktanyának a betonját koptattuk két évig. Sétáltam és ürítettem a kacsát, aztán a következő pisilésig megint beszélgettünk. Felidéztük Ligeti Gyula bácsihoz fűződő emlékeinket is, aki szintén katonatársa volt apámnak. Asztalosként vonult be, aztán ötvenhétben a kinti rendezetlen és bizonytalan állapotokat látva ott maradt továbbszolgálónak ő is. Így lett műbútorasztalosból egyenruha-raktáros. Gyula bácsi, Frici bácsi és apám végül otthagyták a honvédséget. Frici bácsi folytatta a tanári pályát. Gyula bácsi a felújított és hatvankettőben újra nyitó Vörösmarty Színházban kapott állást. Díszleteket kárpitozott, segítette berendezni a színpadot, és kezelte esténként a függönyök zsinórpadlását. Apám pedig a Városi Tanácsnál talált magának munkát. – Mit tudsz Gyula bácsiról? – kérdeztem apámat. – Két, velünk egyidős fia volt, ha jól emlékszem? – Igen, igen... A Gyula az meghalt. Volt egy kis háza és szőlője valahol Mór környékén. Azt művelgette, aztán egy hétvégén kiment, még utoljára... Ült a diófa alatti asztal mellett, és az asztallapra borulva találták meg a gyerekei. Szobrász is lehetett volna a Gyula, olyan ügyes keze volt. Kifaragta fából az összes herendi figurát. Elment a Gyula is... Gyerekként az első színházi élményemhez Gyula bácsi révén jutottam hozzá hatvanháromban. Becsempészett a hátsó bejáraton, aztán felvitt a zsinórpadlásra. Persze nem szabadott volna oda felmenni senkinek rajta kívül. Nem volt az szép hely, inkább olyan volt, mint egy gépterem. Mindenféle szerkezetekkel meg kapcsolókkal, csigákkal és drótkötelekkel. A színpad felett nagyjából tíz méter magasan volt egy acélszerkezetű híd a színpad egyik oldalától a másikig. Csendben kellett maradni, és nem szabadott járkálni sem. Így aztán hason fekve, a korlátrácson kidugott fejjel néztem, és hallgattam a „Csárdáskirálynőt” Honthy Hanna előadásában. Aztán rendszeres látogatója lettem a színháznak úgy, hogy azt sem tudtam, hol kell a nézőtérre bemenni. Láthattam a hídról Kazal Lászlót, a Latabárokat, Gobbi Hildát, Major Tamást, Márkus Lászlót, Salamon Bélát, Rátonyi Róbertet, és még sorolhatnám. Talán az összes legendás színészt, akik ma már nincsenek velünk. Hajnali fél öt volt. A nyitott ablakon keresztül behallatszott az ébredező

madarak füttye. Kinéztem a halványkéken derengő felhőkre. Nyílt az ajtó. Hátra fordultam.

– A bácsinak benn kell maradni. A kardiológiára visszük – mondta a nővér.

– Anyám is ott van. – már egy hete. Aztán megint magunkra hagytak bennünket.

– Csak bajnak vagyunk már, fiam... Lassan telt az idő, végül a nap is felébredt pár percre. De a felhők és a szemerkélő eső letaszították az ágyáról, és a szürke ég terpeszkedett el a heverőn. Vártunk türelmesen, és beszélgettünk. Mi mást tehettünk volna? A NAGY beszélgetésekhez idő és türelem kell. Türelem van, idő meg remélem, hogy lesz még

Cocom

Itt ülök a számítógépem előtt, és olyan dolgokon morfondírozok, melyek már rég feledésbe merültek. Talán azért szeretek írni, mert a múlt felidézése elindít bennem egy folyamatot, ami szinte képszerűen megjelenik az agyamban. Eszembe jutnak olyan szavak, amelyeknek a mai fiatalok a hírét sem hallották. Eszembe jutnak a Trabantok, tetőcsomagtartójukon a Gorenje hűtőládával, amint ott araszolnak előttem hosszú sorokban Nickelsdorfnál. Hűtőt nem vettünk, viszont az én csomagtartómban ott lapult mindenféle ruhaneműk alá rejtve a COCOM-listás számítástechnikai berendezés. Ezeket a termékeket tilos volt kihozni Ausztriából. Akinél ilyesmit találtak a vámosok, azt elkobozták. A COCOM-lista tulajdonképpen a keleti blokk országait sújtó, multilaterális kereskedelmi embargó volt. Célja pedig az volt, hogy megakadályozza a szocialista államok számítástechnikai fejlődését. Ezért a lebukás veszélye miatt kénytelen voltam vásárolni egy gagyinak tűnő „CROWN” típusú két hangszórós olcsó magnós rádiót. Megjegyzem, a mai napig is kitűnően működik. Ezzel álcáztam a nagyobb értékű csempészárumat, mert úgysem hitte volna el az osztrák vámos, hogy nem vettem semmit. Az árum neve „Commodore 64”, számunkra valóságos

csodának számított. Igaz, amikor becsempésztem, akkor még használni sem tudtam, de aztán a kapitalizmus legyőzésébe vetett hitem átsegített a kezdeti nehézségeken. Vásároltunk itthon kazettás magnószalagot, mert arra már nem maradt pénz, hogy azt is ott vegyük meg. Meg egy szovjet „Junoszt” hordozható televíziót. Ez volt a monitor. A kazettás szalag meg az adathordozó. Volt, amikor valakitől ajándékba kapott „Csipkés kombiné” című „zeneművet” felülírtam egy játékkal, ami mindenképpen nagyobb élményt jelentett, mint annak hallgatása. Nos, megtanultam használni a gépezetet, de főként csak nagyon kezdetleges, pontokból és vonalakból álló játéokra. Viszont voltak olyan vállalatok, ahol egyszerűbb vállalati alkalmazásokat is futtattak rajta. Élelmesebb és bátrabb emberek csak ezekért a berendezésekért jártak Ausztriába, hetente több alkalommal is. A pénzt mindenféle hamis rokoni kapcsolatokkal igazolták. A becsempészett gépeket a BÁV (Bizományi Áruház Vállalat) korlátlan mennyiségben átvette. Innen aztán már legális úton vásároltak a vállalatok számítástechnikai berendezéseket. Így játszottuk ki az elnyomó, kizsákmányoló, imperialista, kapitalista országok éberségét. Az én Commodore 64-esem már régen szemétre került. Most nevetségesnek tűnnek ezek a dolgok, de akkor nagyon komolynak számítottak. Aztán jöttek sorban a csempészett számítástechnikai berendezéseim, és ugyanolyan ütemben kerültek a kukába, amilyen ütemben megjelentek az újak. Már nemcsak játékra, hanem elsősorban munkához használtam. Azt mondják, hogy a tanulás nincs ingyen. Valóban így van. Jött Bill Gates is, és piszkosul meggazdagodott egy szoftveren, amit úgy hívtak, hogy MS-DOS. Aztán a Microsoft Windows a világ leggazdagabb emberei közé repítette. Nem irigylem tőle! Sem a pénzt, sem a sikert, mert megdolgozott érte. Engem pedig érdekelt a számítástechnika és a fotózás. Aztán valaki kitalálta, hogyan lehetne a kettőt összegyúrni. Hatalmas fejlődésen ment keresztül a fotózás a számítástechnika által: olcsóbbá és hozzáférhetőbbé vált. Ma már a legócskább telefonnal is lehet fotózni. Olyanok, akik régóta fotóznak, mint én is, bementünk az OFOTÉRT-ba egy tekercs színes vagy fekete-fehér filmért. Az első kérdés az eladó részéről az volt, hogy milyen filmet kér. Szerintem, ma már a kérdést sem értenék sokan. Válaszolni rá pedig egyre kevesebben tudnának. A választék általában 17,18,20 DIN-es film volt. A DIN a fényérzékenységet jelölte. Szép napsütéses időben elég volt a 17 DIN. Ősszel meg a 20 DIN, vagy

nagyon ritkán, amikor éppen kapni lehetett, 24 DIN-es. Havas tájra a 17 DIN akkor is jó volt, ha nem sütött a nap. Ma már az számít kuriózumnak, ha valaki filmet vásárol a fényképezőgépbe. Az SD-kártya több száz kép tárolására alkalmas kis lemez, mindennapjaink része lett. Könnyű megszokni a kényelmet, és gyakran magam is elfeledkezem róla, hogy nem mindig volt ez így. Sokszor felteszem a kérdést, hogy érdemes-e a múlttal foglalkoznom, érdemes-e írni róla? Nem nosztalgiából, hanem csak azért, hogy ne felejtsük el, honnan indultunk. Szóval, ilyesmik jutnak eszembe, miközben a feleségem vacsorára szánt kiflije éppen brikett minőségűre égett a mikrohullámú sütőben, amíg én itt írogattam. Most illatgyertyákkal üzöm a füstszagot, amitől viszont megfájdul a fejem, míg felidézem a múltat. Ami talán már nem is annyira fontos...

Csak egy villanás

Az írás mellett rendszeresen fotózok, mert az is az alkotás örömét nyújtja, még akkor is, ha csak két dimenzióban láthatom azt, amit készítettem. Amikor kezembe veszem a fényképezőgépet, sokszor eszembe jut, hogy milyen nagyra tartja magát az ember, és gyakran milyen göggel tekint a környezetére, milyen arroganciával képes megalázni más embereket, milyen agresszivitással tudja kizsákmányolni a természetet. A vaku villanásának századmásodperce és a létrejött kép maga a csoda, mert a retinába égeti, és megmutatja nekünk, hogy milyen senkik és semmik vagyunk a sárgolyónkhoz képest, amin élünk. Hiába a sokmilliárdnyi ember erőfeszítése, hogy a bolygót maga alá gyűrje és kifacsarja, mint egy citromot, mert a teremtetőtől csupán egy vakuvillanásnyi időt kaptunk mindnyájan. Pont ennyi egy emberöltő a Föld négy és félmilliárd évével szemben. Meddig tud ellenállni a bolygó? Ez jó kérdés, de sajnos a választ nem tudom megmondani. Olvastam valahol, hogy csupán négyszázezer évvel ezelőtt kezdtünk el beszélni, összefüggően gondolkodni, cselekedni. Akkor még a természet részei voltunk. Még nem akartuk legyőzni a bolygót. Akkor még tiszteltük a villámokat, a tüzet és a szelet, a felhőket és a csillagokat az égen. Kétezer éve

alig voltunk háromszáz millióan ezen a bolygón. Ezerkilencszázban már a másfél milliárdot is meghaladtuk. Száztizenhat év alatt megötszöröződött a Föld lakossága. Napjainkban már hétmilliárdan vagyunk. Ha ezek alapján szemléljük a dolgokat, akkor egy nemzet eltűnése az emberi faj szempontjából nem jelent semmit. Lehet szomorkodni rajta, de a folyamat megállíthatatlan. A föld népességét alkotó tömegek nagy része tanulatlan. Ők a kulturális szintek alján foglalnak helyet. Persze ez is csak nézőpont kérdése, hogy ki mit tart kultúrának és mit nem. A sáskarajként szaporodók a saját kultúrájuk legmagasabb fokán állnak, hiszen eredményesen teszik semmivé, élük fel más, náluk fejlettebb társadalmak javait. Lét-számförlényükkel maguk alá gyűrve őket, hogy egy új fejlődés alapjai lehessenek. Talán a történelemkönyvek lapjain fennmaradnak az európai nyelvek, az ősi kultúrák, de az is lehet, hogy örökre a feledésbe merülnek. Nem tehetsz ellene semmit. Talán így védekezik a Föld a fejlett és kizsákmányoló civilizációkkal szemben, hogy az elmaradott népeknek enged teret, hogy kipusztítsa a számára káros nemzeteket. A túlszaporulatot megoldja a természet, mert az élelem véges, és egy fejletlen civilizáció képtelen lesz előállítani akkora mennyiségű táplálékot, mint amire szükség lenne. A természet, bár úgy tűnik, hogy kegyetlen, de abszolút racionális. Nos, ilyesmiken elmélkedem, amikor nincs jobb dolgom. Azon morfondírozok, hogyan lehetne úgy eltöltenünk ezt a rövidke időt, hogy értelmes és hasznos dolgokat hagyjunk az utánunk jövő generációknak, amíg van rá lehetőségünk, amíg végleg el nem tűnünk. Mindegy, hogy kik népesítik be majdan ezt a sárgolyót, nem lesznek urai a Földnek, csupán vendégei, vagy csak megtúrt személyek, akiket kidobnak innen, ha nem úgy viselkednek, ahogy kellene. Jó lenne, ha illedelmes vendégként, tisztelettel tekintenénk arra, amit ajándékba kaptunk, erre a villanásnyi időre.

Kisütött a nap

A hajnali dér a panelházak között megbúvó játszótér padján találta őket. Az éjjeli fekhelyüket – a bokor alatt lévő kihűlt nejlont – enyhe

szellő zörgette. Három férfi és egy nő dideregve, szinte egymásnak simulva várták az első napsugarakat. Úgy várták, mintha az valamiféle megnyugvást hozna a bajaikra. Megoldást, reményt, szebb jövőt. Nem hangoskodtak, csak ültek csendben. Mosdatlan arcuk ráncaiba beleivódott az utca pora és a város szennye. A lábuknál lévő két üres sörösüveget nézték elgyötörten. Talán ha tele lennének? Az más, akkor mindent szebbnek látnának. De így? Egyikük felállt és bizonytalan léptekkel elindult az Ősz utca irányába. A felületes szemlélőnek akár jól öltözöttnek is tűnhetett volna a férfi. Ruházata: hasított bőrzakó, farmernadrág, és kockás ing. Tüzetesebben szemlélve azonban látható volt, hogy a zakó hátán tenyérnyi festékfolt van, az ing hiányos gombjai helyett pedig ziherejsztű. Nadrágjának rojtosra kopott szára a vastag talpú munkásbakancs sarka alá tévedt minden lépésnél. Már a gondolatai is foszlottak lehetnek, mint a nadrágszára, mert beszélt magában. Vagy csak a szája mozgott? Valamit csak akarhatott, mert néha indulatos mozdulatokat tett a kezével. Hatvan felé járhatott. De lehet, hogy fiatalabb volt. Az utcai élet öregíti az embert, itt minden nap kettőnek számít. Úgy látszott, hogy határozott célja van. Minél előbb szeretne volna elérni a járda melletti szemeteskosarat, amíg a többiek fel nem fedezik. Láthatóan a fekete nejlonzsák teljesen megtelt a hétvégén. Könyékig beletűrt a szemeteszsákba. Papír zsebkendők, csokipapírok, ételmaradékok közül kihúzott egy vodkásüveget. Nézegette, oldalt billentette. Lecsavarta a tetejét, és a maradék alkoholt a fém zárókupakba csepegtette. Türelmesen várt, hogy egy csepp se menjen veszendőbe. Majd a kupakban lévő italt felhőrpintette. Bizonytalanul nézegette a csavaros tetőt, aztán óvatosan nyalogatni kezdte a belsejét, remélve, hogy maradt még benne valami. Látszott az arcán az egy csepp boldogság. A kupakot visszacsavarta az üvegre, mintha annak még valami jelentősége lenne, aztán az üveget mélyen lenyomta a szemét közé. Szája folyamatosan mozgott. Beszélt valakihez. Talán a félrecsúszott életét magyarázta. Talán azt az utolsó, még megmaradt emléket mesélte, amikor még a család egyben volt. Amikor még ágyon és fűtött szobában aludt. Volt munkája, és volt kihez hazamenni. Láthatóan gondolkodott, hogy mitévő legyen. Megbeszélve – talán saját magával – elindult a Várkörút felé. Bizonytalanul lépkedett, de nem úgy, mint aki részeg, inkább, mint aki beteg. Nem tántorgott. Járása lassú volt, mintha egy lassított filmet nézne az ember. Nem a járdán ment,

hanem az úton. Autók kerülgették. Némelyik dudált. Olyankor magyarázott nekik valamit, széles karmozdulatokkal. Lassan elérte a Várkörutat. Megállás nélkül haladt tovább. Ilyenkor nagy a reggeli forgalom, és mindenki sietett valahová. Ő nem sietett, csak lassan ment, az eltervezett cél felé. Beszélt, beszélt, ki tudja, mit és kinek. Egy autó csikorogva fékezett. Mindkét kezével rátámaszkodott a motorháztetőre, nem mozdult. Az autó vezetőjének arca falféhré változott, és még benne volt a rémület. Megállt az idő. Farkasszem nézett a sofőrrel, aztán csalódott arccal ellökte magát az autótól, és kilépett előle. Fékcsikorgás. A következő már nem tudott megállni. Úgy, ahogy ment, olyan lassan csúszott le az autó elejéről. A sofőr maga elé bámult, látszik rajta, hogy nem érti, mi történhetett. Talán azt sem tudta, hogy hol van. A bőrzakós feküdt az úton, a kockás inge felcsúszott, és kilátszott régen fürdetett teste. Már nem beszélt. Valaki megnézte.

– Még él!

Rendőrök, mentők, szirénák, ápolók. Mérőkerék-nyekergés és krétacsikorgás az aszfalton. Aztán minden ment tovább. Többségünknek a nap kisütött.

Kőműves

(munkahelyi legenda)

Éjszaka érkeztek. A tengert először a sós illatáról ismerték fel. Ponyvaként terült a tájra a növények és a nyirkos homok párájától terhes levegő. Valahonnan a távolból egy hajókürt öblös, rekedtesen mély hangja hallatszott. Majd egy álmából felvert sirály éles rikoltása törte meg a csendet. A madár néhány szárnycsapással átrepült az alvó házak fölött, aztán eltűnt. Cipelték a bőröndjeiket a domboldalban vezető úton, ahová odahallatszott az éjszaka csendjébe ütemet doboló és a parti sziklákon szétfröccsenő fáradt hullámverés. Első ízben jutottak el a tengerhez. Amint elhelyezték a csomagjaikat a szobában, a férfi kitekintett az ablakon, és nézte a csillagokkal teli csendes eget. Csak a hold gyenge fénye világította meg az éjszakát. A ház mellett lévő lankás hegyoldalon az olajfaliget

fái sejtelmes kontúrokat rajzoltak a csillagok alá. Már sokat felejtett a nyelvből. A polgárháború miatt a szülei új hazát kerestek, amikor ő még gyerek volt. Menekültek Görögországból. Magyarországra lett az új hazája, és magyar lány a felesége. A szabadságait eddig otthon töltötte. Mindig akadt egy befejezetlen ház vagy egy másik, amihez még hozzá sem kezdtek. Így nyaralt ő. A téglák és kövek éleit nézegetve, közben a sárga colstokkal hadonászva. Aztán kikérdezte a kollégáit, meddig jutottak odahaza a mezei munkákkal. Ahogy eloltották a lámpát, gondolataiban már visszazuhant az építkezéshez. Ezen a szép, nyugodt estén világosan el tudta képzelni, mit művelnek a brigádbeli fiai... Hogyan csapja oda Lajos a betonkeverő zörögve forgó dobjához a lapátot.

– Zsírozd meg azt a rohadt fogas koszorút, mert megbolondul az ember ettől a zajtól!

Nem hallotta a fiú, mert a fülhallgatójában egész nap ordított a zene. Ilyenkor odalépett hozzá, és kirántotta az egyik dugót, majd közeli beleordított a fülébe, rekedtes mély hangján.

– Zsírozd meg a gépet!

– Igen, főnök! – de már dugta is vissza a fülébe a hallgatót.

A fal felé fordult, és a következő pillanatban már hangosan szuszogott, ami néhány perc múlva átcsapott eget rengető horkolásba. Reggel puha párnáikba süppedve, az ablakon át mindketten megpillantották a tengert. Felkelt. Az ablakhoz ment, és ekkor meglátta a fehér színű homokot a távolban. Az olajfák ritkás lombkoronái is levetették már éjszakai hálóruhájukat, keskeny leveleik a nap felé fordultak. Az ezüstszürke levélfonákok csillogása pedig új festményt varázsolt az ablak elé.

– Kelj fel, Joli! – szólt oda a feleségének, aki azonban meg se fordult.

– Nézd, milyen finom homok van itt! Ej, micsoda fehér homok, milyen csodálatos! Nézd csak, nézd!

Az ő szemében a homok az maltert, a malter pedig új házakat jelentett. Hiszen az elmúlt huszonöt évben számára nem volt más értelme ennek a szónak. Az asszony nézte párja csupasz könyökét és ráncosodó nyakát, ami a pizsamafelsőből kilátszott. Csak a munka jár a fejében még itt is. Három napig nem történt semmi. Joli közelebb húzta az ernyőjét a nyugágyhoz. Niku csak figyelte felesége ügyetlenkedését az ernyővel, ami néha magától is összecuszkodott. Homokot töltött melle sekély vályújába, és felfedezte, hogy a szőr ott már jobbára fehér. A feltüzesedett homokszemek

égették a bőrét. Az öregedő mester attól félt, hogy előbb-utóbb felébresztik benne a „kőműves vért.” Ennyi homokot igazán nem nézhet nyugodtan... Negyedik nap ismét elhelyezkedtek az ernyők kerek árnyéka alatt. Óvatosan így szólt:

– Joli, nem bírom tovább, valami feszít belül.

– Hát persze! – mosolyodott el Joli.

– Már vártam, hogy mikor szólsz.

– Téged is feszít valami, Joli? – kérdezte bátortalanul Niku.

– Feszít! – ismerte el az asszony.

– Bennem is feszül valami, csak még egy kicsit barnuljunk. Majd délután – mondta huncutul csillogó szemekkel.

Niku szégyenkezett az asszony szavai miatt, és őszülő fejét az árnyékba rejtette.

– Joli, te nem értettél meg! Én a homokról beszélek, nem tudok itt feküdni és tétlenkedni. Nem tudom, hogy bírok ki még tizenhat napot. Egészen beletompult az agyam ebbe a semmittevésbe.

– Te beteg vagy, Niku – mondta őszintén a felesége.

– Nem vagyok én beteg, de ha itt kell feküdnöm végig, akkor biztosan belebetegszem. Egyre birizgál a gondolat, ha valahol itt egy házat építenék – nem nagyot, csak egy kis házikófélét.

– Hogy? – a felesége nem értette. – Miféle házat? Milyen házat? – kérdezte ingerülten.

– Láttam, hogy itt a szőlőkben garmadában hever a kő. Hol üdülnék, hol meg raknám a falat. Csak akkor dolgoznék, amikor nincs meleg. Mit szólsz hozzá? A felesége hason fekve a homokot nézte. A szemeivel szinte belé temetkezett, és a válasza is mintha a föld alól jönne.

– Niku, sehogy sem tetszel nekem. Üdülni jöttünk ide, nem pénzt keresni!

– Joli, nem a pénzért, hanem magamért csinálnám! Ha még három napot itt fekszem, megesz a fene. Istenemre nem hazudok. „Ez az ember dilis!” – gondolta az asszony. – „Esküszöm, hogy dilis!”

Másnap reggel, mikor felébredt és átnézett a szomszéd ágyra, a férje már nem volt ott. Fekete úszónadrágja – piros csíkkal a közepén – az ablakkilincsen lógott, és az ágya be volt vetve. Az első pillanatban nem nyugtalanította. Fogta a holmiját, és arra a helyre ment, ahol négy napon át feküdtek. Az ernyő kerek árnyéka mellett csak a tegnapról ottmaradt lábnyomait találta. Csak a vízimentősök voltak a parton. Odalépett hozzájuk.

– Keresek egy férfit, akinek a tekintete tűnődő, a nadrágja meg kopott. A mentősök nem látták a férjét... „Hol a fenében csatangolsz, Niku? Megbolondítasz!” – dühöngött magában. Épp egy ilyen, kopott nadrágú férfi bukkant fel a szőlők felé vezető ösvényen, de a tekintete egyáltalán nem volt tűnődő. Délutánra előkerült. – Semmi baj – mondta. – Csak ne nyugtalankodj, elmentem egy kicsit sétálni. Hiszen mondtam neked, hogy nem tudok egész nap a homokban feküdni. Holnap ismét sétálni megyek. És holnapután is. Joli annyira hozzászokott Niku sétáihoz, hogy észre sem vette, milyen poros a szemöldöke. Pedig, akinek a szemöldökét ilyen fehér por üli meg, az vagy malomban járt, vagy követ faragott. Néhány nap múlva aztán a szőlőhegyen felépült a kis ház sárga kőfala.

– Joli, holnap kiöntöm a kövezetet.

– A kövezetet? Milyen kövezetet?

– A betonkövezetet – felelte röviden. – Egy öregembernek kis házat építek a szőlőben. Ha jól értettem, az öreget nem akarja a fia magához venni a városba. Mit tehettem volna?

– Már megint az a rohadt pénz! – csattant a felesége hangja. – Már megint!

– Hat napom maradt még nyaralni! Nem kell nekem se pénz, se más!

– Jól van, megértettem! – Ne kiabálj! – emelte fel a hangját az aszszony is.

Aztán a strandon ismét találkoztak, és egymás mellé feküdtek, de többet nem szóltak egymáshoz. Így ment ez a hátralévő időben. Az utolsó nap este, amikor már csomagoltak, kopogtattak az ajtón. Belépett egy idősebb férfi, szemüveget viselt, fején pedig egy elnyűtt kalap. Nagy csomagot szorongatott a kezében, középen madzaggal átkötve.

– Nem szökhetsz meg előlem – mondta az öregember köszönés helyett.

– Micsoda dolog, hogy a munkádért semmit nem fogadtál el? A pénzt úgyis elköltenéd, aztán elfelejtenél. Hoztam neked egy kabátot, hadd legyen tőlem valami emléked. Letette a székre a csomagot, majd sarkon fordult.

– Viszontlátásra! – mondta, és becsukta maga mögött az ajtót.

Joli a nagy koffer fölé hajolva pakolta a dolgaikat. Most felemelte a fejét és nézte a férfit. Mondani akart valami szépet neki, de úgy gondolta, az lesz a legjobb, ha most hallgat. Odakint fűjt a meleg

déli szél, mint az első este. Most is az öböl hegyes szikláihoz csapkodta a hullámokat.

Magyarország

Gyurika unokám hétéves, most elsős. Ma itt volt nálunk, mert valami vírusos nyavalyát összeszedett. Pár napja nem jár edzésre meg iskolába, így túlteng benne az energia. A számítógép délelőtt szabad volt, ezért minden játékot végigjátszott rajta, kivételesen most harminc percnél több időt kapott. Ebéd után odajött hozzám:

– Szia, Papi! Mit csinálsz?

– Írok.

– Ideülhetek az öledbe?

– Gyere, de így nem tudok írni. Már fel is mászott, és rögtön kézbe kapta az egeret.

– Akarsz egy jó zenét hallgatni? – kérdezte.

Most már mindegy, gondoltam.

– Akarok – mondtam, nem nagy lelkesedéssel.

Unalomig széjjelhallgatott gyereknótákra és zenékre számítottam. Megadtam magam, jöjjön, aminek jönnie kell. Kibírok egy-két Hupikék törpikék nótát. A kölyök folyékonyan olvas, és kitűnően számol. Az utóbbit nem tölem örökölte, az biztos. Nézem a monitort a válla felett, amint az ölemben fészkelődik. A billentyűzeten pötyögi: YouTube. Vártam, hogy ebből mi lesz. Ütött egy entert, és már írta a YouTube keresőbe: „Magyarország Oláh Ibolya”. Itt egy kicsit meglepődtem. De már indította is rutinosan a zenét. Aztán végighallgattuk csendben.

– Papi, ugye tök jó volt?

– Igen, tök jó volt. De miről szól ez a dal? – kérdeztem tőle kíváncsiskodva.

– Papi, te nem tudod?! A hazánkról!

Mit lehet erre mondani egy hétéves gyereknek?

Relikviák

Rabságban

Lassan és bizonytalanul lépkedett a pincébe vezető meredek lépcsőfokokon. Korlát nem lévén kezét a párától nyirkos, szürkésbarna gombával borított falnak támasztotta. Tapogatózó kezétől – a megvastagodott penészsrétegben – nyomot hagytak az ujjai. Botorkált lefele, és lábával óvatosan kereste a következő fokot. Nem volt ez olyan igazi borospince, csak egy betonfalú, épület alatti pince, szabadba nyíló műanyag szellőzőcsővel. A levegő nem nagyon járta át a kis helyiséget.

Másik kezében tartotta a gyertyát. A gyengén pislákoló láng a nehéz pinceszagtól, vagy talán a mozgástól néha vízszintesre fordult, és már-már úgy tűnt, hogy végleg elalszik. Aztán erőt gyűjtött és a rövid kanócon újból kihúzta magát, hogy fényt adjon. Volt villany a pincében, de nem kapcsolta fel. A gyertya talán megszokásból került a kezébe, ahányszor csak lement. A halálos mustgázok miatt rögzült belé ennyire az óvatosság.

Októberben a szüret rendben lezajlott és a szőlő leve is hordókba került. Nem sok lett, talán százötven liter. A kis kerthez képest jó mennyiségnek számított ez is.

Főleg oportó meg otelló szőlőt telepített annak idején, de azért volt néhány töke, halványpiros kecskecsöcsű rizamat is enni. Kevés gondozást igényeltek ezek a fajták, azért is döntött így. Huszonnégyórázott a munkahelyén, aztán meg negyvennyolc szabad volt. A kertet rendben tartotta az év nagy részében. A szüret után viszont mintha gazdátlaná vált volna a kis hétvégi ház környezete.

Az ablakon kopott, napszitta nejlonfüggöny, ráncba szedve az alumínium vitrázson. Esténként csak a függönyön keresztül kiszűrődő gyenge lámpafény tanúskodott róla, hogy van gazdája a háznak és a teleknek. December volt, hó ugyan még nem esett, de az éjszakai kemény hidegek jégvártyát varázsoltak a pocsolyák tetejére. A kicsi ház nem télre való építmény volt, csak egy prérház. Előtérrel, aminek az egyik sarkában a konyha. Virágmintás viaszosvászonnal leterített asztal, rajta egy palackos, kétlángos gázrezsó. Egy zöldre festett stelázsi, ami valamikor fehér lehetett, mert a lepattogzott zöld festék alól foltokban kikandikált egy-két kíváncsi fehér szem, amik mintha a ház gazdáját figyelték volna. A másik sarokban a

pincelejáró, nehéz, zöldre festett acélajtóval, festése a pince felől már hólyagosodott. Az előtérből kis betonos szoba nyílt, öntöttvas kályha az ajtó mellett, fűtődobos füstcsővel, amiről a zománc már itt-ott pattogzott. A kályha mellett öreg gyümölcsösláda vékony deszkából szegezve. A deszkák némelyike már megcsavarodott és a háromszög alakú sarokfából kihúzták a szeget. Aztán gondoltak egyet és visszaigazodtak a helyükre – a rozsdásodó vékony szegeket maguk mögött hagyva. A ládában volt némi tüzelő, de zömében a kertben levágott faágak és néhány vastagabb akác kugli, amit a szomszédtól kapott, amikor az kivágta az egyre terebélyesedő fáját.

Tétova léptekkel botorkált a pince agyagos földjén, amit néhanapján egy gereblyével felborzolt, majd egy lapáttal eligazított, hogy aztán ismét keményre tapossa. A kezében lévő gyertyáról néhány csepp viaszt a pince falára csavarozott régi cipőpasztás doboz fedelére cseppentett, és óvatos mozdulattal odaragasztotta a gyertyát. Az öreg hordók megfeketedett dongái savanyú szagúak és nyirkosak voltak. Sorba járta a kicsi hordókat és mindegyiket megkopogtatta, lökött is egyet rajtuk. Üresen kongtak a pince csendjében. A gyertyafénytől és a mozgástól néhány hófehér színű pincepók ijedten szaladt a vékony fonalán a mennyezet felé, biztos fedezéket keresve.

Az egyik hordó alján mintha lötyögött volna még valami. Kalapáccsal óvatosan kilazította a felső dugót, az üveglopót leakasztotta a falba vert rozsdás kampósszeagról. A hordóba dugta az üvegcsövet – ahogy szokta –, a levegőt kifújta a tüdejéből és nagy erővel szívni kezdte a lopót. Nem jött se bor, se levegő. Csalódottan és bosszankodva húzta ki a lopót a hordóból. Az üvegcső talán két centit volt nedves a hordó alján lévő borsöprőtől, eldugult a sűrű üledéktől. Kifújta belőle, majd visszaakasztotta a falra. A hordó alján lévő csapos dugót a kis kalapáccsal fellazította. Más nem lévén a keze ügyében egy dunsztosüveget tartott a nyíláshoz, de abba talán féldecinyi zavaros lötyty csurdogált. A hordót megbillentette és a kis üveg megtelt rózsaszín, savanyú szagú anyaggal. A dugót visszaütötte, majd fénylő szemekkel óvatosan felvitte a pincéből a moslékszerű folyadékot. Félretolt néhány bögrét a stelázsra és boldogan melléjtette az üveget – már csak várni kellett.

Megigazította hordóhoz hasonló hasán a maszatos fűzöt, ami kicsit kilazult. Vászonn alsónadrágját feljebb húzta, aminek a korca mindig a hasa alatt találta meg a helyét.

A sérvkötő és az alsónadrág között mindig volt egy tenyérnyi hézag. Soha nem sikerült egy síkba hozni a gatyával. Ahányszor magára kötötte és próbálta elég feszesre húzni, mindig eszébe jutott az a ködös éjszaka, amikor a vendéglő aznapi bevételével elindult haza. Berúgta az öreg Csepelt, majd aktatáskáját hosszú szíjon keresztbe akasztotta a vállán, ahogy szokta. Vastag bőrkabátját a feneké alá igazította, mielőtt ráült a nyirkos ülésre. Motorjának lámpafényét elnyelte a sűrű köd. A kanyargós úton nem hajtott gyorsan, hiszen alig látta az út szélét. Azt a két embert sem látta, akik az útszéli fák között megbújva várták. Az úton keresztben felrántott acélszál csillanása a gyenge fényben látomásnak tűnt... Már semmit nem tehetett... Az acél keresztbevágta a vastag kabátot... Aztán színes kavicsot dobott felé az élet. Két hét kóma, műtétek, lassú javulás, mindig kiújuló sérv, amivel együtt kell élni – neki, a feleségének és a gyerekeinek. Valahogy ez nem sikerült. A szőlőben, a kertben találta meg a boldogságát. Kijárt a kis telekre, és volt, hogy napokig haza sem ment. Ilyenkor a szomszédok vagy ismerősök a környékről bekopogtattak hozzá. Persze a barátság és az érdeklődés csak addig tartott, amíg a hordóból volt mit kilopni. A termés december végére már elfogyott.

Dobott a kályhára néhány vastagabb száraz ágdarabot – bár már így is meleg volt a kis szobában. Széjjeltaposott papucsban, alsónadrágban, haskötővel a derekán és egy mosásra szoruló fehér trikóban járkált türelmetlenül fel és alá. Várta, hogy ülepedjen a lötty. Kiment, megnézte a stelázsin a dunsztosüveget, majd idegesen visszament a szobába. Mérgesen becsapta a szobaajtót. Hogy kire haragudott éppen, most mellékes volt. Leült az öreg heverőre, hátát a falnak támasztotta és magához vette a százszor kiolvasott sárguló újságot. Érdeklődve lapozgatta, mintha sosem látta volna. Néhány perc után lecsapta az ágyra, felállt és idegesen feltépte az ajtót. Kezébe vette a dunsztosüveget. Három deci homályos piros színű lé úszott a ruskó felett. Nem sokat gondolkodott, szájához emelte az üveget és leitta róla a zavaros bort. Mielőtt lenyelte volna, még megjáratta néhányszor a szájában, mint a fogmosóvizet. Kezében már benne volt a mozdulat, hogy kiönti a gázpalack melletti horganyzott

vödörbe a maradékot. De a mozdulatot megállította egy hirtelen jött felismerés. Krumpli! Ez az, van krumpli! Majd holnap... Halkan csukta a szobaajtót... Az öreg ágy nagyot nyögött a súlya alatt, amint a fal felé fordult. Horkolása legfeljebb a fásládában motoszkáló egeret zavarta.

Magára húzta a takarót, és összegömbölyödött, mint az anyja házában. Fázott. A kis kályha csak addig adott meleget, amíg el nem hamvadt rajta a gally, amit az este dobott rá, még lefekvés előtt. Világosodott, lassan felkelt, megigazította a sérvkötőt és magára vette kopott melegítőjét. Öreg papucsában csoszogva, vödörrel a kezében kiballagott a ház előtt lévő vízcsaphoz. A víz szinte melegnek tűnt a csípős ködös hajnalban. A diófa ágain itt-ott még árválkodó levelekre az éjjel ráfagyott a pára, most fényesen dermedten csillogtak a fán, hogy aztán az első gyenge napsugárra koppanva és vékony jéglemezeket szórva hulljanak a betonjárdára.

Vizet tett fel egy lábosban melegedni a gázrezsóra, a hokedlira kis lavórt rakott, majd belelöttyintett pár liter hideg vizet. A stelázsra tette a kis kihajtható támaszú tükröt, mellé készítette a borotvaszappant és az ecsetet. Lement a pincébe és a maradék vizet egy csavaros tetejű műanyag hordóba öntötte. Sarokban lévő krumplikupacból vagy ötkilónyt az üres vödörbe dobált, amit odafenn a konyhában, amíg a víz melegedett, héjastól kockára vágott, és visszadobált a vödörbe. Majd levitte a pincébe és beleöntötte a műanyag hordóba. Végigjárta az üres hordókat, és mindegyikből kicsepegtette a söprőt, ami még volt bennük, majd a krumplik tetejére öntötte. Csak pár nap, és már főzhetem is, mosolygott diadalittasan.

Komótosan megborotválkozott, majd lábat mosott a borotvahabos vízben. A kis teraszról a rózsalugas alá borította a gőzölgő vizet.

Türelmesen várt. Naponta megkevergette a forrásnak indult krumplicefrét. Előkereste a rézcsövet és a kuktát, amiben főzni szokta a pálinkát. A szájában érezte az alkoholt, már nem számított az illat az íz, az aroma. Már csak a bódulat számított, ami olyan volt, mint amikor a kórházban visszajött a kómából. Át akarta élni újból és újból. A „réz eleje” mérgező, ki kellene önteni! A fenét, gondolta magában, és a vödörből, amiben a rézspirál futott, löttyintett egy kis vizet a dunsztosüvegbe, ahová csepegett a „réz eleje”. Új üveget tett a cső alá, a másikat kitette a teraszra hűlni. Langyosan

nem szerette. Ült a hokedlin és nézte a lassan csepegő pálinkát. A kis konyhát közben megtöltötte a rothadt krumpli illata és a pálinkagőz keveréke. Kirázta a hideg. Bement a szobába, kihamuzta a kis kályhát, majd a sárguló újságpapírral meggyújtott néhány száraz ágat. Guggolt a kályhaajtó előtt és fújogatta a parázsló ágakat. Néhány szikra csapott ki a fehér, gyenge füsttel, ami könnyet fakasztott a szemeiben.

Végre lángra kaptak... Egy akáckuglit óvatosan föléjük rakott, majd a kis ajtót becsukta. A kályha olyan gyorsan adta a meleget, amilyen gyorsan ki is hűlt, ha már nem égett benne a tűz. Nyitva hagyta a szobaajtót, hogy melegedjen a kis konyha is. Behozta a teraszon lévő üveget és a lába mellé tette. Három decinyi hígított réz elejébe néha belekortyolt... Kezdett melege lenni, a kopott kitérdesedett melegítőt levette, és az ágyra dobta, majd alsónadrágban, sérvkötőjével a derekán, a koszos trikójában visszaült a hokedlira, Görnyedten, könyökére támasztott fejjel figyelte a csepegő pálinkát. Ujját beledugta a vödörbe, hogy nem melegedett-e fel a víz. Cserélni kellene, állapította meg az italtól egyre lassuló gondolkodással. Kiemelte a rézspirált a vízből, és úgy ahogy volt, elindult, vödörrel a kezében vizet cserélni. Széttaposott papucsában bizonytalan léptekkel a kerti csaphoz ment. Támaszkodott a hidegben a horganyzott csőhöz bilincselte szögvasban, amíg a víz szanaszét spriccelve csobogott a vödörbe. Megemelte a vödröt. Az italtól, vagy a vödör súlyától, a széttaposott papucs talpától, vagy talán mindháromtól hanyatt vágódott. A tűzhelyen felejtett kukta robbanását már nem hallotta. Hajnalban az utcai lámpafényben megcsillantak a tollpiheként, imbolyogva hulló első hópelyhek, amik habtisztára festették piszkosfehér trikóját.

SAS behívó

A dunántúli álmos mezővárosban zajlott a csendes élet, még éppen csak, hogy vége lett a télnek. A fák némelyike már rügybe szökött.

Miközben a nagypolitika még a győzelemről ábrándozott, addig az emberek tették a dolgukat a gyárakban és a mezőkön. Teltek a hónapok, és alábbhagytak a mindent elsőprő győzelemről szóló hadijelentések. A rádióadások csak visszavonulásról, hátországról és védelemről szóltak. A veszteségekről csak a családtagok és az utcabeliek tudtak. A szovjet hadsereg pedig már elfoglalta a keleti országrész egy részét ...

– Józsi bácsi, itt van a Baki testvér, és azt mondja, hogy átvették a gyár irányítását.

– Ki a franc az a Baki testvér? Ne idegesíts már, fiam, mert mindjárt kapsz egy nyaklevest – förmedt rá a Géza gyereke, aki nemrég szabadult csak fel, és pár napja, hogy inasból segéddé avanzsált.

– A Baki testvér a portán dolgozik, de most talpig fekete ruhában van, és nyilas szalag van a karján. Ki van nyalva, mint Szaros Pista Jézus neve napján.

– Testvére ám a jó büdös francnak, de nem nekem – mondta Józsi bácsi, aki ugyan még nem volt annyira bácsi, de a Géza gyerekekhez képest mindenképp. A bácsizás amúgy meg olyan tiszteletadásféle volt a mesterekkel szemben.

Aztán megjelent a Baki testvér az üzem közepén, és kinyilvánította a hatalomátvételt, valamint hogy hadiüzemmé minősítette a bőrgyárat. József mester ezt nem állhatta meg szó nélkül.

– Ha ez így van, akkor mindjárt ide is lehetne állni a gép mögé, aztán megmutatni, hogy mit tudnak! A főmérnök úr bármikor be tud állni, az biztos, de hogy maga mihez kezdene itt, azt nem tudom – kelt ki magából.

– Maga csak ne szájaljon, mert a gyár ezentúl a német hadseregnek dolgozik, és hamarosan megérkezik a német vezetőség is. Addig mi vigyázunk itt a rendre.

– Jobban tenné, ha visszaülne a portásfülkébe, mert még a végén beleakad valamibe a karszalagja, aztán nézhet a karja után, mint a borjú a bőre után. Amúgy meg rend volt itt mindig, maguk nélkül is.

– Hagyja mán, Józsi bácsi, ezek úgysem értenek máshoz, csak a seggnyaláshoz. Abból akarnak megélni, más kárára.

Géza gyereket ugráltatta a mester egész nap, már talán a cipő talpa is füstölt a sok futkosástól. De nem rá haragudott, csak erre az egészre, ami most itt körülveszi őket, és amit szó nélkül el kell

túrniük. Értette ezt a Géza gyerek is, de azért a nap végén megkérdezte.

– Ugye ezt nem akarja mindennap végigcsináltatni velem?

– Nem, Géza! Rendes gyerek vagy te, csak még tanulnod kell az életet, meg a szakmát is.

Bosszúsan és szótlanul ért haza. A négy gyerek már megvacsorázott, és a felesége éppen végzett a jószágok körüli munkákkal. Az asszony megterített neki a vacsorához, majd kinyitotta a sparhelt ajtaját és a parázsra dobott még pár kukoricacsutát, éppen csak annyit, amin még felmelegszik a mosogatóvíz, hogy azt a néhány edényt és tányért már ne hagyja itt a vájdlingban. A szemébe csapott a füst, amint a csutával megbolygatta a parazsat.

– A fenébe! – Törölgetni kezdte a könnyeit a kötényével. – Még a végén megríkat ez a kályha, és te sem szóltál még egy szót se hozzám, mióta hazajöttél – panaszkodott inkább csak magának.

– Jót nem tudok mondani, s rosszat meg minek mondjam, van elég bajod neked itthon a gyerekekkel meg a jószágokkal.

– Van, de ha azt hiszed, hogy így könnyebb, akkor nagyon tévedsz.

– Jól van, ne mérgesíts már te is. A portás meg a cimborái lettek a főnökök a gyárban. Felhúzkodták magukra a nyilas szalagot és testvéreznek mindenkit. Engem ne testvérezzen egy ilyen senkiházi.

Kinti zajok ütötték meg a fülét, ami ilyentájt már nem volt szokásos.

A kutya nekiugrott a nagy kapunak és morogva-csaholva egyre csak ugrált az öreg deszkának, amin ott maradtak a körme nyomai.

– Maradj már a jó istenedet, még a végén kidöntöd a kaput. Ki az?

– szólt ki az ajtón keresztül.

– Postás! – Megismerte a postás hangját és nyitotta az ajtót.

– Maga meg mit keres itt ilyenkor?

– SAS-t hoztam !

– Nem mondja komolyan?!

– De bizony, ez magának szól! Jó lesz, ha szedelőzködik azt vonul, mert a szomszéd utcában a Horváth Ferit hadbírószág elé állították.

– Megeszi a fene már ezeket. Itt a négy gyerek, és elmúltam már negyvennyolc is, most kezdjek el újból ugrálni a golyók elől?!

– Itt írja alá, a többi már a maga dolga, hogy mit csinál.

– Ki volt az, és mit akart? – kérdezte a felesége a konyhában.

– A SAS behívót hozta a postás.

Az asszony nem szólt egy szót sem, leült a viaszosvászonnal leterített nagy konyhaasztal mellé, könyökét az asztalra téve két tenyerébe temette az arcát.

– Istenem, mi lesz most? Mit kezdek itt egyedül a négy gyerekkel, meg a jószágokkal? Te nem mehetsz el katonának, megértetted? – pattant fel hirtelen a helyéről. Mit akarnak egy négygyerekes embertől?

– Tudod te is, hogy ez nem így van, Ha behívó jön, akkor menni kell.

– Hová kell menni? – kérdezte ingerülten a férfitől.

– Pápára – válaszolta az ajtófélfának támaszkodva.

Az asszony visszaült az asztalhoz, gondolkodott szótlanul, miközben a könnyei lassan végigfolytak az arcán.

– Az messze van. Van vagy száz kilométer is. Figyelj ide, nem kell azt a csapatot megtalálnod neked! Keressed, ahogy csak tudod, de úgy, hogy nehogy véletlenül rájuk találj.

– Ha rájönnek, agyonlőnek.

– Ha elmész katonának, akkor is agyonlőnek, az biztos! Gyerekekkel meg öreg emberekkel akarnak ezek háborút nyerni? Mi lesz a négy gyerekkel, ha egyedül maradunk? Erre gondolj, hogy lesz-e nekünk mit ennünk?!

– Na, pakolj valami ételt pár napra az aktatáskámba, aztán majd meglátom, hogy mit sikerül ebből összehozni.

Előszedte a borotvát, a széles bőrszíjat, amin fenni szokta a borotváját. A szíjat gondosan nagy gurigába hajtotta, hogy a bőr meg ne törjön, mert akkor már megette a fene az egészet. Borotvaecsetet, szappant és a kis tálat, amiben az ecsettel a habot keverni szokta, egy kis tükröt, vékony fém keretben, háttámláján kemény drótból kis kihajtható lábbal. Az egészet egy erős vászonzsákba tette, aminek belsejébe kis zsebeket varrt a felesége fehér gombokkal, hogy ne hulljon szanaszét minden a zsákban. Középre került a törölköző szépen összehajtva.

A kis zsákba még került egy kötös alsónadrág és néhány pár fehérre kifőzött kapca a csizmához, háromszög alakúra hajtogatva. Közben a felesége végzett az élelemcsomagolással, és bepakoltak mindent a nagy bőrtáskába. Észre sem vették, hogy a legnagyobb gyerek, a Marika ott áll a szobaajtó széles fa küszöbén, hogy ne kelljen lelépnie a konyha hideg kővére mezítláb. Fehér vászon

hálóinge majdnem a földre ért. Jó az úgy, addig melegít, ameddig ér, szokta mondani neki az anyja.

– Apa, hová megy ilyen későn?

– Katonának! – válaszolt ingerülten és röviden József.

A kamasz lány szája legörbült és sírni kezdett. Nem volt hozzászokva, hogy az apja így beszél vele.

– Jól van, nincs semmi baj – lépett oda József a lányához és megölelte. – Te vagy a legidősebb, segíts anyádnak, és vigyázz a kisebbekre is, amíg nem vagyok itthon.

– Mikor jössz haza?

– Nem tudom, de sietek! Na, menj aludni gyorsan.

– Kiballagok a vasútra, aztán meglátom, mikor megy vonat Pápa felé.

– Nem kell megtalálnod őket, hallod?! – szólt még utána a felesége a kapuból.

– Menj aludni te is, mert mindjárt kelned kell etetni a jószágokat – szólt vissza József néhány lépésről.

Hűvös éjszaka volt, a barna felöltőjének a gallérját felhajtotta és kissé összébb húzta magán. Messze volt a vasútállomás a háztól. A kihalt utcákon majd egy órát gyalogolt a városon keresztül, mire odaért.

– Mikor van vonat Pápara?

– Hajnalban megy vonat Szombathely felé, ott lesz csatlakozása Pápara – mondta a pénztáros.

Megvette a jegyet, aztán téblábolt még egy darabig a váróban, ahol csupán néhány ember lézengett. Két vele korabeli férfi beszélgetett egymással, és többször megütötte a fülét a Pápa szó. Akkor lehet, hogy ezek is oda készülnek, ahová én?

Odament és megszólította őket.

– Már meg ne haragudjanak, urak, de hallom, hogy maguk is Pápara készülődnek.

– Igen! – válaszolt az egyik. – Bár én azt se bánnám, ha ez a vonat sosem érne ide.

– Nocsak, akkor maguk sem kirándulni mennek.

– Nem igazán, az este hozták a SAS-t – válaszolta most a másik, akinek a lába mellett volt egy szögletes gyékénybőrönd, amiben a dolgai voltak. A bőröndformán körbefutott két nadrágszíj, a szíjak alá befűzve egy darab seprűnyélből vágott fa, ami fogantyúnak szolgált. Bemutakoztak egymásnak

– Kelemen vagyok Tácról, Feri barátom meg Csószról jött, a szomszéd faluból.

– Ismerem mindegyik falut, jártam már ott. Én meg József vagyok, innen a városból.

Begördült a vonat az állomásra nagy füstöt eregetve, fékcsikorgatva. Kerestek egy vagont, ahol leülhettek. Beszélgettek Szombat-helyig és kiderült, hogy Kelemen is négy gyereket hagyott otthon, Feri meg hármat. Aztán József előhozakodott óvatosan a felesége ötletével, hogy nem kellene annyira megtalálni azt a pápai laktanyát. Így a három férfi megállapodott abban, hogy lövöldöztek rájuk eleget az első háborúban, de akkor még fiatalok voltak, és a futás is jobban ment, mint most. Elkoptattak vagy három csizmát fejénként. Futottak eleget, hol előre, hol meg hátra, aztán már, inkább csak hátra, és hazafelé a családhoz. József mint a bőrös szakma mestere megjegyezte, hogy az előző háborúban szerzett sebesüléseik miatt mindegyikükön annyi lyuk van már, hogy a bőrükből kabát nem készülhetne, legfeljebb csak kesztyű. Különbözik sincs értelme a lyukak számát tovább szaporítani. Ki tudja, hogy a következő golyó hová talál? A sok éhes száj meg ott marad árván.

Egyszer csak a vonaton megjelentek a fekete ruhás nyilasok vállukon puskával. Volt velük egy rendőrféle, és az irataikat kérték, meg a behívóparancsot ellenőrizték.

– Mifene? Ezeknek már puskájuk is van? – kérdezte csodálkozva Kelemen.

– Ők az új hatalom, a fene essen beléjük – mondta József.

Keresték egy darabig a laktanyát Pápán és néhány forgalmasabb vendéglőben érdeklődtek is, már csak azért, hogy emlékezzenek rájuk, ha úgy adódik.

Végül elunták a dolgot, és megállapodtak abban, hogy ideje hazaindulni.

– Vonatra nem ülhetünk, mert igazoltatnak, mint idefelé – mondta Ferenc. – Tizenhétben jártam erre, nagyjából ismerem az utat a Bakonyon át.

Így aztán gyalog nekivágtak az útnak. Hogy mennyit haladtak hazafelé, arról fogalmuk sem volt, legfeljebb Ferencnek. Azt sem tudták, hogy éppen milyen településhez járnak közel vagy távol. Ferenc mutatta az utat és estefelé fáradtan egy tanya közelébe értek.

– Ott talán megpihenhetünk.

A kutyák csaholására előjött a gazda vasvillával a kezében.

– Ne féljen, csak lepihennénk magánál, meg vennénk tejet is, ha adna el nekünk.

– Menjenek tovább, emberek, itt nem alhatnak! Nekem családom van, ha ideeszi a fene a nyilasokat, akkor bajba kerülünk mi is.

– Az istálló is jó lenne, elfáradtunk – próbálkozott Kelemen.

– Menjünk, ne hozzunk bajt rájuk! – mondta József. – mi már úgy is bajban vagyunk, ha ránk találhatnak!

Lankás legelő melletti erdőszélen jártak, amikor a távolban egy szalmakazlat vettek észre.

– Igyekezzünk, sötétedésre jó lenne oda érni – mondta Kelemen, aki megnyújtotta fáradt lépteit.

Feljöttek a csillagok az égre, mire odaértek a kazalhoz. Gyorsan beásták magukat, és a bejáratot álcázták egy halom szalmával, ha valaki járna arra, nehogy észrevegye, hogy itt vannak.

Napokig bolyongtak az erdei utakon, mire Józsefnek ismerős lett a táj.

– Az ott Bakonycsernye, innen már tudom, merre járunk.

Végül megállapodtak, hogy különválnak, akkor talán nem annyira gyanúsak, bár ahogy most kinéznek, szakadt, koszos ruhában, biztosan elfogják őket, ha összeszaladnak véletlenül egy járőrrel.

József bement Bakonycsernyére és megkereste az unokatestvérét, akiknél lefürdött, enni kapott és tiszta ruhát adtak neki. Másnap indult egy autó a város felé, és elvitték egy darabig. Tíz kilométer gyaloglás után fáradtan rogyott le a konyhaszékre.

– Hazajöttem! A postás és az utcabeliek nem láthatnak meg – mondta a feleségének.

– Este bemegyek a gyárba és jelentkezem munkára a németeknél. Tíz órára bent is volt a gyárban, a német parancsnoknak leadta a SAS behívót és a vonatjegyeket. Elmondta neki, hogy már nem találta az egységet Pápán, ahová a behívó szól.

– Ez hadiüzem, kell a csizma a katonáknak, álljon be dolgozni! Holnap kap egy igazolást, hogy fel van mentve a frontszolgálat alól. Értette?

– Értettem!

Dolgozott reggelig, aztán megkapta a passzust, hogy nem hívhatják be katonának. Boldogan mutatta a feleségének az iratot, amit mindig magánál kellett hordani, ha igazoltatnák, nehogy bevigyék dezertálásért.

A szovjet hadsereg már a város alatt volt és lőtték egymást a németekkel naphosszat. A németek vesztesre álltak a játszmában, ezért a gyár német parancsnoka elrendelte a gépek leszerelését és összecsomagolását.

– Ezek mind mennek Németországba, értette, Jozef? Holnapra legyen minden összekészítve. Küldöm a teherautókat a gépekért.

A tiszt elviharzott a katonáival együtt, és József csak állt dermedten a gép mellett. Kezét végigfuttatta a zöldre festett hideg acélon, aztán odakiáltott a segédnek.

– Géza fiam, nézzed meg gyorsan, hogy áll a meszező akna!

– Nem kell azt megnézni, tegnap felhoztuk az összes bőrt szörteletítésre meg cserzésre a kádakhoz.

– Akkor vigyél magaddal gyorsan három embert és létrákat, takarítsátok ki! De mint a patika, olyan legyen! – A Géza gyerek már kezdett volna ellenkezni, és kérdő szemekkel nézett a mesterre. Már megint mi baja az öregnek?

– Majd elmondom, de most nincs rá idő. Úgy készülj, hogy holnap reggelig dolgozunk.

– Szóljál pár megbízható embernek, de vigyázz rá, nehogy valamilyik „testvér” megtudja.

– Rendben van, mester, a „testvérek” úgyis eltűnnek innen éjszaka.

A Géza gyerek és néhány ember kitakarította a hatalmas betongödöröt, kerítettek deszkákat és padlókat is.

Aztán a gépeket éjjel kötelekkel, és hosszú szíjakkal óvatosan leeresztették a gödörbe. Néhány régi és elhasználódott gép kivételével mindet sikerült elrejteni. A gödöröt a végén betonlapokkal letakarták. Másnap aztán csak nem jöttek a gépekért a teherautók, mert a németeknek és a „testvéreknek” fontos lövöldözni valójuk akadt a város határában az oroszokkal.

Néhány ember azért minden nap bement a gyárba, mert a cserzésre kirakott bőrökkel még dolog volt, különben megrohad minden, ami elő volt készítve. Az egyik lövöldözős napon megjelentek a gyárban az oroszok.

– Hol vannak a gépek ? – kérdezte az orosz tiszt.

– Elvitték a németek mindet, csak ez a pár rossz gép maradt itt, meg a cserzőkádak – mutatta a katonának.

Oroszul ugyan nem tudott, csak szlovákul, merthogy amúgy bakkonyocsernyei tót volt. A tót nyelv már nem ment olyan jól, mint

régebben, mert hát kivel beszélgetne itt a városon tótul. Mindenesetre a tiszt megértette, hogy nincs mit elvinni , így aztán azt találta ki, hogy viszik a bőröket.

– A város széléig sem értek, és rátok fog rohadni minden.

– Géza fiam, hozza ide azt a köteg nadrágszíjat, amit eldugtunk, aztán hadd menjenek innen. Addig úgysem hagynak békén bennünket, amíg valamit el nem zabrálnak.

Géza gyerek a tiszt kezébe nyomott egy maréknyi szíjat, amit az boldogan forgatott, és elismerően bólogatott.

– Nincs más, amit el lehetne vinni! Ennyi maradt! – mondta a tisztnek József.

A tiszt összeterelte az embereit, akik a gyárban szanaszét mászkáltak és próbáltak valami értékes hadizsákmányt begyűjteni. Sorakoztatta őket az udvaron, majd elvonultak lövöldözni, valahová a város szélére.

Úgy alakultak a harci események, hogy néhány nap múlva megjelentek a németek teherautókkal – jöttek a gépekért.

– Jozef, hol vannak a gépek ?

– Őrnagy úr, itt voltak az oroszok, és elvittek mindent, csak ez a pár rossz gép maradt. Meg a cserzetlen bőrök a kádakban.

Dühösen rohangált az őrnagy fel-le az üzemben, aztán feladta. Összeszedte a csapatát és eltűntek. József soha többé nem látta a tisztet.

Lassan vége lett a lövöldözéseknek, és azt mondták, hogy BÉKE van.

A béke hírére egyik nap valahonnan előkerült Baki testvér is. Már nem volt rajta se fekete ruha, se nyilas szalag, csak úgy civilben jelentkezett portai munkára. Géza gyerekekkel futott össze a kapu előtt.

– Nem kell ide portás, Baki testvér, elvittek innen mindent, már csak néhány marhabőr maradt itt, amit még befejezünk, aztán megyünk mi is.

– Mi az, hogy elvittek mindent ?

– Ki-be jártak itt az oroszok meg a németek mint a sublótfiók. Mind-egyik vitt magával valamit, a végére elfogyott minden. Talán ha itt vigyázott volna a karszalagjával a gyár vagyonára, akkor még munkája is lehetne. Nekem mennem kell, magát meg Isten áldja, Baki "testvér".

Negyvenhatban, ahogy jöttek, úgy el is tűntek a "testvérek", némelyik még papírt is szerzett magának, hogy ő partizán volt, és gyorsan beléptek a Magyar Dolgozók Pártjába. A munkások előszedték a gépeket a meszesgödörből, és újra elkezdtek dolgozni.

Bakonycsernyei ördög

(Anyám mesélte)

Anyai dédnagyapám nemzetiségét tekintve nyakas tót volt, csillogó szemű huncut vénember, aki soha nem állt ellen egy jó tréfának. Tekintetes Szluka Mihály úr csizmadiaként űzte az ipart Csernyén. Akkor még csak úgy hívták, hogy Csernye. A név a szlovák fekete szóból származik. A Bakony előtagot csak az ezerkilencszázas évek elején csatolták hozzá, így lett belőle Bakonycsernye.

Mitől lett tekintetes egy csizmadia?

Szluka Mihály úr dédapja Gáspár, és annak testvére Miklós 1622-ben II. Ferdinándtól a harmincéves háborúban tanúsított helytállásukért. „czímeres” nemes levelet kaptak. Nemességüket még azon évben Trencsin megye előtt kihirdettek.

Már rég széjjelrágták a molyok az armálist, aminek amúgy sok hasznát nem vette, mert azt nem kérte bemutatni egy kis cipő vagy egy szép csizma mellé senki.

Tartott jószágokat is a család, főleg marhákat. Amíg cipő vagy csizma nem lett a bőrükből, addig adtak tejet, sajtot meg vaját. Igen hasznos állat, aminek azért a húsa sem megvetendő. Az öreg ellátta cipővel és csizmával a falut a kis műhelyéből, ahol már a fia is segédkezett. Ha valaki a faluban marhát vágott, akkor az öreg megalkudott a bőréért és lábbelivel fizetett.

Történt egy napon, hogy az egyik kis fekete bikaborjú valahogy elszökött a háztól. Kedves kis jószág volt, és féktelenül rohangu az udvaron, ha éppen nem az anyja tőgyét taszigálta az orrával, aki már amúgy nem nagyon engedte szopni.

Talán nyitva maradhatott a kisajtó, amin át kiszökött világot látni. Kereste az öreg mindenfelé a faluban, ami nem egyszerű dolog. A falu, ha valaki nem ismerné, a Gaja-patak völgyében bújik meg, öt kilométer hosszan. Nyugatról a Tési-fennsík karsztja határolja, a

patak völgyét pedig löszdombság veszi körül, sűrű erdővel szegélyezve. Hiába is kereste a kisborjút, az bizony nem került elő. Nem szoktak itt lopni, főleg nem egymástól, a falubéliek, morfondírozott magában az öreg. Már minden ismerősnek szólt, ha látnák valamerre a borjút csatangolni a patak partján, mert inni csak kell neki, akkor tudassák vele.

Estefelé jött egy ember, zsákkal a hátán és hozott pár cipőt, meg egy csizmát javíttatni.

– Ezeket nem tudom most rögtön megcsinálni, Gáspár, de jöjjen vissza értük két nap múlva.

– Tekintetes uram, nem érnék én rá amúgy sem a javítást megvárni, mert mennem kell a tiszteletes úrhoz, hogy üzze ki az ördögöt a házunkból.

Mosolygott a dédapám, hogy még ilyen dologban hisznek emberek. Elkezdte kifaggatni a férfit.

– Aztán hogy néz ki az az ördög?

– Nem láttuk mi azt, de meg sem mernénk nézni, mert rögtön szörnyet halnánk!

– Akkor honnan tudják, hogy ördög?

– Majd szétrúgja a házat a patáival. Fenn van a padláson már két napja, és éjszakánként ordít is, a fene essen belé. Miért pont hozzánk költözött be? Amikor mi rendszeren járunk a templomba. Remélem, a tiszteletes úr el tudja üzni tőlünk, de innen a faluból is ezt a fránya ördögöt.

– Segítek én elűzni azt az ördögöt, ne menjen maga sehová– mondta az öreg.

– No, ha ezt elintézi nekünk, akkor megkapja két hét múlva ingyen a tehén bőrét.

– Akkor mehetünk is, Gáspár, csak veszek magamhoz egy darab kötelet, amivel összekötöm az ördög lábait, hogy meg ne tudjon szökni. Merrefelé is laknak maguk?

– Nem messze innen, talán ötszáz méterre a domb oldalában van a házunk háttal az útnak.

– Ismerem azokat a házakat, a padlásajtók ide néznek a kövesútra, akár be is lehet gyalogolni a padlásokra. Jó szénailat árad onnan, amikor kaszálás után behordják a takarmányt.

– Úgy van! – helyeselt az ember. – Talán az a bűdös ördög is azért talált be hozzánk.

– Meglehet – válaszolta az öreg, aztán csendben mentek tovább.

– Hallja-e? Azért írjunk gyorsan egy papírt, ha elúzóom az ördögöt, akkor az enyém a marha bőre. Nem mintha nem bíznék meg magában, hanem ha valami bajom történne az ördöggel való harcban, a család akkor is megkapja a bőrt.

– Még két marhának a bőrét is odaadnám, csak űzze el innen a gonoszt.

– Ölég lesz nekem egy marhának a bőre is.

– Mivel is foglalkoznak maguk? – kérdezte az öreg.

– Az asszony szövással, én meg kosárfonással.

– Az jó! Akkor ráadásként adjon egy terítőt meg egy vékát a bőr mellé. Az ördögöt meg bízsa rám.

Megírták a papírt a konyhaasztalon, és egy pohár borral áldomást is ittak rá.

– Most nagyon figyeljenek, amit mondok, mert még egyszer nem mondom el. A házból ki ne tegyék a lábukat még legalább egy órán át, amíg az ördögöt ki nem viszem a faluból. Utána már kijöhetnek. Amíg nem végzek, addig üljenek itt csendben a konyhában, nehogy megvaduljon az ördög.

Az öreg felment a domboldalba vájt lépcsőkön az útra, és onnan kinyitotta a padlásajtót. Bement a padlásra kezében a kötéllel, csapkodott és kiabált, ahogy a torkán kifért.

– Gyere elő, te бүdös ördög!

Az ördög nem is, de a kis bikaborjú megismerte a hangját és örömeiben egy nagyot bőgött.

– Na megvagy, te gazember – kiáltott egy nagyot, és gyorsan hurkot dobott a borjú nyakára, majd oldalról megrángatta a borjú farkát, aki rügött nagyokat, csak úgy zuhogott a padlásdeszka.

– Jól van, na, még a végén leszakad a mennyezet.

Ez meg hogyan került ide, morfondírozott magában, amikor egy enyhe szél elkezdte csapkodni a padlásajtót. Szerencsétlen borjú, tán azt hitte, hogy egy istállóba megy, miközben a szél rácsapta az ajtót, ami meg is szorult a tokban. Így aztán szerencséire nem tudott továbbállni.

Két nap múlva ment az ember a cipőkért meg a csizmáért és vitte a vékát meg a szépen himzett szőttest az öregnek.

– Készen vannak a cipők, tekintetes úr?

– Készen, Gáspár!

– Mivel tartozom a javításért?

- Semmivel Gáspár, már megfizette a vékával meg a szóttessel.
- De az csak a ráadás lett volna, amiben megegyeztünk!
- Ne törődjön vele, az a lényeg, hogy azt a bűdös ördögöt elvittem innen a faluból.
- Bűdösnek tényleg bűdös, mert nem elég, hogy majd széjjelrúgta a házat, még a padlást is összeszarta.
- Ezek az ördögök már csak ilyenek, de ha visszajön még egyszer, csizmát csinállok abból a fekete bőrből, az biztos– mondta nevetve az öreg.

Kristálybolygó

(Álomfejtőknek)

Nyugtalanul forgolódtam az ágyban. Egy vékony trikót és egy rövid pamutalsót vettem fel éjszakára. Hajnalban a mellemen éreztem, ahogy az izzadság átnedvesítette a felsőmet. Szinte letéptem magamról. Félig kábultan ültem a szállodai szobánkban az ágy szélén és próbáltam gondolkodni. A nyitott teraszajtón keresztül a hegyoldal felől hűvös fuvallat csapott meg. Martuljekben hidegek a hajnalok, még a legnagyobb nyári melegben is. Kirázott a hideg, ezért a vékony paplant magamra terítettem. Sokat ittunk az este? Nem, nem hinném, talán néhány pohár bort vacsora után. Mi volt ez? Valami olyasmit álmodtam, amit még sosem, és ahogy még sosem. Ez nem egy olyan álom volt, amit elfelejt az ember, mikor felébred. Annyira éles és összefüggőnek tűnt, hogy nem tudtam eldönteni, megtörtént-e, vagy sem. Sosem fallabdáztam, csak most álomban. A szabályokat sem ismerem. Nevetgélve mentünk az öltöző és a zuhanyzó felé egymást ugratva, ki mennyire béna ehhez a játékhoz. Nekem jól ment, úgyhogy szekáltam a barátomat. Az álomban látott öltöző barnára lakkozott ajtaja, a krómozott kilincs, a padok, a fém öltözőszekrények, a zuhany gőze, a magasan lévő bukáblakokon beáramló friss levegő, a fehérén gomolygó pára. Mind valóságosnak tűnt. János jött ki a zuhanyzóból és törölközött még. Aztán elkezdett öltözni. Már felvette a fehér porcelán színű

nadrágját és egy piros pólót. Csak hülyéskedtem, és magam sem értettem, hogy miért. A nyakát átkarolva a lábammal gáncsot vetve próbáltam két vállra fektetni a hosszú padon. Aztán valahogy kicsúszott a kezemből, és a padot felborítva annak az acéllábaira esett. Fájdalmasan kiáltott. Fogta a derekát, a piros pólója elszíneződött, mintha vizes lenne. De a fehér nadrágján már láttam a vért. – Ne haragudj! Ne haragudj! Nem akartam, csak hülyéskedtem. Istennem, mekkora barom vagyok. Felhúztam a pólóját, és értetlenül álltam előtte. A seb úgy nézett ki, mint egy szétnyílt zseb. A két oldalából szivárgott a vér, de nem nagyon. Beleláttam, és nem egy véres hús, hanem egy sértetlen bőrreteg volt előttem. Belenyúltam a nyílásba, hogy nem képzelődöm-e. Nem fájhatott Jánosnak, aki amúgy oldalt állt nekem, amíg én vizsgálgattam. Mintha nem is érezte volna, hogy mit csinálok. A nyílás alján furcsa, apró fémgolyókat találtam. Két ujjal egyenként kivettem mind az ötöt. Gyönyörűek és fényesek voltak. Közben a szivárgó vérzés is csökkent. Olyan érzésem támadt, mintha rohamosan gyógyulni kezdett volna a seb.

– Na, mi van? – kérdezte János.

– Nem látok semmit, és már nem is vérzik annyira. Fogtam egy tiszta törölközőt, és rászorítottam. Közben az öt golyót zsebre tettem. Azokról valami miatt nem szóltam neki. Magam sem értettem az egészet, és azt sem, hogy miért nem hoztam szóba a golyókat. Csak annyit kérdeztem:

– Volt neked valamilyen baleseted régebben? Műtöttek esetleg?

– Nem, még egy nyamvadt lábtörésem sem volt. Miért?

– Semmi. Csak furcsa. Segítettem levenni a pólóját meg a nadrágját, amíg kezeit váltogatva a sebre szorította a törölközőt.

– Gyorsan kimosom őket hideg vízben. Állítólag azzal kijön a vér a szövetből. Maradj addig nyugton. Mindjárt keresek egy mentőládát. Itt kell lennie valahol. Egyik mosdókagylót bedugtam, és engedtem bele vizet. Beletettem a ruhákat, de éppen csak annyira, hogy csak ott lepje el a víz, ahol véresek voltak. A kagylóban lévő víz rózsaszínre váltott. Néhány mozdulattal megpróbáltam kidörzsölni a vért, főként a nadrágból, mert azon jobban látszott. Nem is értettem, hogy miért ezzel bíbelődök, helyett, hogy keresnék egy mentőládát. Aztán otthagytam a ruhákat, és elindultam kötszert keresni. A bejárati ajtó mellett, a falon, volt egy fehér fém láda, az ajtajában egy kicsi kulccsal. Kinyitottam, és a benne lévő fiókokból

gézt, ollót, leukoplasztot vettem magamhoz. Visszasiettem Jánoshoz, aki ott ült a padon egy szál alsónadrágban, és a törölközőt láthatóan teljes erejéből nyomva tartotta.

– Jó, hogy itt vagy, már zsibbad a karom.

– Mindjárt leragasztom, már leveheted róla. Feltéptem a steril gézes zacskót, és a több rétegben összeállított 15 cm-es gézlapot a sebre helyeztem. – Egy kicsit fogjad, amíg vágok a ragasztószalagból. Az ujjait odaigazítottam a gézlapra, hogy el ne mozduljon. Aztán négy keresztirányú leukoplaszttal rögzítettem. Már egész jól nézett ki, és a nyílás is szűkebbnek tűnt. Azért a ragasztószalaggal is megpróbáltam közelebb hozni egymáshoz a két oldalt.

– Szerintem jó lesz – mondtam Jánosnak. – Nem vérzett át a géz! Pár nap múlva leveheted.

Megnéztem a ruháit, a pólón szinte semmi nem látszott, a nadrágon pedig éppen csak egy halvány folt volt. A következő mosásnál már biztosan kijön. Kerítettem egy vastag, száraz frottírtörölközőt. A nadrágot élére hajtva becsomagoltam vele, ott, ahol vizes volt, aztán ráültem, ahogy a honvédségnél szoktuk. A frottír gyorsan magába szívja a vizet, a ráüléssel pedig vasalódik a nadrág. Tökéletes nem lesz, de a célnak megfelel. A póló elég vékony anyagból készült, így ahhoz felhasználtuk a másik törölköző tiszta felét. Arra pedig János ült rá. Nem sokat beszélgettünk, inkább csak gubbasztottunk egymás mellett a padon, mint két ázott veréb. Mostanában nem lesz fallabda, legalábbis addig, amíg be nem gyógyul a barátom dereka.

– Mit csinálsz este? – kérdezte János.

– Most visszamegyek a szállodába, aztán vacsora utánra hirdettek valamilyen ismerkedésiest-félét. Csak annyit tudok, hogy lesz zenekar. Lemegyek. Talán iszom egy-két pohár bort, hogy jobban aludjak. És te, merre?

– Megyek haza, nyalogatom a sebemet. Ezek után nem tervezek már semmit, azt hiszem, hogy alszom egy nagyot. János óvatosan felöltözött, már majdnem szárazra seggeltük a ruhákat, és elindultunk kifelé. Az épület előtt még elbúcsúztunk egymástól.

– Mikor jössz újból erre?

– Nem tudom. A héten még itt vagyok, aztán megyek haza én is. János elindult balra, én pedig jobbra. A sportcsarnok valahogy nem illett bele az utcaképbe. A magas, lapostetős épület szinte agyonnyomta a szomszédos családi házakat szürke és jellegtelen

homlokzatával. A szemben lévő oldal is furcsán nézett ki, mert azt pedig fűrészfogasan építették be. Az út nyomvonala követte ezt az épületsort. Hatalmas ívet írt le, mert mindegyik ház nagyjából három méterrel hátrább épült, mint az előtte álló épület. Miután elbúcsúztam Jánostól, rögtön átmentem a másik oldalra, mert az út végén lévő gyalogátkelőnél egyszerűbb a szállodát megközelíteni. A nap még erőlködött egy kicsit, hogy fennmaradjon, de látszott, hogy nem sok esélye van. A szürkületbe azért néha-néha még belevillant egy kis fény, ami a házak falát olyankor narancssárgára festette. Ragyogó fénycsíkokat varázsolt a kopott falakra, majd amilyen gyorsan jöttek, olyan gyorsan el is tűntek a fények. Már el is feledkeztem a golyókról, amik a zsebemben lapultak. Megálltam, és a nyitott tenyeremen nézegettem a kicsi, talán három-négy milliméter átmérőjű gömböket. Higanyhoz hasonló, ragyogó fémes felületükről visszaverődtek a lemenő nap utolsó sugarai. Nem értettem, mit kerestek ezek Jánosban, és hogyan kerültek oda. Nem morfondíroztam tovább a dolgon, zsebre vágtam őket, és mentem tovább. Talán három-négy házzal arrébb megálltam egy furcsa hangra. A hang olyannak tűnt, mint aki héliumot szívott. Vékony, sípolás-szerű.

– Nálad vannak a kristálygolyók? Az egyik épület fűrészfogas takarásában egy nagyon furcsa szerkezet állt. Úgy nézett ki, mint egy hintó. A kerekei viszont mintha kerékpáré lennének. Furcsán nézett ki, mert hiányzott róla a gumi. A hintónak se rúdja, se teteje, és az alja csupán egy acélrács. Acélrácsra egy kartámaszos forgószékhez hasonló ülés. Az ülés előtt pedig egy géppuskához hasonló szerkezet. A járművön nem látszott se motor, sem egyéb olyan dolog, ami mozgathatná. Színe és anyaga pont olyannak tűnt, mint a golyóké. A székben egy idős ember ült fehér köpenyben, fején egy hatalmas kerek szemüveg. Az üveg erősen nagyíthatott, mert az öreg szeme szinte betakarta az egész lencsét. Elöl és a feje tetején is kopasz. Viszont mindkét oldalt és hátul a haja a vállát verte. Első látásra ősznek tűnt, de a hajának furcsa fehérsége inkább János porcelánszínű nadrágájához hasonló színű. – Igen, nálam vannak. De honnan tudod?

– A mieink. De már régi típusúak.

– Kik azok a mi?

– A kristálybolygó lakói.

– Mit kerestek ezek a Jánosban?

- Figyelünk benneteket.
 - Miért?
 - Sok rosszat tesztetk a Földdel.
 - János nem tett semmi rosszat! Csak nem ti intéztétek ezt a bal-
esetet is?
 - Az mindegy. Mi az emberek agyát figyeljük, hogyan működik. Kez-
dett az öreg hangja ingerültté válni.
 - Mit szeretnél? Adjam vissza a golyókat?
 - Megtarthatod. Rám irányította a géppuskaszerű szerkezetet, és a
csőből kijövő nagyon vékony, zöld színű fénycsóvát pont a homlo-
kom közepére vezette. Kis melegséget éreztem, ahol a bőrömet érte,
de nem tudtam elfordulni, és a kezemet sem tudtam felemelni.
Csak álltam. Az öreg nem szólt egy szót sem. Aztán mintha egy
gyufát gyújtottak volna a homlokomon. Egy pillanatig égető fájdal-
mat éreztem.
 - Megkaptad a gyémántkristályt – mondta az öreg vigyorogva.
 - Ezt nem tudja senki kivenni, ne is próbálkozz vele. Az agyad kö-
zepén van. Minden gondolatodat továbbítja, és te is mindenkinek a
gondolatát hallani és érteni fogod, akivel kapcsolatba kerülsz. El-
indult a szerkezettel, aminek se hangja, se füstje nem volt, csak
suhant. Keresztülhajtott egy buszon, ami éppen az úton jött. Kiál-
tani akartam, hogy vigyázzon, de mire a hang kijött a számon, már
a sportcsarnok tetején járt. Aztán eltűnt a szemem elől. Semmit
nem értettem, csak álltam bénultan a járdán. Körbenéztem, de
nem sokan jártak az utcán. Egy idős nő jött velem szembe. Nehéz
szatyrot cipelt. Ő láthatta még az öreget, amint átment a buszon.
Megállítottam.
 - Ne haragudjon, látta ön is azt az öregembert a furcsa járművével,
amint átment a buszon?
 - Kevesebbet kellene inni, fiam! – válaszolta, és ment tovább. Hal-
lottam a gondolatait, vagy a hangját, már nem tudom, mert háttal
állt nekem. „Isznak, meg mindenféle szarokat szívnak, aztán azt
sem tudják, mit látnak.”
- Ennek alapján konstatáltam, hogy az öreget ezek szerint csak én
láttam. Elindultam a szálloda felé. „Hattól vacsora. Még borotvál-
kozni kellene, aztán este lenézek a bálterembe. Mégsem ülök oda-
fenn a televízió előtt egyedül. Hallgatok egy kis zenét, úgyis régen
volt rá alkalmam. Talán egy pohár bor is jólesne ez után a nap
után.” Szépen elterveztem az estémet. A recepcióstól elkértem a

szobakártyát, majd felmentem a lifttel. Gondoltam, van még fél-órám vacsoráig, addig legalább megborotválkozom. Előkerestem a borotvahabot. Zselés zöld színű anyag jött ki a flakonból, aztán amikor szétkentem az arcomon, akkor fehér hab lett belőle. Megnyitottam a hidegvíz-csapot, és a borotvát alá tartottam. Hideg vízzel jobb borotválkozni, mert a szakáll a hidegtől jobban kiemelkedik a bőrből, vagy a bőr húzódik össze, a fene se tudja. Nagyapámtól tanultam, és állítólag a borotvapengét sem szabad meleg vízben elmosni, mert tompítja az élet. Belenéztem a tükörbe, és abban a pillanatban valami olyan történt, amit ez után a nap után már nem vártam. A tükör mintha cseppfolyóssá vált volna. Már ahogy én láttam. Ezzel egy időben átkozott fájdalom hasított az agyamba. Le-csuktam a szemem, és egy pillanat alatt megszűnt a fájdalom. Aztán ismét kinyitottam a szemem, és mint a villám, újból belém vágott. Olyan lett a tükör, mint amikor egy sima vízű tóba behajítasz egy kavicsot. De mégsem teljesen olyan, mert itt nem a középponttól kifelé terjedtek a hullámok, hanem kintről a középpont felé. Már ettől is szédülni kezdtem. Ott álltam behabozott arccal, háttal a tükörnek, és emlékezetből borotválkoztam. Minden húzás után hátranyúltam, és leöblítettem a borotvát. Ami feltűnt abban a néhány pillanatban, amíg a tükörbe tudtam nézni, hogy harminc évvel fiatalabbnak néztem ki. A hajam sötét színű és göndör volt, mint fiatal koromban. De a későbbi emlékeim megmaradtak, csak a külsőm változott. Ez volt az első pozitív dolog, ami a mai napon történt velem. Elővettem az öltönyömet, ami egy kicsit most bőnek tűnt, de nem volt zavaró. Majd megkötöttem a nyakkendőmet. Szerencsére ez megy tükör nélkül is. Fésülködést szintén emlékezetből csináltam. A tükör közelébe se mertem menni. Svédasztalos vacsora volt, megszámlálhatatlan fogással. Szépen előkészített asztalokkal fogadták a vendégeket, ügyesen hajtogatott bordó damaszt-szalvétákkal, talpas, fehér és vörösboros kristálypoharakkal terítve. Kedvelem az igényes dolgokat, jó a szemnek és a léleknek is, és nem feltétlen drágább, mint egy hanyagul terített asztal. Tányérok fűtött tárolókban. Minden praktikusán kialakítva. Szeretem a leveseket, bármilyent, bármikor, akár reggeli helyett is szívesen eszem, úgyhogy az első utam a leveses pulthoz vezetett. Nagy választék, tudom, sehol nincs, de a marhahúsleves sok zöldséggel és apró kockákra vágott húsdarabokkal, isteni illatával odacsalt. Merem egy csészével, és egy kis alátétányérral a kezemben szabad

asztalt kerestem. Igyekszem mindig olyan helyet választani, ahol viszonylag kevés az asztalok közötti forgalom. Két fiatal hölgy ült egy négyszemélyes asztalnál. Most, hogy már megfiatalítottak, gondoltam, a korban hozzám illő lányokhoz csatlakozom. Feltéve, ha nem foglaltak a helyek.

– Jó estét, hölgyeim, szabad ide ülnöm?

– Jó estét! – köszöntek vissza, aztán kuncogva összenéztek.

– Helyet foglalhat, uram – mondták majdnem egyszerre. Csak ketten vagyunk. Az egyikük szőke, olyan Marilyn Monroe-s, csak hosszabb hullámos hajjal. A másik Raquel Welchre hasonlított, barna, vállig érő hajjal. Sajnos, a lányok nevei törlődtek a memóriámból valami miatt, ezért az egyszerűség kedvéért a továbbiakban Marilyn és Raquel. Óvatosan kanalaztam a levest, mert kicsit zavarban voltam a két gyönyörű lánytól. Legszívesebben behabzsoltam volna. De az ember nem csinál ilyesmit egy étteremben – meg amúgy sem. Viszont kedvem szerint egy kis chili jólesett volna, de attól meg kráknogni kell, pedig imádom. Úgyhogy a chili is törölve a menüből. Aztán eszembe jutott, hogy agykurkászom egy kicsit a lányokban, ha már belém rakták ezt a valamit. De hogyan működik? Beszélgetnem kell velük, vagy csak koncentrálni rájuk? Na, akkor inkább kezdjük a koncentrációval... Nem voltak túl érdekes gondolataik: Marylinnek félrecsúszott a bugyija, ettől folyamatosan mocorgott a széken. A fenekét jobbra-balra mozgatva próbálta a helyére igazítani. Nem ment neki, ettől egyre idegesebb lett. Raquel lábát szorította a cipő, de nem mert belőle kilépni. Eltekeregték az időt a városban, így kimaradt a zuhanyozás vacsora előtt. Néha kiemelte a sarkát, aztán visszalépett a cipőbe. Félt, hogy a lábszag elszabadul, és kellemetlenné válik a szituáció. Felálltak, és elindultak a következő fogásért. Közben kicsit pironkodtam magamban, hogy kihallgatom a beszélgetésüket meg a gondolataikat.

– Jó pasi, csak egy kicsit régimódi dumája van – mondta Marilyn.

– Aha, én csak simán ráugranék – mondta Raquel. Aztán kacarásztak rajta mind a ketten.

– Menjünk ki a mosdóba, mert félrecsúszott ez a hülye bugyi, és szeretném megigazítani.

– Ja, basszus, nekem meg tök büdös a lábam az egész napos mászkálástól, meg a cipő is szorítja. Lehet, hogy ezek vissza sem jönnek?

– gondoltam magamban. De visszajöttek, és vihorászva leültek az asztalhoz.

- A hölgyek is jönnek a zenés estre? Kitört belőlük a nevetés, aztán Marilyn mély hangon viccesen mondta.
- Igen, uram, a hölgyek is mennek a zenés estre. De inkább tegeződjünk.
- Rendben – válaszoltam.
- Mi még vacsora után felmegyünk, és átöltözünk. Foglalnál egy asztalt nem túl közel a zenekarhoz?
- Persze. A vacsora után még beültem a presszórészbe, és rendeltem egy kávét, bár ilyenkor már nem szoktam kávézni. Nyolckor nyitják csak a báltermet, gondoltam, addig elütöm az időt valamivel. Aztán felmentem a szobába én is, kicsit rendbe szedni magamat, amúgy is van még elég sok idő a nyitásig. Eszembe jutottak a golyók. Előkerestem a nadrágot, ami délután rajtam volt. Kitettem a golyókat az asztalra. Az asztal másik végén volt egy igen szépen cizellált fém gyümölcsöstálca. Amint az öt golyót leraktam, egyből elindultak a tálca felé. „Ezek mágnesek? – morfondíroztam magamban. – De ilyen méretű mágnesek nem képesek ekkora távolságból fémek vonzására. Ráadásul ezek se nem vonzzák, se nem taszítják egymást. Mi a fenéből lehetnek?” Egy darabig még játszottam a golyókkal, aztán a laptopom táskájának egy belső, jól záródó zsebébe raktam őket. „Az öreg azt mondta, hogy megtarthatom, bár nem tudom, hogy mihez kezdek velük. Talán meg kellene mutatni őket egy fémszakértőnek.” Aztán eszembe jutott, hogy mit mondok neki, honnan vannak a golyók? Csak hülyének néznének. Lenne nagy felhajtás, lehet, hogy sosem kapnám vissza őket. Jó helyen vannak ezek nálam, és nekem elég, hogy tudom az igazságot. Én szedtem ki őket Jánosból. Ránéztem az órára, mindjárt kinyitják a báltermet. Megyek és foglalok egy asztalt. Vénember, két ilyen csinos lánnyal? Még nem tudtam megszokni, hogy nem vagyok vén. Nehéz visszaállni, főként beszédben, viselkedésben és egy csomó más dologban is. Hülyén éreztem magam, mert az ember hosszú évek alatt levetkőzi a fiatalkori hibáit, aztán újabb hibákat halmoz magára, amik fel sem tűnnek. Kicsit csiszolódunk, kicsit talán jobbak leszünk, vagy még rosszabbak. A fiatalkori énem, önmagam, most egyáltalán nem vonzott, és nem is éreztem jól magam ebben a bőrben. A lányokon kívül igazából ezek a dolgok már nem is érdekelték, sőt kifejezetten nehezemre estek. Na, majd gyakorlom a fiatal-ságot. De hogyan megyek így haza pénteken? Valahogy beszélnem kellene az öreggel, hogy állítsa helyre a régi formámat, újból

hatvanháromnak, meg azt sem bánnám, ha a tükörrel is kezdene valamit. Legalább, amíg borotválkozom. Másra nagyon ügysem kell. Csak nem tolnak ki velem? Ha mégis, akkor olyanokra fogok folyamatosan gondolni, hogy belepírul a bolygójuk. Éppen nyitották a bálterem ajtaját, amikor odaértem. A zenekar hangolgatott. Kerestem egy asztalt, ami jónak tűnt. Távol a zenekartól, és ahogy szoktam, a gyakori járkálási útvonalaktól is. Fél kilenc környékén megjelentek a lányok is, csinos, de nem feltűnő öltözetben. Marylinen egy fekete Yourself, enyhén csipkés, béléses ruha. Hátul egy kis cipzárral. Ujjatlan, de a vállát takarta, és a karjából is talán pár centit. Derekán egy vékonyka aranyszínű övvel. Kicsi, aranyszínű retikült lóbált hanyagul, mint akit zavar, hogy van valami a kezében. A ruha hossza térd felett talán pár centivel ért. Szőke hullámos haját összefogta, és hátratűzte. Raquel egy felül piros, átlapolt felsőrészes ruhában jelent meg. Az átlapolásból adódóan elég mély dekoltázssal. Engem nem zavart, mert gyönyörű hófehér melleit ízletesen látni engedte. A ruha alja deréktól fekete, csípőjénél nagy fehér gombokkal, mintha zseb lenne rajta, pedig csak egy ugyanolyan piros rátétre varrták a gombokat, mint a felsőjének az anyaga. Kis fekete kezításkával a kezében. Ő vonult, mint aki tisztában van a szépségével. Zavarban voltam a látványuktól. Úgy éreztem, nem volt jó ötlet ez a zenés este. Amint megérkeztek az asztalhoz a lányok, felálltam és megigazítottam a zakómat.

– Megfelel ez a hely? – kérdeztem tőlük.

Marylin megint viccelődve válaszolt:

– Igen uram, ön rendkívül jó helyet választott.

Alighogy leültek a lányok, a pincér már ott is volt.

– Jó estét kívánok! Milyen italt szabad hoznom?

– Pezsgőzünk? – kérdeztem a lányokat.

– Az jó lesz – felelte Marylin.

– Csak ne legyen száraz.

– Cezar félszáraz megfelel? – kérdezte a pincér.

Kérdőn néztem Marylinra és Raquelre, de láttam az arcukon, hogy bizonytalanok a dologban.

– Legyen inkább édes – mondtam a pincérnek. – Nekem megfelel a félszáraz. Mindegyikből kérnék egy palackkal, lehetőleg hűtővödörrel.

– Azonnal hozom. Hová írhatom a számlát?

– Az én szobaszámomra – válaszoltam, és nyújtottam felé a szobakártyát.

A pincér elment. Ültünk egy kicsit kínos csendben, aztán mindhárman egyszerre szólaltunk meg. Persze így meg nem értettük, hogy ki és mit szeretett volna mondani. Aztán újból csend lett, és akkor intettem Marylinnek, hogy mondja nyugodtan, amit szeretne.

– Csak azt akartam kérdezni, hogy meddig vagy itt.

– Pénteken már megyek haza.

– Az még három nap – mondta Raquel csillogó szemekkel.

– Mit csinálsz itt? – kérdezte Marylin.

– Tulajdonképpen üzleti úton vagyok, de ha erre járok, mindig meglátogatom az öreg cimborámat, és fallabdázunk egy jót. Hol ő nyer, hol én.

– Mennyire öreg a cimborád? – kérdezte mosolyogva Marylin, fejével intve Raquel felé.

– Hatvankettő, de jól tartja magát. Már majdnem harminc éve ütjük a labdát.

– Aha, a bölcsiben kezdted, mi? – mondta nevetve Raquel.

Zavarba jöttem, de aztán sikerült kivágnom magam.

– Bocsánat. Azt akartam mondani, hogy majdnem olyan érzés, mintha már harminc éve játszanánk.

– Mit dolgozol? – faggatóztak tovább a lányok. Már kezdett idegesíteni a kíváncsiságuk.

– Házakat építettem, de már abbahagytam, elég volt. Régen szerettem...

– Régen? – megint kacarásztak egyet rajtam.

– Úgy értettem, hogy pár éve. Most már csak bontunk – helyesbítettem, próbálva kikecmeregni a kínos helyzetből.

– Aha, és ez jó munka?

– Jó. Igyekeztem lezárni ezt a beszélgetést, mielőtt még elszólom magam, és hosszadalmas magyarázkodásba kellene kezdenem. Szerencsére megszólalt a zene, és arra figyeltek a lányok. Nagy meglepetésemre egy régi Beatles-számot kezdett játszani a zenekar, a Hey Jude-t, amitől majdnem könnybe lábadt a szemem, mert az ifjúságomat hozta vissza. Nem számítottam ilyesmire, és arra sem, hogy felkérem táncolni Marylint. Ő sem számított rá. Felálltam, begomboltam a zakómat, kicsit meghajoltam, és nyújtottam a kezem Marylin felé.

– Szabad egy táncra?

– A fiúk nem szoktak ilyen zenére táncolni. Sőt, táncolni sem szoknak – mondta, így ezúttal hibásan.

– Szabad egy táncra? – kérdeztem ismét. Mosolyogva felállt, és végigsimította a ruháját.

– Szabad.

Belém karolt és kísértáltunk a tánchelynek kialakított parkettás részre. A következő ütemnél átkaroltam, és átengedtem magam a zene és a tánc hangulatának, azoknak a régi érzéseknek, amelyek felszínre törtek bennem. Már nem Marilyn volt a fontos, hanem a hangulat, ami visszajött néhány mámorító pillanatra. Aztán meghallottam Marilyn gondolatait: „Húú, én ezt elcsábítom, akármi lesz is. Baromi jól táncol. Miért nem mer belépni a lábaim közé? A francba! Szeretném érezni a combját, amint hozzám simul.” Teljesítettem Marilyn gondolatait. Közelebb húztam magamhoz. Fejét a vállamra támasztotta. Fülcimpája ott volt a szám előtt. Ellenállhatatlan késztetést éreztem, hogy megcsókoljam. Egy leheletnyi puszit adtam a füle felett a hajára. Úriember nem nyalogatja nők fülcimpáját táncolás közben. Nagyon jó illatú volt a haja, még éreztem rajta a sampon édeskés illatát. „Uramisten, én felviszem magamhoz, és ráugrok” – hallottam Marilyn gondolatát ismét. Szégyelltem magam, és talán el is pirultam, hogy kihallgatom. De bátorságot is adott, hogy éreztem a kölcsönös szimpátiát. Közben visszagondoltam kamaszkoromra: milyen jó lett volna egy ilyen kütyü az ember fejében. Mennyi csalódástól megmenthetett volna. Hm, olyan sok nem is volt. Na, mindegy. Kezdtém élvezni ezt az állapotot. Közben Raquellal is találkoztunk a parkettán. Egy esetlen középkorú úrral próbált rock’n’rollt járni. Marylinnel négy-öt számot végigtáncoltunk, aztán visszamentünk az asztalhoz. A pincér közben meghozta a rendelésünket. Ott állt a bordó terítőn egy akrilüveg ovális és átlátszó hűtővödörben, a jég között két pezsgő. Két fehér damaszt szalvéta az asztalon, az üvegekhez. Meg a három pezsgős kehely. Szóval elegáns volt minden. Jólesett a hideg ital, szinte egy hajtásra kiittuk a poharunkat. Beszélgettünk tovább. Ha már a lányok engem kikérdeztek, akkor most én vagyok soron, gondoltam.

– Ti mit csináltok itt?

– Mi két hét szabadságra jöttünk, letöltjük a tavalyról bennmaradt napokat, amit nem tudtunk kivenni. Nem akarták kifizetni, így inkább eljöttünk, mint hogy elvessen.

– Hol dolgoztok?

– Marketingesek vagyunk mind a ketten, egy autógyárnál. Egy osztályon dolgozunk. Marilyn reklámszakon végzett, én meg a bölcsészkaron – mondta Raquel.

– Hogy kerültél te a marketingpályára? – kérdeztem csodálkozva. – Úgy, hogy bölcs lettem – mondta nevetve.

– Otthagytam, mert tele az ország bölcsekkel, csak éppen megélni nem lehet belőle. Átnyergeltem erre a pályára. Most van két diplomám. Csak nem halok éhen. Meg aztán szeretem is, amit csinálunk. Aztán táncoltam Raquellel is. Ahogy illik, ha több hölgy társaságában van az ember. Ami nem esett túlságosan nehezemre, mert gyönyörű lány volt. Csak egészen más természetű. Szilaj és vad gondolatai támadtak velem kapcsolatban tánc közben, amibe szinte belepirultam. Uram isten, ha tudná, hogy én ezeket hallom. Elsüllyedne szégyenében. Viszont felmértem a lehetőségeimet a két lányt illetően, és arra a megállapításra jutottam, hogy csak egyszer vagyunk fiatalok. Akkor meg miért ne lehetne mind a kettőt szeretnem? Aztán eszembe jutott, hogy marhaság, amit gondoltam, hiszen én már másodszor vagyok fiatal, és illendő-e visszaélnem ezzel a lehetőséggel, ami a fejemben van? Igyekeztem megnyugtatni magam, hogy a lehetőséget nem én kértem, hanem csak úgy kaptam. Ráadásul nem is szeretem, hogy a gondolataimban kurkászik egy másik bolygó vén kéjence. De ez most így van, ahogy van, és semmit nem tehetek ellene. Viszont az is felmerült bennem, hogy talán az öreg keze van ebben a lányos dologban is, mint a János haverommal történt balesetben. Manipulálnak? De mi a céljuk vele? Elmult éjfél, és a pezsgők is elfogytak. Jól éreztem magam én is, és a lányok is. Régen táncoltam már ennyit, és régen voltam ennyire fiatal. Búcsúzkodtunk egymástól, amikor Marilyn közelebb hajolt hozzám, majd azt kérdezte:

– Felkísérsz?

Kicsit meglepődtem, mert nem vagyok hozzászokva az ennyire konkrét meghívásokhoz.

– Persze, de nem fogom zavarni Raquelt?

– Nem, nem – mondta mosolyogva.

– Raquel másik szobában lakik. Raquelt kicsit sértődöttnek láttam. Szótlanul álltunk a liftben. Ő egy emelettel lejjebb kiszállt. Nem tudom, mi történt, de amint ketten maradtunk, egyből csókolózni kezdtünk, mintha vezényszóra cselekedtünk volna. Kicsit meglepett a dolog, mert én ennél sokkal visszafogottabb vagyok. A

szobában folytattuk, és Marilyn pillanatok alatt megszabadult a ruhájától. Ott álltam öltönyben, nyakkendőben egy pucér nővel a szobában. Aztán Marilyn szabályosan letépte rólam a ruhát. Minden gondolatát hallottam, és teljesítettem is. Megvallom, nem esett nehezemre... Csípőjét felemelte, teste megfeszült, mint az íj, aztán visszazuhant. Combjait összezárta, és majdnem megfojtott. Kezét oldalra csapta, ami nagyot puffant egy párnán, amit aztán olyan erővel markolt, hogy a kézfeje belefehéredett. Nem hallottam a gondolatait, mintha kiürült volna az agya, csak feküdt, és lassan elernyedte a teste. Az éjjeli lámpa fénye visszaverődött az orra alatt és a homlokán összegyűlt apró verejtékcseppeken, melyek, mint szikrázó üveggyöngyök sorakoztak egymás mellett. Az első gondolata, amit hallottam: „Jézusom, ha Ottóka ennek csak a negyedét tudná.” Meglepődtem. Ki az az Ottóka? Eddig még egyszer sem hallottam róla, még a gondolataiban sem. Aztán folytatta, csak úgy dőlt belőle a szó, bocsánat a gondolat. Mintha saját magát akarná meggyőzni: „Ne légy hülye, Marilyn! Mamuska megmondta: okos lány nem szeret bele jóképű pasiba, mert elszeretik tőle. Okos lány nem szeret bele gazdag és jóképű pasiba, mert az meg őt cseréli le. Okos lány csak gazdag és tutyimutyi pasiba szeret bele, mert azt irányíthatja, és nem is szeretik el tőle. Ottóka pont ilyen. Nem túl jó pasi, de nem is csúnya. A szex meg tanulható. Szóval, ne légy hülye, Marilyn! Élvezd az életet, amíg lehet. De a francba! Ebbe a pasiba belé tudnék szeretni. Mit mondana erre mamuska?” Hajnalodott, egymás karjaiban elaludtunk. Nyolc óra elmúlt, mire felébredtem. Körbenéztem a szobában. Ruháink szanaszét a vastag, puha szőnyegpadlón. Ideje lenne lezuhanyozni, aztán reggelizni. Gondolkodtam, mi legyen? Kilopakodjak zuhanyozni, vagy kilopakodjak, és menjek vissza a szobámba? A problémám megoldódott, mert Marilyn is felébredt.

– Ki az az Ottóka? – kérdeztem.

– Beszéltem álmomban? – kérdezett vissza.

– Igen, igen – válaszoltam zavartan.

– A vőlegényem.

– Értem. Csak most azt nem értem, hogy akkor mi volt az, ami éjszaka történt?

– Baromi jó volt veled, de csak ennyi volt, és nem akarok róla beszélni, mert elbőgöm magam.

– Hogyan tovább? – kérdeztem, de csak utána döbbsentem rá magam is, hogy hülyeség, amit kérdezek, hiszen én pénteken hazamegyek, és amúgy is, egy vénember vagyok Marylinhez képest.

– Nincs tovább, pénteken jön Ottóka, aztán októberben hozzamegyek feleségül.

– Együtt reggelizünk? – kérdeztem Marylintól.

– Még nem tudom, Raquelt felhívom, aztán majd meglátjuk.

– Azt hiszem, jobb, ha én most megyek.

– Szerintem is – válaszolt furcsa hangsúllyal Marylin. Nem értettem a dolgot, és a gondolataiból sem hallottam semmit. Felvettem a ruháimat, megigazítottam a nyakkendőmet, aztán becsuktam az ajtót magam után. Szomorúság érzése járta át az agyamat, mert nem tudtam mit kezdeni ezzel a dologgal. A szobámba érve levetköztem, és beálltam a zuhany alá. Egyre forróbb vizet engedtem a fejem tetjére. Jólesett, ahogy a víz erős sugara veri a bőrömet, és az apróbb cseppek csiklandozzák a hátamat, majd végigszaladnak a lábszáramon. Bokáig ért a víz a zuhanytálcában, mert teljesen megnyitottam a csapokat, amit nem győzött a lefolyó. Közben vigyorogtam magamban. Megfőzöm a kristályotokat, öreg! Nem tudom, mennyi ideig állhattam a zuhany alatt, de amikor kijöttem a fürdőszobából, az asztalon lévő telefonom kijelzője három nem fogadott hívást mutatott. Láttam, hogy Marylin keresett. Nem hívom vissza, előbb felöltözök, rendbe szedem magam és a gondolataimat is. Kitisztult a fejem, és rájöttem, hogy a legjobb megoldás valóban az, hogy „nincs tovább”. Készülődtem a reggelihez. Drapp nadrág és egy fehér póló éppen megfelel erre a célra, aztán felhívtam Marylint.

– Kerestél?

– Igen, többször is.

Mi már itt vagyunk az étteremben Raquellel, és reggelizünk.

– Rögtön megyek én is – válaszoltam.

– A mi asztalunknál nincs szabad hely, mert egy házaspár ideült. – Rendben, majd keresek magamnak asztalt. Egy másik asztalsoron, majdnem szemben Marylinékkal találtam helyet. Az étvágyam is elment ettől a reggeli éttermi zsongástól. Az is lehet, hogy nem aludtam ki magam? Feketekávét engedtem egy pohár tejbe az automataból. Cukor nélkül. Kistányérra néhány szem olíwabogyót és pár szelet sajtot tettem, meg egy kiflit. Ez is soknak tűnt valami miatt. Láttam, hogy a lányok asztalától elment az idős házaspár, újból hallottam a gondolataikat és a beszélgetésüket:

- Na, végre, hogy elmentek – mondta Raquel.
- Tegnap este óta egy szót sem váltottunk. Mesélj már!
- Nem akarok róla beszélni.
- Bántott? – kérdezte Raquel.
- Dehogy, sőt... Én bántottam.
- Miért bántottad?
- Mert hülye vagyok, és a mamuska is minden baromsággal telebeszéli az ember fejét. Aztán meg itt van Ottóka is. Már három éve a menyasszonya vagyok. Néhány hónap múlva meg esküvő. Most kezdjek bele egy távszerelembe?
- Te szerelmes vagy belé! – mondta Raquel.
- Inkább hagyjuk ezt, mert elbögöm magam. Tiéd a pasi, azt csinálsz vele, amit akarsz. Inkább a tiéd legyen, mint másé. Ha már az enyém nem lehet. Becsszó, nem leszek féltékeny.
- Ha kellenék neki, akkor az este velem jött volna el, és nem veled! Én nem fogok utána loholni – mondta Raquel, némi sértődött éllel a hangjában.
- Te tudod. De pénteken hazamegy – mondta Marylin.
- Mikor voltál utoljára pasival?
- Nem tudom, basszus! – mondta Raquel.
- Még gondolkodom azon, amit mondtál. De tuti, hogy nem leszel féltékeny, és nem csinálsz cirkuszt?
- Azt nem mondom, hogy nem fog fájni, de nem lesz cirkusz! Elmegyünk kirándulni reggeli után? – kérdezte Marylin.
- Mehetünk, de annyit nem akarok gyalogolni, mint tegnap. A lányok mennek csavarogni, én meg elmegyek Jánoshoz, legalább megnézem, hogy van a dereka, gondoltam. Aztán eszembe jutott, hogy ez nem jó ötlet, merthogy fiatalabb vagyok, mint kellene. Akkor felhívom reggeli után, ha már én okoztam neki a bajt, legalább érdeklődjek utána. A fele kiflim megmaradt, mert valahogy nem kívántam enni sem. Talán Marylinnel folytatott reggeli beszélgetésünk miatt ment el az étvágyam. Nem tudom. Aztán felhívtam Jánost, és örömmel hallottam tőle, hogy szinte teljesen összeforrt a sebe. Nem is érti, hogyan gyógyul ilyen gyorsan. Már csak egy vékonyka fehér csík látszik. Nem is kötözte be újra, mert ez már nem fertőződik el. Unalmasan telt a napom. Elmentem az első újságárusig, és összevásároltam mindenféle bulvár- és pletykalapokat. Visszamentem a szobámba, és fél óra olvasás után elaludtam. Délután négyre járt az idő, mire felébredtem, de még mindig nem voltam

éhes. Elővettem a laptopot, átnéztem a levelezésemet, aztán válaszoltam néhány e-mailre. Úgy döntöttem, hogy most már nem érdemes semmit ennem, mert nemsokára vacsora. Addig meg kibírom. Ránéztem a telefonomra. Senki nem keresett. Kicsit csalódott voltam, mert bíztam benne, hogy legalább Marilyn felhív. Aztán vacsoránál sem találkoztunk össze. Beláttam már magam is, hogy semmi értelme nem lenne ennek a kapcsolatnak. Jól éreztük magunkat, és ennyi... Csak valahogy hiányzott egy kis beszélgetés. A napközbeni alvástól nehezen jött álom a szememre. Televíziót néztem, de inkább csak kapcsolgattam előre meg vissza. Belenéztem mindenféle bugyuta kvízműsorokba, végül a kapcsolóval a kezemben ébredtem reggel. A lányokkal megint nem találkoztam reggeli-nél. Azon tűnődtem, hogy mit csináljak egész nap. Holnap már megyek haza, és még nem is voltam a wellnessben. Reggeli után kiültem a hallba egy hatalmas bőrfotelbe, és elolvastam a helyi és a megyei sajtót, amiben majdnem ugyanazok a dolgok szerepeltek. Aztán ismerős hangra lettem figyelmes. Marilyn csilingelő hangja töltötte be a szálloda hallját.

– Ottóka, de jó, hogy itt vagy! Örülök, hogy egy nappal előbb jöttél. A lányoknak tanítják, hogyan kell egy férfi nyakába csimpaszkodni? Marilyn magas sarkú cipőben Ottóka nyakát átkarolva, jobb lábát térdben behajtva üdvözölte. Mint a filmekben. Jót vigyorgtam rajta. Ottóka amúgy, férfiszemmel nézve nem volt rossz pasi, és nem is nézett ki tutyimutyinak. De ezt a lányok biztosan jobban tudják. Na jó, most, hogy itt van Ottóka, már biztosan nem fogunk beszélgetni Marylinnal. Felmentem a szobámba, és előke-restem a fürdőnadrágomat, meg kicsomagoltam a szállodai fürdőköpenyt, aztán lementem az alagsorban lévő wellness részlegbe. Teljesen üresnek tűnt. Néhányan a szaunáknál tébláboltak, hogy melyikbe menjenek. Benéztem a medencékhez, és láttam, hogy a jakuzziban nincs senki. Elterpeszkedtem, élveztem a talpamat és a derekamat masszírozó meleg vízsugarakat. Becsuktam a szemem, a nyakamat megtámasztottam, és már majdnem elszenderedtem, amikor valaki befogta a szemem.

– Van itt egy szabad hely, uram? – kérdezte. – Raquel! – megismer-tem a hangját.

– Igen, hölgyem, fáradjon be a medencébe.

- Aztán felálltam, és nyújtottam a kezem, hogy segítsék neki, mert a medence műanyagfelülete elég csúszós volt. Ideülhetek ön mellé?
 - kérdezte viccelődve.
 - Megtisztelne vele, hölgyem – folytattam a játékot.
 - Megjött Ottóka, egy nappal előbb, úgyhogy lőttek a mára betervezett programnak. Szívesen veled tölteném a napomat, ha nem zavarlak – mondta Raquel.
 - Nem zavarasz, sőt örülök, hogy itt vagy. A jakuzzi automatája ki-be kapcsolt, hol buborékot, hol vizet fűjt, és kezdtem úgy érezni, hogy talán már a hátam is vízköves a sok pancsolástól.
 - Ne haragudj, Raquel, én felmennék, mert nekem ennyi elég volt.
 - Mehetek veled?
 - Persze, majd sakkozunk – mondtam nevetve.
- Felvettük a fürdőköpenyeket, közben hosszú, barna hajának végéből csavarta a vizet. Tenyérnyínel alig nagyobb citromsárga bikini-alsó volt rajta, és talán még annál is kisebb felső, ami éphogy középen takarta a melleit. „Miért nincs ennek a lánynak udvarlója? – futott át az agyamon. – Hiszen akár modellnek is elmehetne, olyan jó alakja van. Az arca is szép. Keresve sem találni benne hibát.” A szobámban ledobtam a fürdőköpenyt.
- Megyek zuhanyozni, mert nem bírom magamon ezt a sok klórt, ami a jakuzziban van.
 - Mehetek én is? – kérdezte Raquel.
 - Gyere! Lekapta magáról a csöppnyi bikinit, és ott állt meztelenül. A zuhany alatt a tusfürdővel habosítottuk egymás testét. Elkapott mindkettőnket a vágy. Lemostuk gyorsan a habot, és úgy vizesen, kézen fogva beszaladtunk a franciaágyig. Vadul szeretkeztünk. Raquel szilaj gondolataiból néhányat nem teljesítettem, mert az már nekem is soknak tűnt. De ő nem fogta vissza magát. Aztán elaludtunk, és dél körül ébredtünk fel. Csengett a telefonom, Marylin hívott.
 - Bocs, hogy zavarlak. Veled van Raquel?
 - Igen.
 - Tudnád adni egy kicsit? Átnyújtottam a telefont. A beszélgetés lényege az volt, hogy Ottóka meghívta a lányokat egy ebédre.
 - Nem baj, ha elmegyek? – kérdezte Raquel.
 - Miért lenne baj? Menjél nyugodtan. Az ajtóból még visszafordult.
 - Szeretnéd, ha itt aludnék nálad? Holnap már úgyis mészhaza. – Aranyos vagy, de van még egy csomó dolgom, amit el kellene

intéznem. Mielőtt hazamegyek, még biztosan összefutunk. Visszalépett az ajtóból, és megcsókolt.

– Már nem is emlékszem rá, hogy mikor voltam utoljára fiúval.

– Na, menjél – mondtam neki. Leültem a fotelba, és bambultam egy darabig. Próbáltam feldolgozni az elmúlt napok eseményeit. Beszél-nem kellene az öreggel, hogy csináljon velem valamit, mert így nem tudok hazamenni. De hogy a fenébe tudom idehívni? Koncentráltam az öreg köpenyesre, de nem jött, aztán felöltöztem, és úgy döntöttem, hogy iszom egy kávé a presszóban. Nagyjából fél órát voltam távol, és amikor benyitottam a szobába, ott állt az asztal mellett. Ugyanabban a fehér köpenyben, de nem volt rajta szemüveg. Széles, bozontos porcelánfehér szemöldöke és vizenyősen kék szemei teljesen normális méretűnek tunk számomra, most, hogy nincs rajta a szemüveg.

– Jó, hogy itt vagy! Ne haragudj, de nem tudom a neved.

– Zden – mondta ugyanazon a héliumos vékony hangon.

– Vissza kellene alakítanod hatvanhárom évessé, mert így nem tudok hazamenni. A másik pedig, hogy csinálhatnál valamit ezzel a kütyűvel a fejemben, mert borotválkozni sem tudok.

– Új típus, még nincs rendesen beállítva.

– Ti most rajtam kísérleteztek?

– Nem, csak nem vagytok egyformák. Elővett a zsebéből egy vékony zseblámpaszerű szerkezetet. Feltette a szemüveget, aztán a zseblámpából jött ugyanaz a zöld fény, mint amikor a fejembe ültette a kristályt. Nem tudtam mozdulni most sem, ahogy rám irányította a fényt. Valamit csavargatott a lámpa végén. Most viszont többször is égető fájdalmat éreztem a homlokomon.

– Menj a tükörhöz – mondta Zden. Bementem a fürdőszobába, és belenéztem a tükörbe. Újból olyan lettem, mint előtte, de talán egy kicsivel kevesebb ráncsal, és talán a hajam is sűrűbb volt. Nem reklamáltam miatta Zdennél.

– Miért manipuláltok engem? – kérdeztem.

– Meg akarjuk menteni a bolygókat.

– Velem? – kérdeztem csodálkozva.

– Én nem vagyok sem politikus, sem tudós, én csak házakat építettem, de már azt sem csinálom. Máshoz nem is értek. Mit akartok tőlem?

– A politikusaitok és a tudósaitok tönkretették a Földet. Mind elpusztulnak hamarosan.

- Kiirtotok bennünket?
- Mi sosem bántottunk senkit. Saját magatokat fogjátok kiirtani. – Akkor meg mi a fenének tetted a fejembe ezt a kristályt?
- Életben maradsz.
- És a családom?
- Ők meghalnak.
- Akkor én sem akarok élni! Van neked feleséged, gyereked, unokád? Semmit nem ér az élet nélkülük. Azonnal vedd ki a fejemből ezt a francot, és hagyjatok békén. Én nem kértem tőletek, hogy mentsetek meg!
- Nem tehetem, nem én döntöttem el, hogy ki legyen az a százmillió, aki életben marad. Új élet kezdődik a Földön, miután mindent porrá égetnek a vezetőitek. Kilenc embert menthetsz meg. Az öt golyóval, ami a táskádban van, te rendelkezel, a másik négygel mi. – Milyen másik négygel? Nekem nincs kilenc golyóm.
- Már eldőlt. A két lány és a két gyerek életben marad. A szőke lánynak fia fog születni tőled, a barnának meg lánya. Már várandósak. A szőke lány a Déli sark előtt, az utolsó nagy zöld szigeten fog élni, a barna lány északon, ahol a rénszarvasok vannak. Soha többé nem fogtok találkozni. Ti induljatok északra, a nagy hegy déli oldalán lévő furcsa alakú tóig.
- Az unokáimnak, és a gyerekeimnek jut csak golyó. Mi lesz a feleségemmel?
- Megmondtam, már eldőlt! Az a te dolgod, hogy kinek adod a golyókat.
- Vegyed ki a fejemből az enyémet, és adjad a feleségemnek! Rá nagyobb szükség van, mint rám.
- Eldőlt! Én semmit nem tehetek! Akinek a golyókat szánod, a nagyujjaddal nyomd a vállába. Koncentrálj, és nem fognak érezni semmit. Seb nem marad utána.
- Mennyi időnk van?
- Nem sok. Amint hazaértél, dönts el gyorsan, és induljatok, de gyalog menjetek. Mire ismét szoltam volna, eltűnt a szobából. Leültem a fotelba, és csak néztem magam elé. Nem mentem le vacsorázni sem, hanem elkezdtem összepakolni a dolgaimat, hogy reggel minél előbb indulni tudjak. Egész éjjel forgolódtam az ágyban, nem jött álom a szememre. Reggel a bőröndömmel beléptem a liftbe. Marylin és Raquel ott álltak, reggelizni indulhattak.

– Jó reggelt! – köszöntem rájuk. Furcsán néztek rám és méregettek, hogy ki lehet ez az ismerősnek tűnő ősz hajú férfi. Visszaköszöntek, de éreztem a hangjukon és a gondolataikban is a bizonytalanságot. Leértünk a földszintre. Mielőtt kiléptem a liftből, még elbúcsúztam tőlük.

– Vigyázzatok magatokra és a gyermekeinkre! Nem szóltak semmit, csak álltak dermedten. Otthagytam őket. Az ajtó becsukódott, és a lift elindult felfelé. Autóval két óra alatt otthon voltam. A feleségemmel egész éjjel beszélgettünk a velem történekről. Először azt hitte, hogy megbolondultam, de aztán megmutattam a golyókat, és kipróbáltuk, hogy valóban hallom a gondolatait. A gyerekeinket másnap felhívtuk és mondtuk, hogy hozzák az unokákat is. Aztán kicsit rövidebben elmagyaráztuk, hogy mit kell tenniük. Én, ahogy Zden mondta, beléjük ültettem a golyókat. Elbúcsúztunk a mamitól, és elindultunk gyalog, némi élelemmel és vízzel. A gyerekekkel lassan haladtunk, de a harmadik napon Párkánynál átmentünk a Dunán. Egész nap gyalogoltunk, kevés pihenővel. Aztán másnap reggel, amint a sátorból kiléptünk, szürke hamu hullott az égből. Az út helyén csak egy hamucsík volt. Az épületek is eltűntek, csak hatalmas szürke kupacok éktelenkedtek ott, ahol valamikor házak álltak, és emberek éltek. Két nap múltán, a sok szürkesség után, a távolban feltűnt a Tatra zöld hegyoldala. Egy bottal mentem elől, mutatva az utat. Mögöttem a három unoka kézen fogva, középen a legkisebb. Mögöttük a gyerekeim. Néhányan már csatlakoztak hozzánk. Szürke por lepte be mindenkinek a ruháját és a bőrét. Már nem poroltuk le magunkról...

Martuljekben hidegek a hajnalok, én ültem a fotelben paplannal a hátamon. Nem tudom azóta sem, hogy mindez megtörtént velem egy másik dimenzióban, vagy csak egy furcsa álom játéka volt a képzeletemmel.